

S SEJE OBEH ZBOROV OKRAJNEGA LJUDSKEGA ODBORA

Neizčrpna šolska problematika

Okrajni zbor in zbor proizvajalcev OLO Koper sta se sestala pretekli teden in pod predsedstvom predsednika Davorina Ferligoja in podpredsednika Franca Klobučarja razpravljala in sklepala o številnih tekočih problemih.

Uvodoma je podpredsednik Franc Klobučar prebral poročilo o stanju gospodarstva in o izpolnjevanju planskih nalog. Glavna razprava pa se je razvila okrog šolskih problemov po poročilu o stanju šolstva in telesne kulture v našem okraju in poročilu o delu Okrajnega sveta za šolstvo.

Poročilo o stanju šolstva, ki so ga prejeli odborniki že predhodno, je zajemalo pregledne tabele in problematiko, ki opozarja, da bo treba o tem resno razmisliti in poiskati ustrezne rešitve. Odborniki so v svoji razpravi poudarili veliko pozornost problemom okrog šolstva, ugotovili pa so, da bi za konkretne sklepe potrebovali tudi podatke o perspektivnem razvoju in ne samo dejstev o sedanjem stanju. Izkazalo se je, da bo treba v okviru okrajne rešitve vprašanje šol druge stopnje, ki zdaj bremenijo v glavnem koprsko, nekoliko pa tudi postojnsko, izolsko in piransko občino. Kar zadeva strokovne in pedagoške šole, bo treba reševati probleme skupno z gospodarskimi organizacijami, ki bi morale imeti točno izdelane sedanje in bodoče potrebe svojega strokovnega kadra. Poročilo so odborniki še očitili, da ne omenja, kaj se je zgodilo s tistimi učenci, ki so končali in še bolj s tistimi, ki niso končali osnovne šole. Prav tako ni bilo v poročilu govora o samoupravljanju v šolah ali o novih virih oziroma predlogih za stekanje sredstev v družbene sklade za šolstvo.

Razprava o šolstvu je znova pokazala, da ta osnovna potreba v

svojem razvoju zaostaja za drugimi panogami in da se še nismo izklopali iz tega, da bi bilo za šolstvo kaj več denarja kot za tekoče osebne izdatke. Zato je tudi težko umeti — žal pa je res — da v komunah ni bilo dovolj razumevanja za ustanovitev medobčinskega investicijskega sklada, ki bi lahko odigral tudi izravnilno vlogo. Glavni vzrok je pač v tem, da je vsaka komuna komaj dala krila lastne potrebe. Vendar se nam je to bridko maščevalo, ker bi v ta sklad lahko dobili tudi republiško pomoč, če bi ga seveda imeli. Zato je treba za prihodnje leto zagotoviti v vsaki komuni sredstva za ta sklad, kajti sicer bomo v nedogled govorili samo o potrebah v šolstvu in o neresljivih finančnih problemih. Medobčinski sklad za šolstvo nam bo dajal vsaj perspektivno upanje. Morda bi nam ta sklad pomagal tudi, da bi prešli tisto drugo polovico poti, ki smo jo začeli hoditi, ko smo kompetence okrajne prenesli na komune.

Nujno je bilo ob šolskih problemih govoriti tudi o politiki štipen-

diranja in o zaposlovanju ljudi, ki so šole končali. Zaradi nerazumljivega ravnanja nekaterih podjetij in ustanov odhajajo mladi ljudje, ki jih je družba štipendirala, drugam v službo, pri nas pa tarnamo, da nimamo kadra in spet štipendiramo nove študente.

Se bolj kot za medobčinsko reševanje šolskih problemov pa gre za urejevanje stvari v vsaki komuni. Sekretar OK ZKS Jože Božič, ki se je tudi udeležil seje, je odbornike opozoril, da vse financiranje šolstva v komunah izhaja iz gospodarstva in zato ne moremo razpravljati o šolstvu ločeno od problemov vseh mehanizmov, ki tvorijo komunalno življenje. In če že toliko govorimo o integraciji v gospodarstvu, zakaj ne bi razmislili tudi o integraciji sredstev za šolstvo? Vsekakor bo do tega moralo priti.

Ob zaključku razprave je predsednik Davorin Ferligoj priporočil, naj bi po vseh občinah razpravljali o šolskih problemih še pred sprejetjem družbenega plana in proračuna, na podlagi novih analiz pa bi o šolstvu v kratkem

razpravljali še enkrat tudi okrajni ljudski odbor.

Po zaključku razprave o šolstvu — ki se kljub dolgotrajnosti ni dotaknila vrste problemov — so odborniki sprejeli spremembe in dopolnitve letošnjega okrajnega proračuna, dali soglasje k programu negospodarskih investicij, sprejeli več odlokov in dali nekatera poročila za posojila. Med drugim so podjetju Rižanski vodovod Koper dodelili naprave višinskega vodovoda Piran-Portorož, podjetju za PTT promet Koper pa naprave avtomatske telefonske centrale. Koprski turistični zvezi so odobrili najetje okrajnega investicijskega posojila v znesku treh milijonov, poročilo pa so sprejeli za ObLO Koper, za Okrajni zavod za socialno zavarovanje, za Vodno skupnost, za Luko Koper, za »Kras« Pivka in za ObLO Piran. Izven predlaganega dnevnega reda so razpravljali še o najetju posojila iz okrajnega investicijskega sklada v višini 3.900.000 din za adaptacijo primerne sejne dvorane v stavbi Okrajnega sindikalnega sveta. Odborniki so sprejeli predlog, naj bi bilo to posojilo kratkoročno in bi ta sredstva zagotovili v proračunu prihodnjega leta. Oba zbora OLO sta še odobrila poročilo o izdatkih iz letošnje proračunske rezerve in sprejela predloge komisije za imenovanja.

Najširša razprava v bistriški občini

O PREDOSNUTKU USTAVE

Tolmačenje osnutka zvezne kakor tudi republiške ustave in deloma občinskega statuta v ilirskobistriški občini gre h kraju. Razprave so po vaseh, delovnih organizacijah, organizacijah ZKJ in drugod. Tako so imeli občinski uslužbenci predavanje, naslednji dan pa celodnevni seminar za prosvetne delavce. Na tem seminarju so se podrobno seznanili z ustavnimi določili. Na razpravah postavljajo državljani razna vprašanja. Predvsem po vaseh se zanimajo, kako bo z lastništvom

zemlje, ker predosnutek ustave ne omenja pašnikov, govori samo o obdelovalni in gozdni površini. Pri delavcih pa so pogosta vprašanja, kako bo zajamčena pravica do dela. Zanimajo se tudi za organizacijo predstavnosti in državnih organov v vseh teritorialno-družbenih skupnostih. (j)

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR KOPER

ČESTITA VSEM
PREBIVALCEM
KOPRSKEGAOKRAJA OB DNEVU
REPUBLIKE IN JIM
ŽELI NADALJNJIH
USPEHOV
V GRADNJI
SOCIALISTIČNE
JUGOSLAVIJE

MEDREPUBLIŠKO KNJIŽEVNIŠKO SODELOVANJE

Srbski pisatelji med nami

V soboto zvečer je bila v mali dvorani koprškega gledališča pomembna kulturna manifestacija — literarni večer, ki ga je organiziral okrajni svet Svoboda z Društvom slovenskih književnikov. Obiskali so nas srbski književniki Stevan Raičković, Dušan Kostić, Mihailo Lalić, Mladen Florjaka, Skender Kulenović in Florjaka Stefan. Brali so odlomke iz svojih del, poslušalce pa so priredili seznanili z njihovimi največjimi deli. V spomin na obisk v Koprro so srbski književniki prejeli lepo knjižno darilo, izdajo naše založbe LIPE.

Do obiska srbskih književnikov je prišlo v okviru medrepubliškega programskega sodelovanja, za katerega sta se dogovorila Udruženje književnikov Srbije in Društvo slovenskih književnikov. Ta-

ko je odpotovala v Beograd skupina dvanajstih slovenskih pisateljev, pesnikov in dramatikov, ki bodo obiskali več krajev v Srbiji in Vojvodini. Srbski književniki pa so pripotovali v Ljubljano, kjer so priredili literarni večer v Križankah, potem pa so se razdelili v dve skupini, ki obisku-

jeta tudi druge kraje v Sloveniji, med temi tudi Koper.

Vsi literarni večeri, tako v Srbiji kot v Sloveniji, so pokazali, da so taka srečanja pisateljev ljudi s svojimi bralci izredno pomembna in da vnaša tako sodelovanje nove in krepke stike v medsebojno spoznavanje.

V ognju revolucionarnih moči jugoslovanskega ljudstva je bila rojena Republika

OB LETOŠNJEM JUBILEJU SOCIALISTIČNE
JUGOSLAVIJE

Naš praznični dan

Devetnajst let v življenju narodov praznik ne pomeni veliko — ali vsaj nekoč ni pomenilo. Toda devetnajst let naše mlade socialistične republike, rojene iz krvi in nekajletnega trpljenja nadčloveškega boja za svobodo, potem ko so v tem boju zmagale naše revolucionarne ljudske sile, pomeni v našem življenju toliko kot devetnajst desetletij in več našim prednikom. Takšen razvojni skok iz skoraj še na pol fevdalnih razmer in kapitalističnega izkoriščanja do danes v svetu najbolj razvite socialistične družbe nam je omogočila zmaga zavestnih sil v tej revoluciji, zmaga delavskega razreda naše domovine s Komunistično partijo, z našo Zvezo komunistov na čelu, zmaga svobodoljubnih ljudi naše dežele, trdno povezanih v bratsko in enakopravno skupnost jugoslovanskih narodov, enotnih in nedeljivih za vse čase.

Prehojena pot nas navdaja s ponosom, veseli smo doseženih uspehov, ne bojimo se odkrito priznati naših napak, zakaj tudi v tem je naša moč. Trdna enotnost nas je reševala iz najbolj težavnih položajev pred vsemi ovirami, ki jih tudi ni bilo malo. Bratska povezanost v dobrem in slabem podira v našem naletu vse zapreke na poti v lepše življenje.

Srečanje z letošnjim Dnevom republike bo še prav posebej pomembno. Doletelo nas bo sredi priprav za sprejem nove ustave; ta naj zakonito dosežene pridobitve revolucionarnega razvoja, ki je v svoji nagli rasti že zdavnaj prešel okvire dosedanje ustave. Razprava o tem dokumentu, ki bo za nekaj prihodnjih let urejal odnose v naši socialistični skupnosti, je kot še nikoli doslej segla do slehernega občana.

Ob tem seveda ne pozabljamo na druge naloge. Z njimi se uspešno spoprijemamo tudi v koprskem okraju, o čemer jasno pričajo doseženi rezultati v skoraj vseh panogah gospodarstva in v postavljanju družbene nadgradnje. Odkrila in konstruktivna ocena položaja po govoru tovariša Tita v Splitu je za odpravljanje napak in pomanjklivosti v našem delu tudi v koprskem okraju mobilizirala vse subjektivne sile in jih strnila v osredotočeno akcijo za izvajanje postavljenih nalog, ki naj nas čimprej izkopljejo iz začasnih težav, v katere smo zašli deloma zaradi subjektivnih vzrokov, v mnogem pa zaradi objektivnih razmer okoli nas. Prilaganje mednarodni delitvi dela in vključevanje v mednarodno blagovno menjavo zlasti na področja konvertibilnih valut terja od nas sicer precejšnjih naporov, vendar pa hkrati pomeni trdno jamstvo za gospodarsko osamosvojitve in politično moč tako posameznih družbenih in gospodarskih organizmov kot vse naše skupnosti.

Na okrajnem seminarju Socialistične zveze smo pred dnevi podrobno ocenili položaj in s tem v zvezi nakazali naloge, ki nas čakajo zlasti na področju naše gospodarske graditve kot osnove za ves družbeni razvoj. Čim prej se bomo lotili njihovega izvajanja, tem prej bomo na zeleni veji. Ob tem čaka še prav posebno delo vse zavestne subjektivne sile v družbenih organizmih, o čemer se bomo še posebej pogovorili te dni na občinskih seminarjih.

Vendar pa Jugoslovani z optimizmom gledamo v bodočnost, saj smo vajeni trdega dela. Ponosni smo na prehojeno pot in odločno hodimo po njej naprej, kakor smo si jo začrtali v svojem prepričanju, da delamo prav. Tako odločni, trdni in enotni, pripravljani vsakomur pošteno in brez zahrbtnosti misli ponuditi našo željo roko, da bi s skupnimi močmi ohranili mir v svetu in omogočili dostojno in svobodno življenje vsem ljudem — takšni bomo srečali tudi letošnji rojstni dan naše republike.

DAVORIN FERLIGOJ

Velik napredek pa tudi kritika

Iz poročila sekretarja OK ZKS Jožeta Božiča — V komuni se odražajo osnovni odnosi v našem sistemu, osnovne zakonitosti in protislovja našega družbenega razvoja — Pri naši veliki gradnji moramo sproti odstranjevati tudi nastale napake

Da se naši občinski komiteji in komunisti v našem okraju vedno bolj učinkovito spoprijemajo z nalogami, se vedno bolj otrešajo drobnjakarstva in se vedno bolj približujejo postavljanju na dnevni red in v akcijo posameznih bistvenih problemov, kažejo tudi poročila sekretarjev občinskih komitejev o bodočih nalogah Zveze komunistov v posameznih občinah, ki so jih podali na nedavnih občinskih konferencah ZKJ. Ta poročila so v podobnem smislu dopolnili številni diskutanti na konferencah, vse to pa kaže na dokaj učinkovito realizacijo nalog IV. Plenuma ZKJ in plodno realizacijo zaključkov letošnjih sej Okrajnega komiteja ZKJ. Razen teh ugotovitev pa so seveda na občinskih konferencah ZKJ v našem okraju opozorili tudi na še obstoječe pomanjklivosti in napake v delu posameznih

komitejev in komiteja. To pa zagotavlja novih moči subjektivnih sil v razreševanju dosti zapletenih ekonomsko-družbenih problemov, ki bodo tudi v bodoče zahtevali takšno in še večjo aktivnost. V povedanem smislu je začel svoje poročilo sekretar OK ZKJ tovariš Jože Božič na zadnji seji OK ZKS, ki je podal poročilo o občinskih konferencah ZKJ v našem okraju, o katerih je dejal še naslednje:

»Vsa poročila so težila za tem, da čimbolj celovito obdelajo vse najkvalitetnejše faktorje ekonomskega samoupravnega in političnega delovanja. Največje težave materialov konferenc je bilo na ekonomskih problemih — kar je delno spričo gospodarskih problemov, s katerimi se spopadamo, razumljivo. Po težini ostali družbeno-politični problemi, ki pogosto ekonomski razvoj, niso dobili povsem odločnega mesta, in to v naznanju konkretnih rešitev in konkretnih obveznosti organizacij in članov ZKJ.

Mislim, da je tako kompleksno izdihati zelo težko, njegov način reševanja, ker se nahajamo pred mnogimi nalogami bodočega razvoja komunalnega sistema. Kljub temu so konferenca z zajetjem in obravnavo širine problemov dale dovolj močno osnovo za aktivnejše delo komunistov in imele dovolj močan mobilizatorski značaj.

Kot poseben problem je tovariš se-

kretar v svojem poročilu nakazal naslednjega:

»V vseh naših komunah — to so pokazale tudi občinske konference — je določeno število ekonomsko šibkih gospodarskih enot, katere doprinesejo dober del temu, da se sredstva, namenjena za malo prej nakazane probleme, počasi povisujejo, naravno, tudi same te enote nimajo perspektive razvoja. Iščemo raznih načinov, da vsaj gajajo, da ne bi utonili, ker je nad vodo še vedno več perspektive kot pod vodo. Ekonomsko močnejše gospodarske enote čestokrat stojijo ob strani, pozabljajoč, da to ne ravno tako tepe po glavi, ker komune iščejo tak primanjkljaj pri močnejših. Celo ni malo tendence močnejših gospodarskih enot (v glavnih nekaterih vodilnih ljudi), ki budno spremljajo hiranje slabših gospodarskih organizacij, računajoč, da jih bodo v ugodnem momentu priključili k svojim podjetjem. Vsi gospodarski činitelji bi vsako razpoko v komunalni ekonomiki morali složno zazdnavati. V komuni ne more biti avtarkije, kot je ne more biti v celotni naši družbi, če hočemo hitreje naprej.

Posebej se je zadržal poročevalec na raznih drugih perečih vprašanjih našega družbenega razvoja, zlasti na vlogi komunistov pri razreševanju prvorazrednih vprašanj o delitvi dohodka, na vprašanju tehnološko-organizacijskih pristopov, kot je n.p. spodbujanje interesov neposrednega proizvajalca skozi sistem delitve po delu za boljše in ekonomičnejše gospodarjenje, opozoril pa je tudi na potrebno skrb, da se normativni materialnih in ljudskih odnosov postavijo v čim pravilnejše okvire in da je treba stalno preverjati, kako se ti normativni dejansko izvajajo v praksi.

V drugem delu svojega poročila pa je sekretar OK ZKJ podal obširno analizo o idejno-organizacijskih problemih graditve ZK, ki so se pokazali na nedavnih občinskih konferencah.

Ob zaključku svojega poročila se je v imenu Okrajnega komiteja ZKJ tovariš Jože Božič zahvalil dvema dosedanjima sekretarjema občinskih komitejev, tovarišu Alfonzu Grmeku iz Sežane in tovarišu Jožetu Bašiču iz Postojne, ki zaradi obnavljanja vodstvenih funkcij ali odhoda na druga delovna mesta zapuščata delo v občinskem komiteju, sta pa do sedaj pošteno in odgovorno v svoje sile za uspešno izvajanje nalog v organizaciji ZK.

Pod drugo točko dnevnega reda so na tej seji OK ZKS delegati poslušali referat o nekaterih problemih s področja družbenega kadrovanja, ki ga je podal tovariš Zdravko Troha.

K DRŽAVNEMU PRAZNIKU SOCIALISTIČNE
JUGOSLAVIJE — 29. NOVEMBRU ČESTITAJOOKRAJNI KOMITE ZKS KOPER
OKRAJNI ODBOR SZDL KOPER
OKRAJNI SINDIKALNI SVET KOPER
OKRAJNI KOMITE LMS KOPER
OKRAJNO ZBO NOV KOPER

SLOVENSKI MLADINCI IZ TRSTA NA OBISKU V KOPRU

Prisrčno srečanje bratskih src

Pred dnevi so gojence koprškega dijaškega doma obiskali slovenski srednješolci iz Trsta. Koprčani so goste nadvse prisrčno sprejeli že na av-

tobusni postaji, kjer so jim izrekli dobrodošlico njihovi sovrstniki ter predstavnika občinskega komiteja LMS Koper in mladinskega aktiva ita-

lijanskega kulturnega krožka. Sprejema je prisostvovala tudi članica CK LMS Ada Soldatič.

V prisrčnem razgovoru s gosti sta sodelovala razen mladinskih funkcionarjev koprškega občinskega komiteja Ljudske mladine še član Okrajnega odbora SZDL Koper Raul Šiškovč in načelnik oddelka za gospodarstvo koprške komune Franc Skarza, ki sta seznanila tržaške srednješolce z življenjem in delom italijanske narodnostne manjšine pri nas, z uveljavljanjem dvojezičnosti in z gospodarskim ter kulturnim razvojem Kopra. Po tem razgovoru so si gosti ogledali tovarno motornih vozil TOMOS, kjer so se zanimali za delavsko samoupravljanje.

Srečanje tržaških in koprških dijakov se je zaključilo s športnim tekmovanjem v odbojki in namiznem tenisu, pa še z družabnim večerom in željo, da bi bili stiki med dijaki sosednjih, obmejnih mest tudi v prihodnje čim tesnejši.

Slikoviti Piran je prav gotovo zaradi svoje lepote in turistične privlačnosti znan tudi kot Meka umetnikov vseh vrst — od kiparjev in slikarjev največje slovesa do začetnikov, ki šele poskušajo plahe korake v svet umetnosti, pa jim to naše mestce daje obilo hvalnega gradiva za upodabljanje.

Z OBČINSKE KONFERENCE MLADINE V SEŽANI

Odmev korakov v novo življenje

Mladinci sežanske občine so v nedeljo, dne 18. novembra letos, temeljito obračunali svoje delo v preteklem obdobju. Veseli doseženih uspehov so hkrati kritično ocenili svoje napake in pomanjkljivosti. Po izčrpnem uvodnem poročilu predsednika občinskega komiteja LMS Gušina je razveseljivo veliko število delegatov sodelovalo v razpravi ter izneslo kup kritičnih pripomb, želja, predlogov in napotil, tako da bo gradivo s konference odlična podlaga in odskočna deska za še uspešnejše delo v prihodnje — posebno še, ker je prav pred mladim domom vedno več in vedno bolj zavetnih nalog.

Delegati in povabljeni gostje (žal se niso vsi odzvali) so z zadovoljstvom spremljali poročanje o številnih uspehih na organizacijskem področju (ustanovitveni je bilo več novih mladinskih aktivov po Krasu), o vključevanju mladine v samoupravne organe delovnih organizacij, zavodov in usta-

nov, o intenzivnem delu na ideološkem in strokovnem vzgojnem področju, o delu mladine po raznih družbenih in športnih organizacijah in podobno. Pri tem je bilo zlasti spodbudno dejstvo, da pri tem niso prezrili pomanjkljivosti v tem delu, in da so hkrati iskali celo vrsto nalog novemu občinskemu komiteju in vseh mladinskih organizacij sežanske komune.

Kraški mladinci so s svojim delom posegli prav na vsa področja življenja. Zlasti očitno je njihovo aktivno sodelovanje v športnih organizacijah, v Ljudski tehniki, pri TVD Partizanu, pri tabornikih, deloma tudi pri DPD Svobodi, uveljavljajo pa se tudi v organih delavskega samoupravljanja po gospodarskih organizacijah, v šolskih odborih in drugod. Seveda pa so takoj ugotovili, da bi bilo lahko tega dela še več in so pri tem zlasti pograbilli podrobnejšo analizo delovanja in vloge mladincev v organih delavskega samoupravljanja. Pohvalo pa zaslužijo sodelovanje sežanskih mladincev pri gradnji gasilskega doma, kjer so prispevali nad 350 ur prostovoljnega dela.

Novi komite mladine v Sežani se bo moral takoj spoprijeti z nekaj zelo zahtevnimi nalogami, ki mu jih je kot dediščino pripravil že dosedajni forum. Gre predvsem za organizacijo mladinske politične šole, kjer jim bodo prisločili na pomoč tudi drugi, mladi ljudje.

Na končani konferenci se je sestel novoizvoljeni mladinski komite, ki je iz svoje srede izvolil za predsednika občinskega komiteja Milka Primca.

J. K.

Z MLADINSKE KONFERENCE V ILIRSKI BISTRICI

Treba bo zavihati rokave

V nedeljo je bila sedma redna konferenca Ljudske mladine ilirskobistriške komune. Poročilo je ugotovilo, da delo mladinskega komiteja v minulem letu ni bilo kdo ve kako uspešno. Zaradi slabega odnosa do dela nekaterih članov komiteja so bile svoje večkrat nesklepne; kar je slabo vplivalo na tiste, ki so bili polni volje do skupnega dela z mladino. Ze v prvem polletju so mo-

rali zaradi tega razrešiti polovico članov komiteja. Kljub temu pa ne kaže vse krivde valiti le na mladino, saj je bilo sodelovanje mladinskega komiteja z ostalimi političnimi in upravnimi predstavniiki komune dokaj slabo. Razprava je pokazala, da kritične trditve iz poročila niso bila izvirne iz trte. Razprava je naglasila, da si bo moral novoizvoljeni komite zavihati rokave, če bo hotel biti kos vsem nerešenim vprašanjem. Mišliti bo treba na primerne in preproste prostore za delo mladinskih aktivov, kjer bi bilo moč prirediti debatne krožke itd.

Po končani konferenci se je sestel novoizvoljeni mladinski komite, ki je iz svoje srede izvolil za predsednika občinskega komiteja Milka Primca.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

J. K.

NE SAMOUPRAVE

DRUŽBENA KONTROLA IN OBVEŠČANJE JAVNOSTI

Kadar je govora o »družbenem lastništvu«, takrat zasluži našo posebno pažnjo odredba iz čl. 34 prednacrta, s katero je dana v pristojnost službi družbenega knjigovodstva, ki je enotno, evidenca in kontrola razpolaganja z družbenimi sredstvi, kakor tudi kontrola in evidenca o izvršenih obvezah delovnih in drugih samoupravnih organizacij. Takšno posebno poudarjanje evidence in še bolj kontrole ter izrecno odrejevanje organa, ki je za to pristojno, ima popolna opravičenost in je nujno potrebna mera ravno v dokumentu takšnega karakterja.

Družbena sredstva za proizvodnjo in druga družbena bogastva postajajo z razvojem skupnosti vse bolj okorna in prihajajo v vse bolj složni in obsežni splet prometa in odtujevanja. Odkrito je treba priznati, da smo v procesu decentralizacije razpolaganja in upravljanja s temi sredstvi do določene mere pozabili ali vsaj podcenjevali potrebo po strogi in uspešnejši kontroli nad temi sredstvi. Zaradi tega je kdaj pa kdaj prišlo do nepotrebnih in neopravičljivih razsipanj in zaradi tega se tudi danes nahajamo v situaciji, da dejansko nimamo organa, ki bi strokovno izvajal to kontrolo na višini, v vseh smereh in v zahtevani meri.

Vsekakor je treba pozdraviti odredbo, s katero se ustanavlja ta kontrola in točno poudarja organ te kontrole. Toda s tem to vprašanje komaj odpira vrata za svojo rešitev. Takšna, kakršna je danes in predvsem z razpoložljivimi kadri, ne more služba družbenega knjigovodstva strokovno in uspešno opravljati te odgovorne in družbeno zelo pomembne funkcije na način, ki bi nas zadovoljil. Ta funkcija ni samo važna temveč tudi delikatna. Saj mora biti zasnovana strogo zakonito in strokovno izvršeno formirana, da bi bila v korist družbe dovolj elastična in uspešna.

Te velike naloge postavljajo vprašanje, ali ne bi bilo mogoče umestneje poveriti to funkcijo nekemu posebnemu, nalašč v ta namen osnovanemu organu skupnosti — nekaki družbeni kontrolni službi, ki bi z zakonom dobila posebna pooblastila in se posvetila samo tej nalogi.

Toda kakršnokoli rešitev bomo sprejeli, ali se bo osnovala posebna organizacija, ali pa bo to poverjeno aparatu družbenega knjigovodstva, v vsakem primeru pa je treba pospešeno delati na tem, da se ta služba čimprej afirmira, da dobi potrebni ugled in da pravočasno preprečuje vse izpade. In tisto, kar bi bilo treba tej službi ravno z ustavnimi predpisi omogočiti in jo s tem obvezati, to je njena dolžnost, da skupnosti najmanj enkrat na leto polaga račune o razpolaganju z družbenimi sredstvi. Smatramo, da bi v tem smislu bilo treba dopolniti 34. člen prednacrta.

Veliko opravičilo te dopolnitve je v tem, ker uporaba mnogih sredstev, predvsem tistih, ki pritekajo iz različnih strani od zunaj, še danes ni prikazana javnosti. Pa čeprav so se ta sredstva opravičljivo uporabljala, bo vsekakor obveza obveščanja javnosti doprinesla k njihovem še bolj odgovornemu in smotrному koriščenju. Na drugi strani pa bodo poročila takšnega karakterja omogočila pogled na eventualna odstranjanja s poti in doprinesla k uspešnejši borbi vseh družbenih faktorjev proti napakam in raznim namernim ali nenamernim zlorabam. Niti ni potrebno poudarjati, kako velike koristi lahko ima od tega družbena skupnost.

Nad dvajset tisoč aktivnih udeležencev

Po prvotnih pripravah in sestankih okrajnega in občinskih štabov ter predavateljskih aktivov za vodenje razprave o predosnutku ustave, po razpravah v ožjih kolektivih z vodstvi družbeno političnih organizacij, s člani upravnih odborov in delavskih svetov gospodarskih organizacij, s prosvetnimi delavci in člani raznih društev in združenj, se je zdaj razprava razširila po krajevnih skupnostih in organizacijah SZDL ter delovnih kolektivih.

Treba je ugotoviti izredno široko sodelovanje vseh občanov pri razpravi. To pričajo uspešni seminarji po občinah za politične kadre in člane vodstev samoupravnih organov, priča živo zanimanje in poglobljena razprava o posameznih določilih nove ustave tudi v predavateljskih aktivih, zlasti še pa o tem pričajo živahne razprave na terenu, od koder je tudi največ vprašanj, predlogov in sugestij.

Samo v Kopru je na mah, ko smo šli z razpravo na teren, sodelovalo v diskusiji nad 300 članov SZDL, ki so postavili nad 200 vprašanj. Podobno je tudi po drugih občinah koprškega okraja. Ker je bila razprava, kjer se je le dalo, organizirana po interesnih področjih, se pravi po področjih poklicnega delovanja in življenja občanov, je lahko dala boljše rezultate in vzbuja več zanimanja. Posebno lepe rezultate so dosegli predvsem v Izoli, kjer je razprava v delovnih kolektivih segla že v vse ekonomske enote in se tako dejansko približala slehernemu proizvajalcu. Razprava o prednacrtni ustavi je vključena tudi v šolski pouk na vseh šolah v okraju. Posebej o njem razpravljajo tudi pripadniki italijanske narodne manjšine in je razumljivo iz njihovih vrst tudi največ vprašanj o položaju nacionalnih manjšin v Jugoslaviji po določitvi nove ustave. Treba je že reči, da je to sodelovanje in postavljanje vprašanj, predlogov in sugestij pripadnikov manjšine zelo konstruktivno in polno pripravljenosti na skupno reševanje vseh problemov.

Jasno je, da se z enim samim razgovorom o novi ustavi ne da obseči tako obsežno gradivo in ga približati občanom. Zato se razprava ponavlja in gre predvsem skozi delovne kolektive približno trikrat: najprej osnova in celoten obris s poudarkom na tolmačenju bistvenih sprememb in novitet v novi ustavi za razliko od stare, nato pa še razpravi o podrobnostih, ki neposredno zadevajo posamezne dejavnosti in življenje občanov.

Vprašanja, ki jih udeleženci razprav postavljajo na sestankih, so kaj različna in jasno prilagojena življenjskim in delovnim razmeram teh udeležencev. Tako je v gospodarskih organizacijah največ govora o delitvi dohodka, o razmerjih med najvišjimi in najnižjimi osebnimi dohodki, o odgovornosti posameznih vodilnih in drugih ljudi za nastalo ali povzročeno gospodarsko škodo in o kaznovanju s tem v zvezi, dalje o pomenu, vlogi in pristojnosti ekonomskih enot, o socialnem zavarovanju, o pomenu in uporabi referenduma, o tem, po kakšnih kriterijih in načinu se bodo formirali osebni dohodki delavcev v organih javne uprave, o položaju in vlogi ter načinu postavljanja in razreševanja direktorjev delovnih organizacij in skupnosti, o tem, kakaj občani ne morejo neposredno sprožiti postopka pred ustavnim sodiščem in podobno. Na poudarjajo pa se razprava giblje največ okrog kmetijskega maksimuma, agrominimuma, komunalne problematike, delitve proračunskih sredstev, odnosov med delavcem v industriji in kmečkim delavcem, okrog vprašanj v zvezi z arondacijo in dajanjem zemlje in najem, o odnosih na relaciji kmetijska zadruga—zasebni kmetovalec, o položaju polproletarcev, o pravici do dela, o vlogi in položaju občine s tem v zvezi, o problemih dvolastništva na mejnih področjih in podobno.

Ob razpravi o osnutku zvezne ustave hkrati teče tudi razprava o osnutku republiške, veliko pa je že tudi govora o novih statutih občin in delovnih organizacij.

Okrajni štab za ustavno kampanjo je po zbranih podatkih ugotovil, da je sprva mnogokje bila razprava o prednacrtni ustavi po krajevnih organizacijah SZDL nekoliko zastopljena sprčo osebnih priprav in izvajanja letnih občnih zborov in volitev novih vodstev v teh organizacijah, vendar pa je povsod tam, kjer so bili sestanki dobro pripravljeni, pomen novega ustavnega dokumenta zagotovil obširno in kvalitetno razpravo ob najširšem sodelovanju vseh udeležencev, ki so prizadeto razpravljali o vseh določitih nove ustave, ki se neposredno nanašajo prav na njihova delovna in življenjska področja.

Pravo oceno poteka razprav o prednacrtni ustavi bo sicer moč dati šele po zaključku zbiranja vprašanj in predlogov s terena, vendar pa je eno jasno že zdaj: menda še nikoli doslej ni nobena politična akcija pri nas zavzela takšnega obsega in imela tako množične udeležbe, kot prav zdaj razprava o novi ustavi.

V ILIRSKI BISTRICI PRAVIJO ZA PLAN IZVOZA:

bomo prekoračili

Gospodarske organizacije v ilirskobistriški občini, ki proizvajajo tudi za izvoz, so do konca septembra letošnjega leta izvozile za 454.392 dolarjev blaga in s tem izpolnile plan za 53,6 odstotka.

RAZREŠITVE IN IMENOVANJA

Okrajni ljudski odbor je na predlog komisije za volitve in imenovanja na svoji 32. skupni seji soglasno odobril več razrešitev in imenovanj. Črtomira Kolenc je razrešil dolžnosti tajnika OLO, za novega tajnika pa imenoval dr. Branka Furlana. Inž. Petra Aljančiča in Jožeta Sagadina je razrešil dolžnosti predsednika in člana komisije za kadrovska vprašanja OLO, za novega predsednika pa imenoval Franca Klobučarja in za člana dr. Branka Furlana. V komisiji za narodno obrambo je kot člana razrešil Črtomira Kolenc in Staneta Oberstara, za nova člana pa imenoval dr. Branka Furlana in Simo Barčič. V komisiji za uslužbenska vprašanja sta razrešena inž. Peter Aljančič in Črtomir Kolenc, za novega predsednika je imenoval Franc Klobučar, za člana pa dr. Branko Furlan in Marjan Rožič, predsednik Okrajnega sindikalnega sveta. V komisiji za nagrajevanje uslužbencev OLO je razrešil ljudski odbor vse člane, ker se funkcije te komisije prenesejo na svet delovnega kolektiva OLO. V komisiji za odlikovanja sta bila razrešena Črtomir Kolenc in Ivan Vohar, za novega člana pa imenovala dr. Br. Furlan in Ivan Mavšar, org. sekretar okrajnega komiteja ZKS. V komisiji za dodeljevanje stanovanj so bili razrešeni dosedajni člani, v novo komisijo pa OLO imenoval predsednika sindikalnega sveta, tajnika Albina Duja in kot člana C. Kolenc, za novega predsednika komisije pa imenoval Davorina Ferligoja in za člana dr. B. Furlana. Jurija Bevka je imenoval za direktorja okrajnega zavoda za statistiko. Semiča je okrajni ljudski odbor imenoval za direktorja italijanske gimnazije v Piranu. Cirila Kobala je na lastno željo razrešil dolžnosti načelnika oddelka za družbene službe, za vršilca dolžnosti načelnika pa imenoval Giuseppe Colino. Edvarda Gregoriča je razrešil dolžnosti člana sveta za socialno varstvo, na njegovo mesto pa imenoval Pavla Petarija, uslužbenca OZZS Koper. Fani Jereb je bila razrešena dolžnosti člana sveta za zdravstvo, na njeno mesto pa je bil imenovan Ivan Dodič, direktor podjetja »Jestvina«. Za sodnika okrajnega sodišča v Kopru so izvolili Franca Mastnaka. Razrešili so Albina Simiča kot tajnika sekcije za kmetijstvo in gozdarstvo, Branka Magalno kot tajnika sekcije za industrijo, obrt in komunalno in Francka Kosovela kot tajnika sekcije za gostinstvo in turizem pri okrajni gospodarski zbornici. Za drugega podpredsednika Gospodarske zbornice je okrajni ljudski odbor imenoval inž. Petra Aljančiča, za nove tajnike sekcij pa inž. Mirana Marušiča, Ivana Baškoviča in Antona Tomineca kot vršilca dolžnosti tajnika sekcije za gostinstvo in turizem. V okrajnem svetu za gospodarstvo je bil kot član razrešen Franc Pečar, za novega člana pa imenovan Viktor Ropret, direktor podjetja »Slavnika«.

Za občasne sodnike okrožnega gospodarskega sodišča v Kopru so bili izvoljeni naslednji: Mario Abram, Ivan Baškovič, Herman Bizjak, inž. Miro Bolnar, dr. Jože Božič, Franc Česnovar, Nada Čok, Italo Delloro, Stefa Duje, Fabricio Narcis, Anton Franc, Aldo Gregorič, Stana Ipavec, inž. Stane Jelenc, Miro Koclan, Viljem Manfreda, Milko Marinčič, Korbin Marsič, inž. Miro Maršič, Stefan Miklavčič, Ivan Mlakar, Lojze Morel, Miran Mozetič, Lojzka Penko, Alojz Poglajen, Franc

Do konca leta pa računajo, da bodo plan izvoza prekoračili, ker so nekatera podjetja pričela uspešno izvažati komaj v drugem polletju. Na prvem mestu pri izvozu je podjetje »Topol«, ki je izvozilo za 400.000 dolarjev, lahko pa bi bilo še več, če ne bi imeli v poletnih mesecih težav pri dobavi hlodovine.

Pri izvozu se uveljavlja tudi TOK, ki je izvozila za 72 odstotkov postavljenega plana. Za to podjetje je toliko bolj značilno, da je z lastnimi proizvodi zadovoljilo domače potrebe in tudi lahko izvažala, prej pa so bile vse potrebe po njegovih izdelkih odvisne od uvoza. (j)

TESNEJŠE SODELOVANJE MED TRŽNIMI INŠPEKTORJI IN POTROŠNIKI

da bomo vsi zadovoljni

Delo tržnih inšpektorjev — bomo vsi iskreni — je zelo odgovorno. Družba jih je namestila, da skrbijo za nadzor blaga, ki kroži od proizvajalca preko trgovske mreže do potrošnikov, ki za trdo zaslužen dinar upravičeno zahtevajo ustrezno kakovost kmetijskih ter industrijskih predmetov in gostinske usluge v okviru izpolnjevanja vseh higiensko-tehničnih predpisov. Zato je popolnoma neupravičena beseda, češ, tržna inšpekcija nam večkrat povzroči gmočno škodo, ker najde v trgovinah in gostiščih blago, katerega proglasi za »neprimeren« in mora iti iz prometa.

Res je takih primerov malo, toda vendar dovolj, da so v koprski občini v letošnjem letu na podlagi 484 pregledov zabeležili: osem primerov, o katerih je moralo razpravljati okrožno javno tožilstvo, ki ima v postopku še 11 primerov, in 59 primerov je obravnaval sodnik za prekrške.

Mandatno je bilo kaznovanih 55 oseb, ki so plačale 109 tisoč dinarskih mandatnih kazni. Raznim podjetjem je tržna inšpekcija na osnovi predpisov odvzela 973.700 dinarjev zaradi neupravičenega zasluka, iz prodaje je bilo izločenega 1287 litrov vina in skupni vrednosti 386.100 dinarjev, dru-

gega pokvarjenega blaga pa vrednosti 175.217 dinarjev.

Ze ti podatki kažejo, da marsikdaj kaj zaškriplje v trgovski in gostinski mreži. Ta ugotovitev pa narekuje več družbenega nadzorstva in sodelovanja občanov z inšpekcijskimi organi, saj si jo marsikdaj samoiniciativno zažele tudi posredniki živil, ko često dobijo v prodajo blago dvomljive kakovosti. Zato se ponovno postavlja vprašanje, zakaj ne bi nadzorne službe še bolj razširili, da bi sproti preprečevali vrsto nepravilnosti, o katerih se sliši za vogali, ne pa na tistem mestu, ki bi lahko nudilo strokovno pomoč pri izvajanju socialističnih načel tudi v maloprodajni trgovski mreži.

NOV TRGOVSKI LOKAL ZA KONFEKCIJO

lepa pridobitev za Sežano

Čez sedem let vse prav pride. Stara sežanska pekarna jih ima na grbi več kot sedem, pa nič zato. Več kot verjetno je namreč, da bo, ko bodo končana preureditvena dela, ki so prav sedaj v teku, izredno dobrodošla tovarni pletenin in komenski konfekciji za prav čeden lokal, v katerem

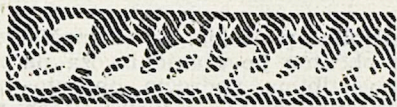
bodo potrošniki lahko prišli do lepih in solidnih izdelkov obeh delovnih organizacij.

Ti in oni izdelki so znani že daleč naokoli, morda pa še najmanj na Krasu in to prav zaradi pomanjkanja primernega trgovskega lokala. V bodoče bo torej bolj in nobenega dvoma ni, da v lokalu nikoli ne bo zmanjkalo kupcev.

DESET ODSOTKOV ZA KOMUNALO

Občinski ljudski odbor Ilirska Bistrica je v začetku leta predpisal, da mora vsak investitor, ki gradi stanovanjsko zgradbo, prispevati v komunalni sklad občine do 10 odstotkov predračunske vrednosti zgradbe za gradnjo komunalnih objektov. V ta namen bodo letos ustvarili nekaj manj kot 16 milijonov dinarjev, porabili pa jih bodo za ureditev komunalnih naprav na Partizanskem hribu, kjer je stanovanjska izgradnja najbolj intenzivna, za tem za komunalne naprave v Zupančičevi ulici, Vojkovem drevo-redu in drugod. Sklad bo tudi finansiral asfaltiranje ulice Nikole Tesla, za kar bodo porabili nad 6 milijonov dinarjev. (j)

Berite in širite

Kar najbliže občanom

Prvega oktobra je pričela pri občinskem ljudskem odboru Ilirska Bistrica posloovati nova služba — sprejemna informacijska pisarna, ki so jo ustanovili z namenom, da bi občanom olajšali in pospešili uveljavljanje njihovih pravic pri običajnih in drugih organih. Pisarna opravlja overitve prepisov, pisave in podpisov, izdaja živinske potne liste, razna potrdila na podlagi zaslusljanja prič, izdaja obrazce za vloge državljanov, sprejema vse vloge, ki so naslovljene na upravne organe Oblo, sprejema ustne vloge na zapisnik in opravlja druga opravila. Tu bodo občani lahko nabavili taksne znamke, živinske pot-

ne liste in druge vrednostne papirje, ki so jih doslej lahko dobili samo v pooblaščenih prodajalnicah.

Uradne ure za stranke so naslednje: sprejemanje pisem, vlog in druge potne, izdajanje obrazcev za vloge, overjanje podpisov, pisave in prepisov, izdajanje živinskih potnih listov in dajanje raznih informacij vsak dan od 8. do 12. ure. Ustne vloge na zapisnik in zaslusljanje prič bo vsak torek, četrtek in soboto od 8. do 13. ure. Uradne ure za druge službe, v katerih se bodo državljanji lahko pogovorili, so za predsednika in podpredsednika vsak ponedeljek od 8. do 12. ure, za tajnika in druge uslužbenke pa ob ponedeljkih, sredo in petkih od 8. do 12. ure.

V enem mesecu se je v tej pisarni zglasilo 773 občanov, ki so uveljavljali svoje pravice pri uradu. 378 občanov je pisarna sama rešila zahtevke, 195 pa s posredovanjem pri referentih. Pri tem je bilo sestavljenih oziroma izdanih 437 raznih vlog in listin. J.

PRIDNI RIBIČI

Ribiška družina v Ilirski Bistrici je v bližini izvira Bistrice v lanskem letu z lastnimi sredstvi dogradila dva bazena za gojitve rib. Sedaj pa gradijo še štiri take bazene in adaptirajo stavbo, v kateri bodo družbeni prostori in prostori za ribogojnico. V vseh 6 bazenih bodo vzgojili 500.000 ribjega zaroda in 100.000 rib mladice. Investicije za ureditev ribogojnice bodo znašale približno 12 milijonov dinarjev. (j)

KONČNO VENDARLE!

Pred kratkim so na občinskem ljudskem odboru Ilirska Bistrica imeli posvetovanje s strokovnjaki za vodne gradnje, zastopniki Vodne skupnosti Koper in podjetja Lesonit in TOK. Razpravljali so o izgradnji čistilnih naprav. Obe podjetji uporabljata namreč v proizvodnem procesu večje količine vode, ki jo nato spuščajo nasičeno z raznimi kemičnimi snovmi in odpadkami v Reko. Ta odpadna voda pa povzroča škodo, ki uničuje ribe. Dogovorili so se, da bodo pristopili k izgradnji bazena za čiščenje naprave, odprtega tipa, imenovan »injekcijski« bazen za obe podjetji. Gradnja takega bazena bo stala približno 25 milijonov dinarjev. Tako bodo preprečili stalno zastrupljanje vode v Reki in s tem uničevanje ribjega zaroda. (j)

NAS GOSPODARSKI KOMENTAR

Ugodni rezultati v proizvodnji

V oktobru letos smo dosegli izredno visok porast proizvodnje v primerjavi z lanskim v istem času, pa tudi glede na dosedanj razvoj v letošnjem letu. Stevilki pri tem ne bomo navajali, ker so več ali manj znane iz drugih virov. Omenili bi le, da kljub takemu porastu doseganje letno povprečje še ni tako, da bi iz njega lahko sklepali, da bomo ob koncu leta dosegli tisto stopnjo porasta, ki smo jo predvidevali v gospodarskem programu za letošnje leto. Kot smo že nazkazali v prejšnjih komentarjih, bomo zamujeno le težko nadomestili, ker je bil porast proizvodnje v prvih mesecih preizkus in bi po planu predvideni uspeh dosegli le ob skladnem dvigavanju proizvodnje iz meseca v mesec.

Iz dosedanjih rezultatov lahko sklepamo, da smo prebrodili krizo prvih mesecev, ko naraščanje proizvodnje ni bilo tako, kakor je bilo predvideno. Mnogo vzrokov smo navajali takrat za to, da uspehi niso bili najboljši, med njimi je bilo ponekod precej subjektivnih, prav tako pa so bili tudi

objektivni. Zlasti je bilo očitno, da se gospodarske organizacije niso mogle takoj prilagoditi mnogim novim zahtevam, ki so bile v zvezi z raznimi ukrepi v zvezi z notranjim in zlasti z zunanjetrgovinskim poslovanjem. Cilj teh ukrepov je bil pripraviti gospodarske organizacije do upravljanja in gospodarjenja po načelih, ki so v skladu s tržnim gospodarstvom in kjer se je potrebno za plasiranje proizvodov tako doma kot v tujini, boriti s kakovostjo, z nizko ceno in drugače. To se je že jasno pokazalo v dosedanjem razvoju, čeprav ni šlo in tudi ne bo šlo brez težav v prihodnje. Računati moramo namreč, da bodo novi ukrepi v zvezi z revalorizacijo osnovnih sredstev, dalje v zvezi z amortizacijo, obrestmi na sklade, v zvezi s plačano realizacijo, v pripravi so novi ukrepi v zvezi z zunanjetrgovinskim režimom in drugo, ki bodo vplivali tudi v prihodnje na gospodarjenje v podjetjih in povzročali težave.

Postopno uvajanje novih ukrepov in poprejšnja pripra-

va nanje bo tako tudi v prihodnje omogočila gospodarstvu pospešen razvoj. To tembolj, ker gre za spoznanje, da se je potrebno končno srečati kot enak z enakim tudi na zunanjem trgu, če hočemo, da bomo v prihodnje posebnili vse naše zmogljivosti, zlasti v industriji in če hočemo ustvarjati sredstva za naš nadaljnji razvoj. Zato tudi ustvarjamo zlasti v proizvodnji čimvečje sodelovanje — kooperacije, ki dobivajo v posameznih primerih zelo široke oblike. Posebno velja to za industrijska podjetja, kjer lahko sledimo vedno pogostejšemu ustanavljanju poslovnih združenj kot zelo široki obliki za tako sodelovanje v proizvodnji. V pravi pa so predlogi, da bi ustanovili take kooperacijske organe, ki bi tudi v kmetijstvu zajeli vse od proizvodnje oziroma pridelave, tja preko predelave in do prodaje. Te oblike so sicer možne tudi pri nas, vendar so pogoji najbolj dozorili zanje v nekaterih drugih republikah. Ostvaritev teh načrtov bo še bolj ugodno vplivala na izboljšanje proizvodnje.

—šk—

Bežen pregled zunanjetrgovinske, zlasti izvozne problematike

Finalna proizvodnja in višja storilnost - pot do večjega izvoza

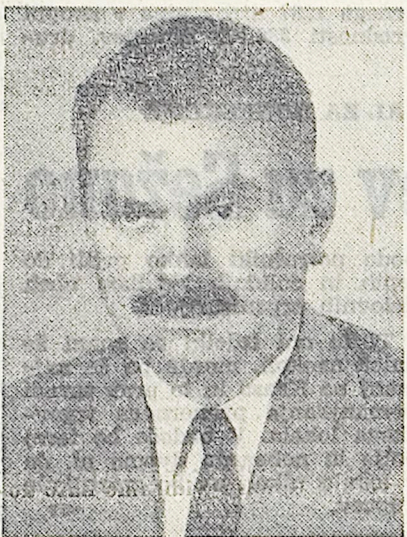
V izvozu Slovenije je Koper na 3. mestu, takoj za Ljubljano in Mariborom — Podrobne analize Okrajne gospodarske zbornice napovedujejo, da bo letošnji predvideni izvoz dosežen v celoti — V devizni politiki so potrebne določene spremembe, nujna je ukinitve medfaznega prometnega davka, odpraviti je treba togost carinskega sistema — Bančno-tehnične predpise in poslovanje tako urediti, da ne bodo več ovirali izvoza — Zagotoviti sredstva, s katerimi bi v koprskem

okraju povečali izvoz za 4 in pol milijarde deviznih dinarjev (6 milijonov dolarjev)

Na dvodnevem seminarju Okrajnega odbora SZDL v Kopru je med številnimi koreferati, ki so sledili glavnemu referatu inž. Pavla Zavarca in Davorina Ferligoja, vzbudil najbolj živo in prizadeto zanimanje izčrpn koreferat predsednika Okrajne gospodarske zbornice Lojzeta Lesjaka. Pod naslovom »Evropska integracija in naš izvoz« je avtor prikazal razsežno in zapleteno problematiko evropskega in deloma tudi svetovnega gospodarskega prostora ter našo vlogo v svetovni delitvi dela in menjavi blaga. V naslednjem povzetku prikazujemo nekaj naše splošne izvozne in deloma uvozne problematike, izčrpnije pa izvozno problematiko koprskega okraja.

Samo po sebi je umljivo, da se mora razvoj in nagli porast našega gospodarstva in proizvodnje nujno odražati tudi v naši blagovni menjavi s tujino, v našem vključevanju v mednarodno delitev dela. Preteklo leto — ob prehodu s starega na novi sistem, je v določeni meri vplivalo tudi na našo izvozno in uvozno problematiko. Pri usmerjanju in pospeševanju zunanje trgovinske blagovne menjave je odigrala veliko vlogo kreditna politika za pripravo proizvodnje, za izvoz, kakor tudi za zaloge, namenjene izvozu. Ob prehodu na novi sistem je kreditna politika med drugim merila predvsem na izravnano naših trgovinskih saldov s tujimi državami s povečanim kreditiranjem za izvoz. Ta cilj pa je mogoče najizdatneje doseči s pravnim in pravočasnim dodeljevanjem kreditov. V letu 1961 so zatorej močno porasli krediti za pripravo izvoza, ki so bili predvsem dodeljeni proizvodni strojne opreme. Narasli pa so tudi krediti za izvoz, medtem ko krediti za uvoz znatneje upadli.

Z novim sistemom kreditiranja za zunanjo trgovino je prešla obdelava kreditov z ene (Jugobanka) na tri bančne ustanove: Jugobanko, Narodno banko in Komunalne banke. S tem se je postopek znatno podaljšal, hkrati pa je postalo nemogoče avtomatično zajemanje prilivov iz tujine. Ta način dodeljevanja kreditov, zlasti pa evidenca vračanja, je glavni vzrok, da se krediti počasneje obračajo in se je njihov volumen znatno povečal. Dejstvo je, da so povečani krediti za pripravo izvoza ugodno vplivali na nemoten razvoj proizvodnje za izvoz, vendar bodo dokončni rezultati te kreditne politike očitni šele konec letošnjega leta, ker so bili krediti namreč dodeljeni pretežno za opremo, ki ima razmeroma dolgo proizvodno dobo. Drži, da bodo določeni uspehi vidni. Bili bi pa lahko neprimeren večji, če bi v kreditni politiki izvedli decentralizacijo na republike. V republikah pa bo treba

LOJZE LESJAK
predsednik Okrajne gospodarske zbornice

vertibilna področja. Tu je značilno občno povečanje izvoza na konvertibilna področja ob istokotnem zmanjšanju uvoza s teh področij. Z drugimi besedami: zmanjševanje negativnega trgovinskega salda. Močno pa se je tudi spremenilo razmerje med izvozom in uvozom iz vzhodnih držav in ostalih klirinških področij. Tu se je izvoz sicer povečal, hkrati pa se je najmanj še za enkrat bolj povečal uvoz, kar nam daje dobre obete, da izkoristimo naša neizkoriščena sredstva v teh državah in z njimi se bolj povečamo menjavo blaga.

Slabosti, ki so spremljale naš letošnji izvoz, so poleg relativno majhnega dela proizvodnje, ki gre za mednarodno menjavo (komaj okrog 10% vse bruto proizvodnje), predvsem v slabi strukturi izvoza glede na stopnjo predelave. Splošno je znana

relativno nizka stopnja predelave pri izvoženem blagu iz Slovenije. Praktično gre torej še vedno v pretežni meri za izvoz artiklov, ki izvirajo iz ugodnih prirodnih pogojev in naravnega bogastva in se izražajo v nepredelani ali polpredelani stanju. Prizadevanja po spreminjanju strukture v prid finalnim izdelkom (torej čimveč vložnega dela) se sicer občutijo, vendar pa kljub temu naš izvoz še vedno ni realen odraz naše gospodarske razvosti in nivoja proizvodnih sil. Razen tega imamo tudi vrsto industrijskih panog, ki so doslej malone v celoti proizvajale samo za domači trg, čeprav so v znatni meri trošila reprodukcijski material iz uvoza. Izvozno pasivno so bile naposled celo nekatere panoge, ki imajo visoko strukturo kadra in visoko stopnjo finalizacije. Po značaju svoje proizvodnje pa bodo prej ko slej prisiljeni kar najhitreje preko kooperacije doma in s tujino stopiti v mednarodno menjavo in delitev dela.

Uvoz reprodukcijskega materiala, opreme in blaga za široko potrošnjo se je letos v primerjavi s lanskim letom (januar-oktober) povečal komaj za 2%. Torej izrazita tendenca padanja uvoza. V septembru je bila struktura uvoza naslednja: reprodukcijski material 65,1%, oprema 26%, široka potrošnja 8,9%. Zmanjševanje uvoza ima zelo negativne posledice predvsem pri uvozu reprodukcijskega materiala. Uvoz reprodukcijskega materiala pa je še v nadaljnjem upadanju. Ob tem ugotavljamo, da so podjetja zelo slabo preskrbljena zlasti z drobnim in po vrednosti nepomembnim reprodukcijskim materialom, kar povzroča že močno negativne posledice v proizvodnji sami, zlasti pa še v izvozu, ki terja določene uvožene materiale.

Razumljivo je tudi, da nadaljnje povečevanje izvoza ni moč reševati samo z določenim pritiskom na gospodarske organizacije. Ne gre zgolj za to, da bi dojemali nujnost izvoza, ampak predvsem za to, da začnemo pravilno in učinkovito odstranjevati objektivne ovire, ki vplivajo predvsem na nizko produktivnost. In prav nizka produktivnost pa je poglavitna ovira izvoza. Vse boče naloge morajo biti zatorej usmerjene na to, da kar najhitreje te ovire odpravimo in materialno stanje tako spremenimo oziroma uredimo, da bo gospodarskim organizacijam omogočen kar največji izvoz.

Pomembna vloga Gospodarske zbornice

Dosedanje delo je šele pravzaprav začetek tesnejšega sodelovanja in povezovanja med zbornico in gospodarskimi organizacijami. Postaja pa stalna oblika proučevanja izvozne in uvozne problematike, povezane z našo kompleksno ekonomiko. Na zbornici uvajajo operativno evidenco o gibanju izvoza po mesecih, po proizvodnih skupinah in po vrstah gospodarskih dejavnosti. Posebna pozornost velja podjetjem, ki imajo težave in zaostajajo v iz-

vozu. Sodelovanje in pomoč gospodarskim organizacijam se ne izraža samo v obravnavanju splošnih in večjih problemov. Vsa pozornost velja namreč tudi manjšim vprašanjem in drobnim okoliščinam, ki kakorkoli utegnejo vplivati in pospeševati izvoz. Doslej se je že utrdila metoda neposrednega stika s posameznimi podjetji, kjer pri posvetovanjih sodelujejo razen vodilnega kadra tudi organi samoupravljanja. Posvetovanja o problematiki izvoza se vršijo po določenih gospodarskih skupinah, ker je namreč v tej obliki najlažje razčističiti in urejati celotno problematiko, od velikih do najmanjših vprašanj dotične gospodarske panoge.

Na dosedanjih posvetovanjih so obravnavali razna prečja vprašanja sedanega zunanjetrgovinskega sistema. Presojali in iskali so možnosti, kako neposredno pomagati posameznim podjetjem ali gospodarskim panogam pri izpolnjevanju izvoznih obveznosti. Posebno nadrobno so obravnavali vprašanja, neposredno povezana z realizacijo izvoza. Kompleksno (za ves okraj) so se tudi lotili proučevanja pogojev in možnosti, kako bi mogli povečati izvoz, kakšne in katere investicije bi bile potrebne v tej smeri itd.

Kritične pripombe in predlogi

V naslednjem še nekaj kritičnih pripomb in predlogov v zvezi s problematiko zunanjetrgovinskega sistema:

1. Devizna sredstva po generalnem dovoljenju so nekakšen ostank v že prežvečenem sistemu plan-ske delitve deviz. Pomeni pa ta način le obdobje v prehodu na nov devizni sistem, na pogodbeno odnose med banko in podjetjem. Trenutno pa je ta način za nekatera podjetja še vedno zadosten vir deviznih sredstev za uvozne potrebe. Podjetja, ki tako dobivajo devize, nimajo pravega interesa za izvoz, ker imajo vse možnosti prodaje svojih izdelkov na domačem tržišču. Ta način generalnih dovoljenj doživlja najostrejšo kritiko in je zatorej pričakovati, da bo skoraj ukinjen.

2. Določilo o pravici svobodnega razpolaganja z delom (sedmi odstotki) z izvozom ustvarjenih deviz je bilo suspendirano z odredbo NB o začasni ustavitvi prodaje deviz iz retencijskih (za držanih) deviznih kvot. V danem deviznem položaju je ta ukrep nekako razumljiv. Na drugi strani pa je absurdno, da dobijo podjetja laže devizne kredite in sredstva po čl. 27 uredbe o deviznem poslovanju, kot pa lastna devizna sredstva iz retencijskih kvot, čeprav bi jih uporabila za povečanje izvoza. V teku je akcija oz. že pripravljen predlog, da se z določeno decentralizacijo razpolaganja z deviznimi sredstvi potom Jugobanke odpravi dosedanja nemogoča situacija. Vsi namreč vemo, da včasih dokaj nizka devizna sredstva povzročajo zastoj v izvozu, a tudi v kopičenju nedokončane proizvodnje, ker podjetja ne morejo finalizirati svojih proizvodov, namenjenih za izvoz. Pri tem gre včasih za malenkosti, za določena rezila, etikete, za dele embalaže, okovje, specialne

lake itd. Popolnoma na mestu je zatorej ugotovitev, da je popolna zapore porabe retencijskih deviznih kvot silna ovira nadaljnji rasti izvoza, še več, celo onemogoča izpolnjevanje že sprejetih izvoznih obveznosti.

3. Medfazni prometni davek podražuje cene finalnim izdelkom in otežkoča proizvodne kalkulacije. Tako je n. pr. v lesni in kovinski industriji že resna ovira za konkurenčnost. Posebna ovira je to tudi za kooperacijske odnose med podjetji. Podobna ugotovitev pa velja tudi za splošni prometni davek. Zatorej je upravičena zahteva po ukinitvi medfaznega prometnega davka, in sicer tembolj, ker je mogoče vprašanje lahko urediti tudi s sistemom davčnih olajšav.

4. Tudi togost poslovanja v carinskem sistemu marsikdaj zelo ovira uspešen zunanjetrgovinski promet. Gre predvsem za predpise o tehničnem in administrativnem poslovanju carine oziroma

carinskega osebja. Tako n. pr. carine poslujejo le podnevi in ob delavnikih. Postopek pri določenem carinjenju je izredno dolgotrajen. Kamioni registriranih izvoznih podjetij se zadržujejo po mejah dolgo časa zaradi nepomembnih formalnih razlogov itd. Carinski organi se opravičujejo z najrazličnejšimi odgovori. Sklicujejo se na preprečevanje carinskih kaznivih dejanj, preprečevanje tihotapstva. Vendar pa je škoda, ki zadeva blagovni promet, neprimerno večja, kot pa škoda, ki nastaja skupnosti zaradi morebitnih spregledov. Carinske nepravilnosti je vendar možno preprečevati z ostrejšimi sankcijami proti podjetjem, ki bi jih zagrešila.

5. Davčne olajšave bi se morale kot dodatni izvozni instrument hitreje in vnaprej prilagajati položajem na mednarodnem trgu, ker homo le na ta način uspevali v hudi konkurenci. Državni organ, pristojen za te zadeve, bi moral instrumente avtomatsko prilagajati spremembam deviznih režimov posameznih držav ali držav, integriranih v določenih gospodarskih skupnostih.

6. Spremeniti je treba vse tiste bančno tehnične predpise, ki ovirajo izvoz.

V zvezi z izvrševanjem izvoznih obveznosti in prizadevanji za povečanje izvoza so se na posvetovanjih zbornice in gospodarskih organizacij med drugim postavila še naslednja vprašanja:

1. Neposredna pomoč gospodarskim organizacijam. Pri tem je zlasti pomembna vloga Jugobanke kot upnika deviznih sredstev za opremo, ki naj bi po instalaciji v podjetjih omogočila povečanje izvoza. V takšnih primerih je zbornica, nudila podjetjem konkretno pomoč. Sicer pa bo tudi to stalna metoda dela sodelovanja med zbornico in delovnimi organizacijami.

2. Predpisi pri izdajanju izvoznih dovoljenj in praksa naj bi se spremenili, tako da bi podjetja obvezno prejela rešitev že v nekaj dneh. Kupci namreč upravičeno niso pripravljeni ne dolžni čakati na potrditev izvoznih zahtev kar po nekaj mesecih.

Pri izdajanju uvoznih dovoljenj naj bi sodelovale tudi zbornice z mnenji, zlasti če gre za uvoz nujno potrebne reprodukcijskega materiala, ki je neogibno potreben za nepretrgan (kontinuiran) izvoz.

Kaj je še treba storiti za povečanje izvoza?

V letošnjem avgustu in septembru je zbornica proučevala ter ugotavljala možnosti za modernizacijo proizvodnje, ki bi omogočila nadaljnje povečanje izvoza, oziroma da bi mogla posamezna podjetja v celoti izpolnjevati izvozne obveznosti. Ob tej analitični presoji je bilo ugotovljeno, da bi z 1 milijonom 343.000 dolarji in 1 milijardo 124 milijoni dinarjev povečali v dveh letih izvoz v vrednosti 6 milijonov 10.000 dolarjev (okoli 4 in pol milijarde dinarjev). Po konkretnih

sklepih in v sporazumu z Jugobanko v Ljubljani so bili tudi že določeni roki, do katerih naj podjetja predložijo ustrezne elaborate.

Po tem načrtu bi posamezna podjetja povečala vrednost izvoza takole (v dolarjih): Delamaris za 804.000, Tovarna organskih kislin za 215.000, »Kras« Pivka za 2.666.666, »Javor« za 231.000, Lesonit za 260.000, Topol za 66.668, »Krasoprema« za 200.000, Mehantehnika za 500.000, Ladjedelnica za 1.000.000, in Lama za 60 tisoč 666 dolarjev.

Najhitreje bo realiziral program investiranja ter dosegel povečan devizni efekt Delamaris, ki je pravčasno vložil elaborat in ima sredstva zagotovljena. Razen Delamarisa upošteva načrt še ostalih 9 podjetij, že prej naštetih. Izven navedenega programa pa nastopa tudi tovarna »Iplas« z zahtevkom 3.400 dolarjev za uvoz laboratorijske opreme, da bi mogli poslej izdelovati določeno lepilo za kritje vseh domačih potreb.

Po načrtu in prizadevanjih lahko pričakujemo, da se bo znatno povečal izvoz zaradi novih investicij že prihodnje leto, torej 1963, povečal izvoz pri Delamarisu za 804.000, pri Tovarni organskih kislin za 215.000, pri Mehantehniku za 500 tisoč in pri Ladjedelnici za 1 milijon dolarjev ali skupno za en milijon 750.000 dolarjev. Ocena tega bruto deviznega efekta je zatorej popolnoma realna. Kako pa bo uspela celotna akcija, za zdaj še ni mogoče točno oceniti, niti časovno niti po povečani vrednosti izvoza. Načrt namreč predvideva tudi izredno visok devizni efekt podjetja »Kras« Pivka, kjer pa zaradi težav v notranji organizacijski sestavi še ni moč nadrobno proučiti nadaljnjih investicijskih naložb.

Koprski okraj razmeroma zadovoljivo izpolnjuje svojo izvozno obveznost

Industrija koprskega okraja je svojo letošnjo izvozno obveznost izpolnila do konca oktobra s 70%. Ocena, pripravljena na analitičnih posvetovanjih na Okrajni gospodarski zbornici, pa zagotavlja, da bo letošnji izvoz dosežen v celoti. Izvoz proizvodnih podjetij po panogah je naslednji: kovinska industrija 58%, lesna industrija 74%, živilska industrija 80% in ostala industrija 48%.

Celotna izvozna obveznost industrijskih podjetij znaša 9 milijonov 269.000 dolarjev ter je za 33% večja kot lani.

Izvozna obveznost storitvene oziroma uslužnostne dejavnosti znaša 10 milijonov 531.533 dolarjev, kar je 53,2% celotnega izvoza. Po oceni bo tudi v tej panogi izpolnjena v celoti letošnja izvozna obveznost. V industriji in uslužnostnih podjetjih bo znašal letošnji izvoz skupno 19 milijonov 800.533 dolarjev (okrog 15 milijard dinarjev).

V izvozu Slovenije je Koper na 3. mestu, pred njim sta Ljubljana in Maribor. V skupni strukturi izvoza pa sodeluje Ljubljana s 23,37%, Maribor 22,46%, Koper 20,60%, Kranj 11,98%, Celje 10,22%, Nova Gorica 5,60%, Novo mesto 3,66% in Murska Sobota z 2,11%. Ti podatki jasno kažejo, da ima Koper veliko vlogo v celotnem izvozu Slovenije.

Po bruto produktu (stanje 30. IX. 1962) so v okraju glavni izvozniki: Delamaris 47%, Ladjedel-

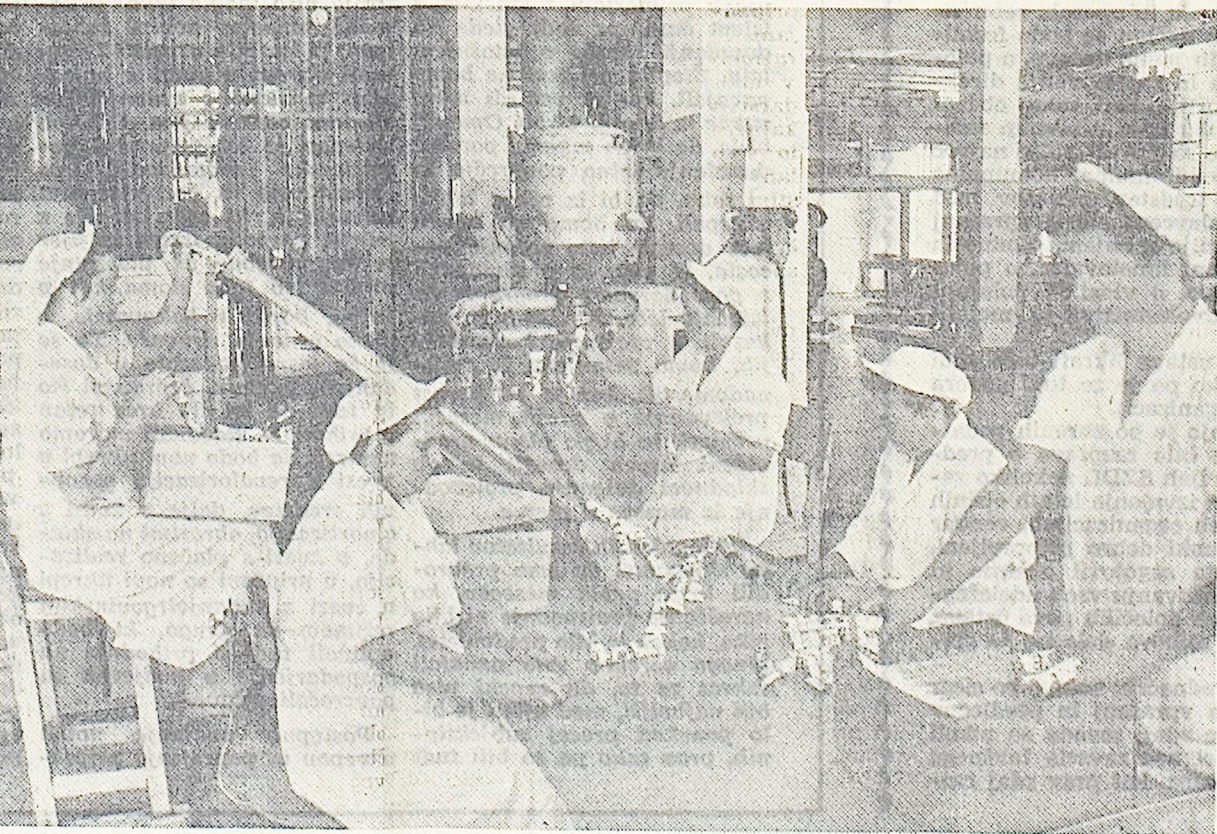
delnica 90% in Javor 37%. Odstotek izvoženega bruto produkta se bo do konca leta precej zvišal zlasti pri Delamarisu.

Proizvodna podjetja so izvozila (po stanju 30. IX. 1962) na področje konvertibilne valute 72% vrednosti izvoza, na klirinško področje (vzhodne države) 19%, na ostala klirinška področja pa 9%. Z reprodukcijskim materialom se industrija oskrbuje na konvertibilnem področju z 90,5%, na klirinškem področju na Vzhodu s 5%, in na ostalem klirinškem področju s 4,5%.

Prvi obrisi izvoznega načrta za leto 1963 napovedujejo večji izvoz in uvoz pa tudi večji čisti devizni efekt. Predvidoma bo industrija izvozila blaga za 11 milijonov 399.000 dolarjev (povečanje nasproti 1962 za 23%). Izvoz uslužnostne dejavnosti pa bo znašal 11 milijonov 206.000 dolarjev (povečanje nasproti 1962 za 6%). Predvidena skupna vrednost izvoza znaša 22 milijonov 605.000 dolarjev (povečanje nasproti 1962 za 14%). Ali izraženo v dinarjih (tečaj \$ = 750 dinarjev) okrog 17 milijard dinarjev. To se pravi, da se bo koprski izvoz 1963 v primerjavi z izvozom 1962 povečal za dobri 2 milijardi din.

Po načrtu bo znašala vrednost uvoza v prihodnjem letu 12 milijonov 407.422 dolarjev. Po tako predvidenem izvozno uvoznem načrtu za leto 1963 nam zunanjetrgovinska bilanca za koprski

okraj napoveduje 10 milijonov 197.588 dolarjev čistega deviznega efekta ali 7 milijard 647 milijonov deviznih dinarjev.

Detajl s proizvodnega procesa v našem živilskem kombinatu Delamaris

ANALIZA NEKATERIH PERECHI GOSPODARSKO-POLITIČNIH VPRAŠANJ KOPRSKEGA OKRAJA

OSNOVNA NALOGA GOSPODARSTVO NA VIŠJI TEHNIČNO-ZNANSTVENI RAVNI

Brez večje produktivnosti in močnejše vključitve v mednarodno delitev dela si ni moč predstavljati nadaljnega gospodarskega napredka — Samo z intenzivno proizvodnjo si bomo zagotovili večjo proizvodnost in rentabilnost ter možnost učinkovitega nastopanja na mednarodnem tržišču — Za takšno postopno gospodarsko in ekonomsko preusmerjanje je v koprskem okraju dovolj rezerv in obilo možnosti

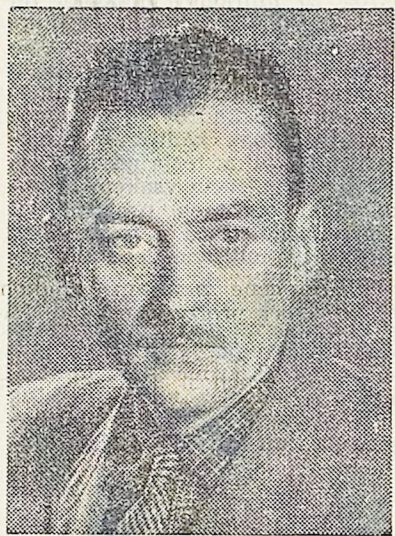
- Drugi dan (13. novembra) seminarja v priredbi Okrajnega odbora SZDL v Kopru je bil namenjen široki analizi in oceni gospodarskega položaja in ekonomske problematike koprškega okraja. V uvodnem referatu je predsednik okrajnega ljudskega odbora Davorin Ferligoj nanizal za razpravo obilico perečih vprašanj z vseh gospodarskih področij. Pri tem pa je kot osnovno in vodilno misel poudaril zlasti določeno preorientacijo v dosedanjih ekonomsko-gospodarskih konceptih. Prav od tod povzemamo nekatere njegove osnovne ugotovitve.

Gibanje gospodarstva in pojavi raznih ekscesov v zadnjem letu zelo nazorno in prepričljivo dokazuje, da ne moremo več dosežati hitre in kakovostne rasti gospodarstva samo z ekstenzivnim širjenjem proizvodnje (v glavnem za potrebe ožjega in širšega domačega trga). Pač pa se mora naše gospodarstvo preusmerjati v svojemu nadaljnjem razvoju na višjo tehnično in znanstveno raven, da si tako zagotovi večjo produktivnost in rentabilnost in tudi pridobi čedalje širše možnosti za učinkovito nastopanje na mednarodnem tržišču. To je tako rekoč osnovni problem v našem gospodarstvu. Zanj bo treba zavesti vse napore in spodbuditi vse sile, da bomo mogli v bližnji perspektivi hitreje napredovati.

V novih pogojih gospodarjenja se srečujemo s precejšnjimi težavami, ki so se začele ostreje pojavljati zlasti letos. Na mnoge izmed teh težav vplivajo npr. okolnosti, kot n. pr. deficit naše plačilne bilance, pomanjkanje deviznih sredstev in s tem v zvezi restrikcija (omejitve, utesnitve) uvoza reprodukcijskega materiala, kopičenje zalog, pogostoma celo nekurantnih, dalje pojavi nelikvidnosti gospodarskih organizacij in kot posledica nezadovoljivo izpolnjevanje obveznosti do družbene skupnosti, pojavi slabega izkoriščanja zmogljivosti in delovne sile, slaba organizacija dela itd. Seveda, mnogo pa je tudi slabosti subjektivnega značaja.

Pretežno gre torej za težave, ki so se porajale iz dosedanje gospodarske politike, ki je težila v glavnem h kvantitativnemu povečevanju proizvodnje, pogostoma samo s hitro in nominalno ekspanzijo. To se je dogajalo zlasti ondi, kjer so se usmerjali predvsem na nove zmogljivosti in povečevanje delovne sile, v minimalni meri pa poskrbeli za boljše izkoriščanje vseh notranjih rezerv. To intenzivno širjenje proizvodnje in gospodarstva sploh je moralo nujno naleteti na ozke

okvire, ki jih postavlja notranja potrošnja, a tudi naleteti na položaj zastran plačilne bilance. V dosedanjem gospodarskem razvoju smo zelo naglo povečevali

DAVORIN FERLIGOJ
predsednik Okrajnega ljudskega
odbora Koper

uvoz. Toda na drugi strani pa se je pokazalo, da nove kapacitete niso povsod sposobne dosežati niti rentabilen izvoz, niti ne zmoro hitre preusmeritve na zunanja tržišča, ne da bi za takšno preusmeritev terjale izdatno izvozno subvencioniranje.

Naštete stvari nam odločno nakazujejo, da bo treba v gospodarstvu povečati produktivnost dela ter prav s tega aspekta obravnavati kompleksno problematiko, kot je n. pr. politika obratnih sredstev, investicijska politika, problem osebnih dohodkov, delitev čistega dohodka itd. Posebej je treba poudariti, da si brez močnejšega dviga produktivnosti in močnejše vključitve v mednarodno delitev dela ne moremo obetati v gospodarstvu hitrejšega napredka. V tem oziru pa ima naš okraj še velike rezerve in obilne možnosti.

letu 1956 na 31,2% leta 1961. S tem pa se je odprla cela vrsta družbenih in socialnih problemov, ki jih ni bilo moč sproti učinkovito reševati.

Hitro gospodarsko rast je spremljala vrsta slabosti in kopičenja ekonomskih problemov. Ekspanzija (razvoj) je bila hitra, ali v znatni meri ekstenzivna. Po količinah je proizvodnja močno naraščala, ni pa vzporedno z njo naraščala v podjetjih tudi akumulativnost, in sicer zaradi nizke produktivnosti.

Nova proizvodnja, ki smo jo osvajali, je bila v znatni meri usmerjena le na domači trg. Gospodarstva nismo razvijali tako, da bi bilo konkurenčno tudi na svetovnem trgu. Preveč in enostransko smo upoštevali samo razmere na notranjem trgu. Tu pa nas je le prepoznalo zavajala visoka rentabilnost določenih proizvodov, pri čemer pa nismo upoštevali, da je to trenutno visoko rentabilnost pretežno omogočala neskladnost, nestabilnost ter nerazvitost lastnega domačega trga.

Nadalje nismo pri razvijanju gospodarstva dovolj upoštevali silnega razvoja tehnike in znanosti. Prav tako ne smotne delitve dela, kakor jo zagotavlja sodobni razvoj specializacije in kooperacije v proizvodnji. V avtarkičnosti posameznega podjetja ali komune smo pogostoma pričakovali

najboljšo rešitev trenutnih težav in problemov. In to kljub temu, da so bile takšne rešitve s stališča narodnega gospodarstva nesmotne, ker rentabilnost lahko zagotavlja le velika serijska proizvodnja, usmerjena na širok mednarodni trg.

Pretežna usmerjenost v razvoj osnovnih gospodarskih objektov je povzročila, da smo sprico pomanjkanja sredstev zanemarjali vzporeden razvoj nekaterih drugih važnih gospodarskih in negospodarskih dejavnosti, od katerih je v marsičem odvisen družbeni standard (trgovina, obrt, stanovanjska graditev, komunale naprave, šolstvo, kultura, zdravstvo itd.). In prav to nam je v določeni posledici onemogočalo kar največje izkoriščanje zgrajenih proizvodnih zmogljivosti.

Naštete stvari so vplivale na nizko produktivnost in nizko rentabilnost v gospodarstvu. V nekaterih primerih pa so se vsemu pridružile še težave zaradi slabega gospodarjenja, izvirajoče večinoma v zvezi z nezadostno usposobljenimi kadri, dalje težave zaradi slabega izkoriščanja kapacitet, kopičenja zalog (kot posledica neelastičnega prilagajanja proizvodnje tržnim potrebam).

Težave, ki jih je porajal takšen razvoj, niso nova stvar. Z njimi smo se vseskozi srečevali. V

Osnovna smer bodočega razvoja je jasna, revidirati pa bo treba nekatero koncepte in programe

Mnoge izmed doslej naštetih težav se v našem okraju še izraziteje manifestirajo in stopnjujejo zaradi naše dokajšnje nedograjene osnovnih gospodarskih panog. Nekateri objekti, v katere smo vložili znatna sredstva, so še nedokončani (luka, kmetijski obrati itd.). Nekatero proizvodno zmogljivost pa so šele v začetni fazi, obremenjene z vso težavno problematiko: iskanje trga, izkoriščanje kapacitet, zagotovitev kvalitete in ekonomičnosti proizvodnje. Nadaljnji izvor naših težav je v dobri meri tudi visoka stopnja zadolženosti, ker smo glavni del našega gospodarstva postavili šele v zadnjih letih na račun kreditov. Ta zadolženost pa nam ob naši razmeroma nizki produktivnosti pobraja z anuitetami pretežni del akumulacije, ki pripada gospodarskim organizacijam. Prav zaradi tega pa smo v razmeroma težjem položaju tudi v nadaljnjem razvijanju gospodarstva, ker se nam namreč v lokalnem merilu akumulira preveliko sredstev za udeležbo in ker lahko širimo nadaljnje zmogljivosti v glavnem le na račun novega zadolževanja, ki pa nam občutno zmanjšuje konkurenčno sposobnost na tržišču.

V tej luči in na osnovi izkušenj moramo ponovno revidirati naše dosedanje koncepte in programe gospodarskega razvoja. Ne gre za osnovno smer gospodarskega razvoja po panogah, kakršno smo začrtali in jo izvajamo že več let. Katere panoge in dejavnosti bomo v našem okraju razvijali sprico naravnih pogojev, položaja in vloge okraja, nam je bolj ali manj jasno. V tej osnovni smeri nimamo kaj pogršati. Pomorstvo z lukso, turizem, štiri osnovne industrijske panoge (lesna, živilska, kovinska in kemična) ter kmetijstvo so in ostanejo temelj in perspektiva našega razvoja. Gre pa za politiko investiranja in gospodarjenja pri realizaciji te osnovne usmerjenosti. Za takšno politiko,

ki naj zagotavlja neprimerno večjo učinkovitost naložb in večjo produktivnost, odstranjuje dosedanje slabosti ter izravnava dosedanje neskladnosti.

Poudariti je sicer treba, da imamo osnovno smer bodočega gospodarskega razvoja razčiščeno

Izgradnja koprškega pristanišča je neločljivo povezana z orjaškim pomorskim dvigalom z Reke. »Veli Jože« z lahkoto dviga 100-tonske bloke iz armiranega betona in jih s provizoričnega gradbišča v starem pomirskem pristanišču prevaža in postavlja na mesto, kjer bo prihodnja stoletja stala operativna obala koprške luke. Te dni bo takšnih 100-tonskih blokov položil 187 in se bo s tem operativna obala podaljšala na 550 metrov, tako da bodo hkrati lahko tri do štiri čezoceanske ladje pristajale v Kopru

letošnjem prvem polletju pa so se jele javljati v najostrejši obliki, ker so se vsi problemi nakopili in postali aktualni in akutni naenkrat, zlasti sprico težkega položaja v plačilni bilanci pa sprico najnovejšega razvoja na mednarodnem trgu (zaprti gospodarski prostori itd.). Te okolnosti in pa pogoji novega ekonomskega sistema nas neogibno postavljajo pred dejstvo, da moramo probleme reševati hitreje, brez odlašanja. Še več: da sploh revidiramo našo dosedanja politiko gospodarskega razvoja.

Kras

Na kraškem področju pa se glede nadaljnega razvoja srečujemo s popolnoma drugačnimi pogoji. Na tem področju je sedaj kmetijstvo temeljna gospodarska panoga. Jasno pa je, da tu ni najboljših pogojev za razvoj sodobnega intenzivnega in mehaniziranega kmetijstva. Intenzivna proizvodnja ob neprimerni strukturi tal, neugodni za mehanizacijo, zahteva izredno visoke proizvodne stroške. Tudi v pogojih podružabljanja proizvodnje bo treba ohraniti določene oblike ekstenzivne živinorejske proizvodnje, ki bo sicer rentabilna, ne bo pa prožila možnosti za močnejši ekonomski razmah, hkrati pa bo v pogojih racionalnejše družbene proizvodnje še naprej sproščala odvečno delovno silo.

Doslej smo pasivnost kraškega področja reševali z razmeščanjem različnih manjših industrijskih obratov po posameznih kraških krajih. V perspektivi pa je bil namen razvijati elektroindustrijo kot nekakšno temeljno gospodarsko osnovo tega področja. Z novimi pogoji in smerjo v našem gospodarstvu na splošno pa so postali problematični dosedanja koncepti o razvoju industrije na Krasu. Znano je, zakaj je odpadla prvotna zamisel o razvoju elektroindustrije. Skoraj vsi ostali industrijski obrati pa, bolehalo na tistih osnovnih slabostih, ki smo jih poprej na splošno že omenili, t. j. bavi jo se z industrijsko proizvodnjo, ki sloni na obrtni tehniki, v pogojih avtarkičnosti in zatore na meji rentabilnosti. Ni dvoma, da imajo tudi manjši industrijski obrati svojo perspektivo, vendar z drugačno usmerjenostjo, ko gre za proizvodnjo izdelkov, ki so značilni za ceno veliko serijsko proizvodnjo (radio aparati, kasete za radio aparate, pohištvo, pletilstvo in tekstilni izdelki nasploš itd.). To odpira nove probleme glede bodočega razvoja gospodarstva na Krasu, ki terjajo nove smeri tako v razvijanju obstoječih obratov, kakor tudi glede iskanja novih možnosti vključevanja kraškega gospodarstva v naše narodno gospodarstvo.

V tem smislu daje nekatere ugodne možnosti tudi obmejna lega področja, skozi katero teče ogromen blagovni in turistični promet iz tujine in v tujino. Razen tega pa ima samo področje močno razvit obmejni promet. Tu gre zlasti za skladiščenje, za morebitno dodelavo in predelavo, pakiranje in pripravo blaga, namenjenega za izvoz, a tudi blaga, ki ga čez to področje uvažamo za potrebe domačega trga. Na tem področju postajajo problemi iz dneva v dan aktualnejši ter nujno terjajo intenzivno proučevanje in tudi učinkovito ukrepanje. Problematika tega področja pa postaja tem bolj akutna in terja načrtnega reševanja, ker se zaradi neresenih gospodarskih vprašanj čedalje bolj kopičijo tudi socialni problemi.

Obalno, postojnsko, bistriško področje

V obalnem področju bo bodoči gospodarski razvoj slonel na pomorskem gospodarstvu z lukso kot temeljnim objektom, na katerega se bodo povezovale razne dejavnosti, od prometa in špediterstva, do skladiščenja, pakiranja, predelave in dodelave, tranzita blaga itd. Drugo gospodarsko nič manj pomembno panogo bo tvoril turizem, kjer bo treba za razliko od do sedaj bolj intenzivno izkoriščati pogoje in možnosti, ki se nam ponujajo. Ta dejavnost je izrednega pomena pri ustvarjanju deviznih sredstev in krepi tvijo gospodarske osnove sploh. Industrija se bo tu v glavnem razvijala v treh smereh: živilsko-predelovalna, kovinska in kemična industrija.

Te tri osnovne industrijske stroke bodo morale dobiti svojo veljavno kot masovni proizvajalci blaga na jugoslovanskem trgu in v izvozu. Posebno se kovinska in kemična industrija v pogojih kooperacije in integracije z drugimi sorodnimi industrijami doma in v tujini. Za vso ostalo industrijo bo treba najti mesto v proizvodnem sodelovanju s temi tremi osnovnimi panogami oz. z drugimi ustreznimi industrijskimi obrati v državi, ali pa jo opustiti, čim postane nerentabilna in nima več nobene perspektive za svoj

obstoje. Usmerjenost za bodoči razvoj kmetijstva je bila že večkrat poudarjena in je v glavnem izkristalizirana. Ostale gospodarske dejavnosti se bodo seveda morale razvijati v skladu s potrebami, ki jih bo narekoval in ustvarjal razvoj navedenih osnovnih dejavnosti.

Tudi za postojnsko in ilirskobistriško področje je že določena jasna usmerjenost za bodoči razvoj, ki temelji na naravnih pogojih in možnostih tega področja. Cimbolj racionalno izkoriščanje lesne mase in predelava te mase v visoko vredne finalne izdelke, seveda z jasno začrtano potjo v masovno produkcijo za mednarodni trg. To je ena glavnih smeri bodočega razvoja tega področja. Druga smer obsega kmetijstvo, govedorejo in kokošjerejo pa sadjarstvo v Brkinih, z vrsto industrijskih obratov, ki se razvijajo in se še bodo razvili za predelavo kmetijskih pridelkov. Tretjo glavno vejo tvori turizem, ki ima svojo osnovo v prirodnih in zgodovinskih znamenitostih ter v prometnih žilah, skozi katere teče malone ves turistični promet iz kontinentalne Evrope na Jadrano in v druga jugoslovanska turistična središča.

Uspehi in slabosti dosedanjega naglega razvoja

Glavni naročno-gospodarski pokazatelji pričajo o izredno naglem gospodarskem in ekonomskem razvoju koprškega okraja. Družbeni proizvod je porasel od 14,3 milijarde din v letu 1956 na 35,4 milijarde v letu 1961. Vsako leto torej povprečen porast za 20%, medtem ko je znašal v zveznem merilu 16%. Narodni dohodek na prebivalca, ki je znašal 1956. leta 125.000 din, se je do leta 1961 povzpela na 274.000 din. V teh podatkih sicer ni izločen vpliv cen (porasta cen in konjunktura), vsekakor pa drži, da se je udeležba narodnega dohodka našega okraja v narodnem dohodku Slovenije povečala od 5,1% v letu 1956 na skoraj 6% v letu 1961. Razvijali smo se torej hitreje kot republi-

ka, čeprav še vedno nekoliko zaostajamo za povprečnim narodnim dohodkom na prebivalca, ki je 1961. znašal v republiki 315.000 din. Ta nagli razvoj smo dosegli predvsem z znatnimi investicijskimi naložbami, ki so v zadnjih petih letih (1957—1961) dosegle 45 milijard din, pri čemer odpade na gospodarstvo nad 33 milijard. A tudi z naglim vključevanjem nove delovne sile, ko se je v tem obdobju povečala zaposlitev za približno 50% (v vsej državi za 49%), kar pomeni, da se je v našem okraju zaposlilo vsako leto povprečno po 2000 oseb. Nagli razvoj je kajpada povzročil globoke spremembe v strukturi prebivalstva, saj je delež kmečkega prebivalstva padel od 41,8% v

Nekatera kritična vprašanja življenjskega standarda in tekstilne industrije posebej

PRI NAS PLASTIČNE MASE IN SINTETIČNA VLAKNA

- Svetovni problem: proizvodnja naravnih surovin, volne
- in bombaža, ne narašča v skladu s potrebami človeštva
- — Jugoslovanski problem: kje in kako dobiti surovine za
- tekstilno industrijo in povečano potrošnjo tekstilnih vla-
- ken? — Bližnja perspektiva koprškega »Iplasa«: tovarna
- organske kemije z močno proizvodnjo poliesternih vlaken
- (terilena) — Odločen boj proti konservativnosti v naši
- tekstilni industriji

Na gospodarskem in ekonomskem seminarju, ki ga je v Kopru 12. in 13. novembra organiziral okrajni odbor SZDL, je v razpravi sodeloval s pomembnim in zanimivim prispevkom tudi direktor tovarne plastičnih mas in umetnih smol Iplasa tovariš inž. Peter Aljančič. Iz njegovih izjav izhajajo pomembne ugotovitve, izredno važne za nadaljnji razvoj naše organske kemije, razvoj tekstilne industrije posebej ter porast družbenega standarda nasploh.

Proizvodnja plastičnih mas, ki v svetovnem merilu v čedalje odločilnejši meri vpliva na splošno življenjsko raven, terja v svojem neprimerno hitrejšem razvoju raziskovanje kakor mnoge druge proizvodne panoge. Se pravi: znanstvene in raziskovalne dosežke je treba kar najhitreje vključevati v proizvodnjo. Na drugi strani pa terja ta panoga za svoje raziskovalno delo in namene kar največ znanstvenega dela in —

kajpada — ogromno število znanstvenih delavcev. Trenutno je položaj takšen, da vlagajo razvite države silna sredstva za razvoj proizvodnje plastičnih mas, manj razvite pa zelo malo ali skoraj ničesar. Naša država je doslej posvečala razvoju plastičnih mas razmeroma minimalno skrb.

Pri plastičnih masah je ena izmed najvažnejših proizvodnj in uvajanje sintetičnih vlaken v industrijo. Ko presojamo, kako se v svetu uvaja sintetična vlakna, da smo na tem področju ena izmed zadnjih držav. Nesporno pa je, da bo bodočnost zahtevala vedno večjo udeležbo sintetičnih vlaken v tekstilnih vlaknih — hkrati pa tudi čedalje večjo porabo tekstilnih vlaken na osebo v vsaki državi. Statistika o porabi tekstilnih vlaken v svetu nasploh pravi, da je znašala 1960 v tekstilni industriji poraba vlaken na osebo 4,98 kg. Razmerje raznih vrst vlaken pa je bilo naslednje: 0,30 kg volne, 3,40 kg bombaža, 0,91 kg rejonov in 0,18 kg sintetičnih vlaken. V naslednjih dveh letih je ostala poraba volne, bombaža in rejonov na isti stopnji, občutno pa je porasla poraba sintetičnih vlaken, in sicer od 0,18 na 0,27 kg na osebo.

V proizvodnji tekstilnih vlaken so bila kemična vlakna leta 1930 udeležena s 3 %, v letu 1950 z 18 %, leta 1960 pa že z 22 %. V preteklem obdobju je bil med kemičnimi vlakni glavni predstavnik rejon, ki pa je polagoma začel stagnirati, ker se kemična industrija z novimi kapacitetami loteva proizvodnje sintetične. Po svetu proizvajajo v prvi vrsti naslednja sintetična vlakna: poliamidna (nylon, perlon), poliakrilna vlakna (orlon) in kot najsoodobnejša vlakna poliesterna (terilen, terital).

Razmerje med posameznimi vrstami sintetičnih vlaken je bilo v proizvodnji leta 1961 naslednje: poliamidna 50 %, poliakrilna 23 %

in poliesterna 27 %. Leta 1959 so poliesterna vlakna zavzemala 13,8 odstotka, to se pravi, da se je udeležba poliesternih vlaken v tem razmerju podvojila, njihova proizvodnja pa več kot potrojila. Leta 1939 pravzaprav še ni bilo proizvodnje sintetičnih vlaken. Leta 1951 je že znašala 100.000 ton. Leta 1961 pa se je kar posmerila ter dosegla 820.000 ton. Ta nenavaden porast priča, da so v razvitih državah spoznali, kje so možnosti najhitrejšega razvoja in visoke akumulacije. Zatorej so se usmerili na te surovine — se pravi — hitra selitev svetovnega kapitala na sintetična področja, pregrupacija na področje organske kemije, zlasti na petrokemijo.

Socialistične države bi morale hitreje in bolj smelo osvajati področja organske kemije

Socialistične države, kot je Jugoslavija, bi morale neprimerno hitreje in bolj smelo nastopati na tem področju, kjer se ponuja visoka akumulacija in možnost hitrejšega razvoja, hkrati pa tudi izdatno povečanje standarda. Dejansko pa ugotavljamo prav na tem področju izredno počasnost

niji 0,05 in v Jugoslaviji 0,09 kg. Jugoslavija je nekako na isti ravni kot Portugalska in Španija, Bližnji vzhod in Južna Amerika. Leta 1961 je poraba sintetične ZDA porasla na 1,86 kg na osebo, v Angliji na 1,10 kg, v Italiji na 0,83. Naša sosedna Italija je torej v dveh letih podvojila proizvodnjo sintetične — medtem ko smo v Jugoslaviji ostali tam, kjer smo bili leta 1959.

V ekonomiki Jugoslavije se zatorej kot nujno postavlja vprašanje o zgraditvi tovarne sintetičnih vlaken. Z zgraditvijo tovarne v Kopru se na eni strani pojavlja vprašanje ekonomske računic, na drugi strani pa tudi razvoj tekstilne industrije v tej smeri. Ob začetnih tovarnah, ki naj bi jih zastran sintetičnih vlaken zgradili v Jugoslaviji, vidimo, da se pripravljajo Makedonija na zgraditev tovarne za izdelovanje poliakrilnih vlaken. Nadaljnje vprašanje je, kdo se bo lotil proizvodnje poliamidnih vlaken, ki jih potrebujemo 2000 ton. Poliesterna vlakna, ki jih potrebujemo 6000 ton (tri tisoč za domačo porabo, tri tisoč za izvoz), bo proizvajala tovarna v Kopru. Če bi šla vsa proizvodnja poliesternih vlaken za domači trg, bi imeli šele leta 1966 na osebo komaj 0,64 kg sintetične. Medtem pa vidimo v primerjavi, da so imeli v Italiji že leta 1961 na osebo 0,83 kg, zdaj pa še grade novo petrokemijsko tovarno s kapaciteto 700.000 ton nafte. S tem bodo v primerjavi z Jugoslavijo povečali tovrstno proizvodnjo za trikrat. Pri nas je glede tega preveč oklevanja. Naši ekonomisti ne znajo hitro reševati problemov in hitro odločati, da bi takšno tovarno hitro zgradili.

INŽ. PETER ALJANČIČ, direktor tovarne za izdelavo in predelavo plastičnih mas IPLAS Koper

in zaostlost v razvoju. In prav to je naravnost v nasprotju z osnovnimi načeli znanstvenega in raziskovalnega dela.

V letu 1959 je bila uporaba sintetične naslednja: v ZDA na osebo 1,4 kg, v Angliji 0,8 kg, v Italiji 0,4 kg, v Poljski 0,2 kg, v Romu-

Ne gre pa zgolj za proizvodnjo sintetičnih vlaken. To je ena plat problema, ki jo je mogoče z objektivnega stališča lažje rešiti. Neprimerno težji pa je problem tekstilne industrije. Mi se bomo s konservativnostjo tako rekoč v vseh panogah industrije, v nekaterih bolj, v drugih manj. Pri tem lahko ugotovimo, da je naša tekstilna industrija zelo konservativna. Poleg modernizacije same proizvodnje bo treba zastaviti tudi odločen boj proti konservativnosti v proizvodnem procesu, kjer zdaj še vedno prevladuje predvsem mojstrski način dela. Ovira

za znanstvena raziskovanja in za uveljavljanje njihovih dosežkov je v največ primerih v tekstilnih tovarnah prav pri mojstrih. Ti so namreč privajeni staremu načinu dela in se le stežka ali pa sploh ne prilagajajo novemu načinu dela. Za nas pa je jasno, da je treba tekstilno industrijo preusmeriti na nova vlakna, ki kajpada terjajo v tehnološkem oziru popolnoma nov način dela. Potrebna pa bo tudi kvaliteta preobrazba ljudi, ki bodo začeli uvajati sintetično v našo tekstilno industrijo.

Razvoj sintetične bo treba krepko podpreti z družbenimi sredstvi

Pri uvajanju sintetične niso potrebna samo sredstva, ampak obenem tudi smotrna koncentracija sredstev. Potrebna so znatna sredstva za raziskovalno delo, tako znanstveno kot tehnološko. Na tem novem področju organske kemije pa je seveda vprašanje, ali naša razmeroma majhna podjetja sploh zmorejo tolikšna sredstva. Tu je ena sama pot: družbena skupnost mora prispevati izdatna sredstva za hitrejši razvoj te panoge. Med drugim pa prinaša ta nova industrija tudi nove oblike organizacije v proizvodnji, nove oblike kooperacije oziroma integracije.

Treba je poudariti, da prav ta proizvodnja občutno povečuje storilnost dela. Tovarna terilena bo dajala 40 milijonov bruto produkta na zaposlenega na leto ali okrog 20 milijonov dohodka na zaposlenega. Tako visoka produktivnost dela in akumulativnost za zahteva seveda drugačen pristop k organizaciji, terja šolane kadre, specializacijo kadrov in najodgovornejšo vlogo kadrov v proizvodnji. Skratka: terja poseben izbor ljudi, kajti na vsakem človeku sloni ogromna proizvodnja! Vsaka izpadla ura v proizvodnji pomeni 3 milijone izgube! Razumljivo, zatorej, da vse to zahteva drugačen način organizacije in drugačen način proizvodnje. Med drugim pa je otipljivo tudi to, da takšna proizvodnja in akumulacija zmoreta večja sredstva za znanstveno raziskovanje. Omo- goča pa tudi hitrejša in širša vla-

ganje sredstev za nadaljnji razvoj težke kemične industrije.

Tu se torej vprašanje integracije postavlja na drugačno osnovo in drugačno obliko. V takšni proizvodnji je logična in nujna delitev dela! To ne izhaja samo iz socialističnih načel, ampak tudi iz kapitalistične prakse. V petrokemiji se torej delitvi dela ni mogoče izogniti. Zato se prav tu postavlja vprašanje integracije na širšem področju Jugoslavije, posebno v nekaj republikah. Zato smo že imeli v Zagrebu razgovore o tem, kako izpolniti proizvodnjo in kako delati, da bomo dosegli kar največji učinek. V načelu so zdaj stvari osvojene. V Zagrebu pripravljajo proizvodnjo etilena, ki je osnovna surovina za tovarno v Kopru. Seveda se pri proizvodnji etilena odpira vprašanje širše, kajti ne izplačala bi se proizvodnja etilena zgolj za našo tovarno. Zaradi tega se bodo druge lotili proizvodnje anti-filisa, ki prav tako zahteva etilen kot osnovno surovino. S proizvodnjo etilena pa bo povezana tudi proizvodnja raznih umetnih smol, ki jih v Jugoslaviji precej potrebujemo. V tako kompleksni povezanosti in ekonomski sovisnosti bi bilo namreč zelo neekonomično, če bi reševali samo en problem. Za proizvodnjo terilena v Kopru smo ugotovili, da je to ekonomična proizvodnja, v kateri bomo potrebovali okrog 10.000 ton surovine (etilena), kar pa je tudi v svetovnem merilu rentabilno.

Problematika na koprskem področju

V zvezi s to celotno kompleksnostjo se tudi na našem ožjem področju, v sami tovarni, postavljajo najrazličnejša vprašanja. Razume se, da bo treba v zvezi z moderno proizvodnjo spreminjati in prilagajati naše koncepte. Današnja proizvodnja pene v tovarni »Iplasa« je izključno vezana na uvoz. Nujno je zatorej vprašanje: kako doseči izdelavo pene iz domačih surovin. Odpira se torej vprašanje, kako na koprskem področju rešiti vprašanje razvoja poliestrske kemije. Sedanja proizvodnja iprena poteka bolj ali manj na obrtniški način. Proizvodnjo smo sicer osvojili brez tuje licence. Je pa to sicer sodobna proizvodnja, ki se je začela uveljavljati šele v zadnjih letih. Tudi pri nas bomo morali

z vsemi silami poskrbeti, da jo dvignemo na sodobno tehnično raven. Za nobeno ceno ne smemo ostati pri obrtniškem načinu proizvodnje, ampak poskrbeti, da jo dvignemo na najvišjo tehnološko stopnjo. To pa seveda terja drugačno opremo in drugačen organizacijski postopek.

Ko se ukvarjamo s perspektivo proizvodnje, ne smemo pozabiti, da je treba proizvodnjo tesno povezati s svetovnim trgom. Zatorej ne sme biti prazna fraza, da se je treba nujno vključiti v mednarodno delitev dela. Nепrestano moramo analizirati svetovni trg. In ko se spuščamo na svetovni trg, se je treba vprašati, ali naj ondi nastopamo s sedanjimi izdelki ali z novimi. S sedanjimi bomo zelo težko prodrli na svetovno tržišče. Poljski je zatorej treba nove izdelke. Takšne in v takšni izbiri, ki jih bomo mogli dobro uveljaviti na zunanem tržišču. Prešli bomo na izdelovanje najrazličnejših tkanin, uporabnih v najrazličnejših oblikah in za najrazličnejše namene. Lotili se bomo proizvodnje izdelkov, ki jih ni v Jugoslaviji, a tudi druge ne. Najnujnejše je, da inženirji in tehniki stvari proučijo, jih raziščejo ter nato proizvedejo osvojimo. Razen našega strokovnega kadra, ki se s tem vneto ukvarja, imamo tudi zunanje znanstvene sodelavce.

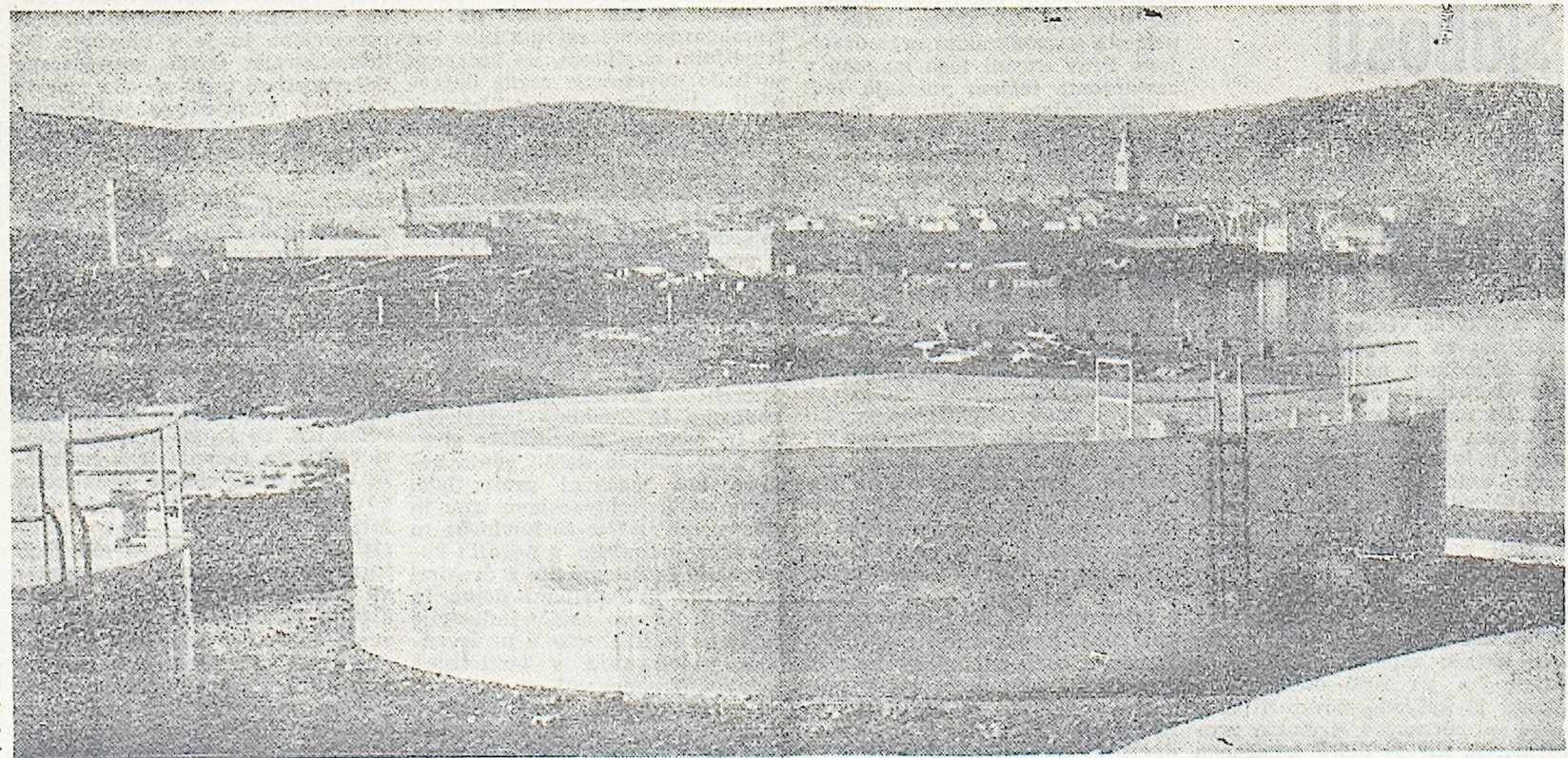
V tej industrijski panogi ne gre zgolj za tekstilna vlakna, ampak tudi za mnoge druge izdelke, ki jih je mogoče proizvajati iz etilena kot osnovne surovine. Tako imamo v načrtu izdelavo sintetičnih folij (plošče, ploskve), uporabne v kmetijstvu in gradbeništvo. V kmetijstvu za razne napajalnike, umetna jezera, kjer bo mogoče ohranjati vodo za ljudi in živino. To je posebno važno na Krasu in v Dinarskem področju, kjer je stiska za vodo. Te folije pa bodo uporabne tudi kot preobleka v rastlinjakih in drugih napravah. Z njimi bo mogoče celo kriti stavbe, ki bodo zaradi lahkostih konstrukcijsko enostavne in cenejše.

Jugoslavija v svetovnem povprečju še na nizki stopnji

V primerjavi s svetovno potrošnjo tekstilnih vlaken je stanje v Jugoslaviji naslednje: leta 1959 smo porabili na osebo 4,09 kilograma, leta 1961 pa 5,3 kg tekstilnih vlaken na osebo. To se pravi, da je Jugoslavija v svetovnem povprečju, primerjajoč jo z razvitimi in razvijajočimi se državami, še na zelo nizki stopnji. V Sovjetski zvezi je 1959 znašala proizvodnja tekstilnih vlaken 8,49 kilograma na osebo, v Poljski isto leto 7 kg itd. Seveda je treba pri tem upoštevati težko vprašanje dobave surovin, ker je Jugoslavija v dobri meri navezana na uvoz tekstilnih vlaken, zlasti volne in bombaža. Letos bomo v Jugoslaviji porabili 100.000 ton volne in bombaža, v letu 1965 že 125.000 ton, leta 1970 pa bo narasla potrošnja na 157.000 ton vlaken oziroma na 650 milijonov m² tkanin. V Jugoslaviji bo torej močno porasla proizvodnja tekstila. Perspektivni plan namreč narekuje, da povečamo potrošnjo tekstilnih vlaken na osebo na 8 kilogramov. Kritično je zatorej vprašanje: od kod dobiti tolikšno količino volne in bombaža?

Rešitev: hitra proizvodnja sintetičnih vlaken

Svetovna poraba volne in bombaža znaša okoli 12 milijonov ton. Poudariti pa je treba, da v svetovnem merilu ta proizvodnja ne narašča, saj je ostala v letih 1960

Nova panorama Kopa s cistern za vegetabilno olje v novem koprskem pristanišču

Export = import

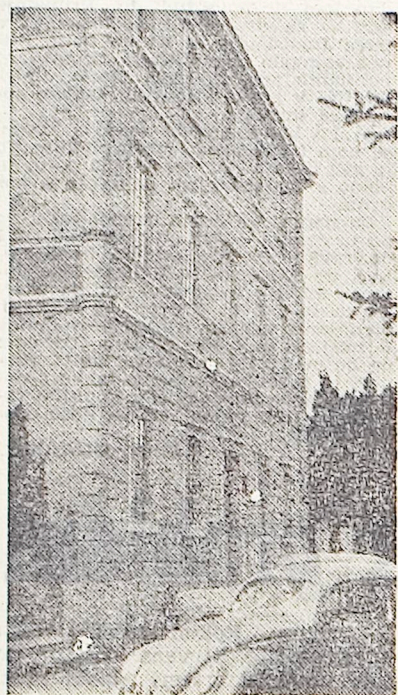
»JADRAN«

Sežana

GOSPODARSKA

HRBTENICA

sežanske komune

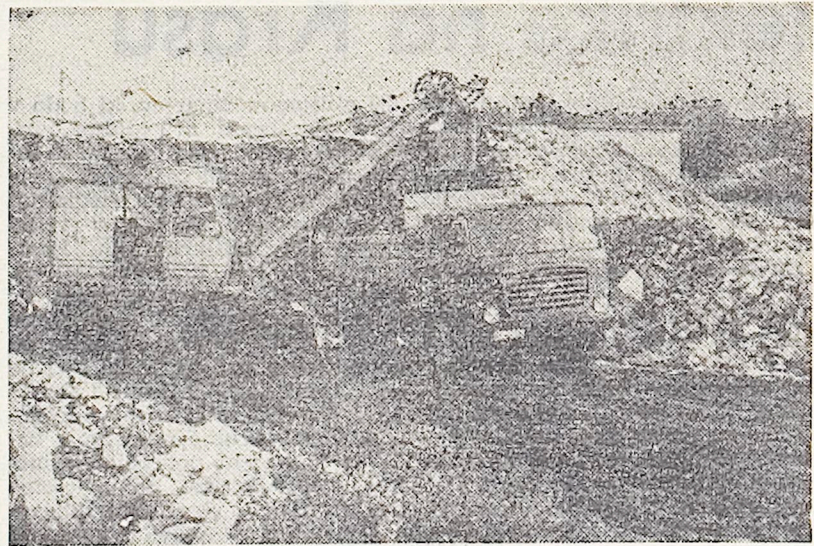
Poslovna zgradba izvozne uvoznega podjetja Jadran v Sežani

Domala po vsej zahodni Evropi je znano obmejno zunanjetrgovinsko podjetje EXPORT-IMPORT JADRAN SEŽANA s samostojnim obratom MARMOR in KOBILARNO LIPICA, saj je na spisku tistih delovnih kolektivov, ki s svojim solidnim poslovanjem utrjujejo zunanjetrgovinsko sodelovanje med našo državo in inozemskimi trgovskimi partnerji.

Podjetje je konec decembra leta 1952 ustanovil tedanji okrajni ljudski odbor v Sežani. Že takrat so namreč gospodarstveniki sedanjega koprškega okraja slutili, da bo potrebno zaradi vzdrževanja dobrih sosedskih odnosov ustanoviti izvozno-uvozno podjetje.

Minilo je deset let trdega dela, da so začeli, nesigurni koraki postali danes vse bolj prečiščeni. Današnja stvarnost namreč terja tudi od tega podjetja, naj si poišče nove metode dela, da bi kot izvozno-uvozno podjetje zadovoljilo tuji in domači trg. Zato ni čuda, če so po desetih letih smotrne gospodarske politike ostvarili 6 milijard dinarjev letne realizacije.

Kako zelo pestra je raznolikost predmetov, ki jih posreduje Jadran Sežana tujemu in domačemu trgu, nam prikaže že kar humoristična izjava enega izmed članov delovnega kolektiva, ki je med nakladanjem opeke na kamion med drugim dejal:

V Sežani gradijo nov pomemben gospodarski objekt. To je eksportna baza podjetja Jadran, v kateri bodo depoji in skladišča za izvozno ter uvozno blago. Slika kaže nakladanje materiala za gradnjo baze

»Mi vozimo vse od zobobrevcev do najmodnejših izdelkov električne industrije.«

Malo neverjetno se to sliši, kajne? Toda če pobrsamo po predalih komercialne, se kaj hitro lahko prepričamo, da ima Jadran Sežana resnično velik promet.

Toda o tem naj govore številke:

Leta 1953, v prvem letu poslovanja, je znašal promet izvoza le 60.000 dolarjev, letošnji plan, ki je bil predviden na 3 milijone dolarjev, pa je bil že izpolnjen sredi oktobra, in vse kaže, da bo do konca leta presegel 4 milijone dolarjev.

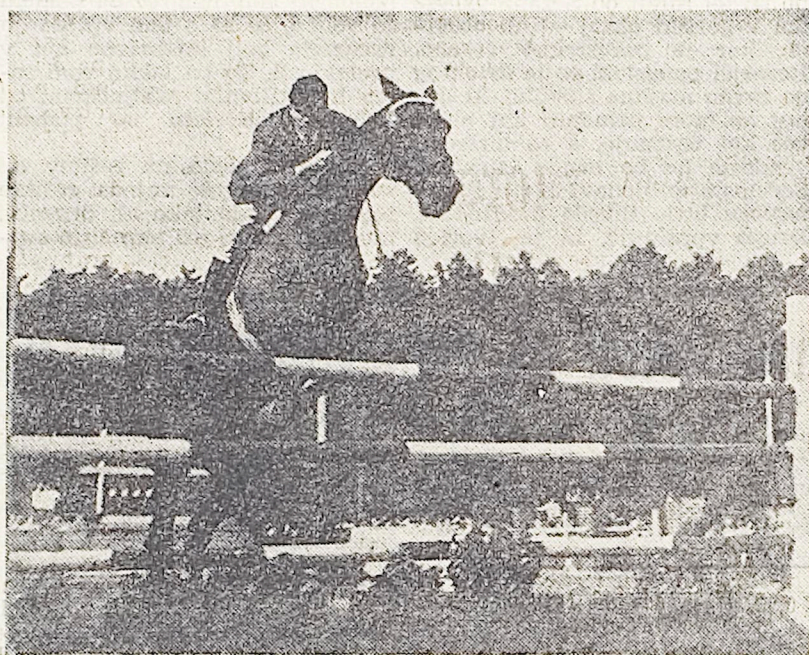
A kaj izvažajo? Kot rečeno — skoraj vse! Od najrazličnejših izdelkov številnih industrijskih panog, kot so kmetijska, tekstilna, električna, gradbeniška, lesna in prehrabena, pa do kmetijskih pridelkov in živine, konjev, da mimogrede ne omenimo: sežanski Jadran opravlja tudi filmske usluge celo za Walt Disneya.

In zopet so na vrsti številke: V vsem lanskem letu je Jadran izvozil približno 70.000 prostorninskih metrov drv za kurjavo, a letos do konca oktobra 120.000

prostorninskih metrov; lani 3500 kubičnih metrov rezanega lesa, letos samo v prvih osmih mesecih že 5500 kubičnih metrov in bo do konca leta obseg izvoza rezanega lesa povečan vsaj za 1800 kubičnih metrov. Lani so izvozili približno 4450 glav goveje živine in konjev, letos pa jih bodo najmanj 6000. To sežansko podjetje pa dnevno izvozi tudi več kot 10 tisoč litrov mleka in konec leta bo bilanca verjetno pokazala, da bodo letos izvozili najmanj 1600 ton mesa.

Zunanjetrgovinsko podjetje Export-Import Jadrana Sežana obvlada 35 odstotkov poslov, ki jih določa tržaški regionalni gospodarski sporazum, drugih 65 od-

če bi vložili potrebna sredstva za razvoj kobilarne v interesu turizma, gostinstva in konjeniškega športa, ki letno prinese več kot milijon dinarjev. Lipica potrebuje boljše cestno omrežje, boljše preskrbo z vodo in razširitev gostinstva ter trgovine. Predvideno je sicer, da bodo v kratkem asfaltirali cesto Sežana-Lipica-Loke, toda še vedno ostaja vprašanje, kako urediti vodovodno napeljavo na relaciji Lipica-Sežana-Loke-Divača. Upoštevajoč, da Lipica rabi vodo, bi bilo gospodarsko, če bi se lotili že v bližnji bodočnosti te gradnje — kajti tako bi mimogrede postavili temelje za preskrbo z vodo na tem delu našega Krasa.

Vsako leto je v Lipici konjeniški turnir, ki se ga udeležujejo plemeniti konji iz vse države. Na sliki »akrobacija« lipicanca

stotkov pa si dele še štiri izvozno-uvozna podjetja, ki so v Sloveniji in Hrvaški pooblašena za to vrsto mednarodne trgovine. Pri izvajanju goriškega sporazuma pa imajo Sežančani — kar je popolnoma razumljivo — manjši odstotek udeležbe.

Kraški kamen — sivotemni in črnoprstni apnenec, ki ga je moč lep polirati in malokatera dežela je obogatena s takim naravnim bogastvom. Res je znan kararski marmor iz Italije, znani so grški marmori, pa tudi jugoslovanski iz Banata, okolice Zagreba ter Hrvatskega Primorja, toda med najbolj cenjene marmore v svetu vsekakor sodi tudi kraški. Kdorkoli je obiskal velika mesta v Evropi in celo v Ameriki, si je lahko ogledal brez števila stavb in spomenikov, na katerih se vidi delo kraških kamnosekov. Razveseljiva je tudi ugotovitev, da je bil letos zaradi kakovosti kraškega kamna izvoz za 33% večji po vrednosti kot lani in da je produktivnost zaradi boljše organizacije dela povečana za 18 odstotkov. Medtem ko so kraški kamnolomi še do nedavnega živovarili, so danes postali kot samostojen obrat podjetja Jadran pomembna gospodarska izvozna postavka.

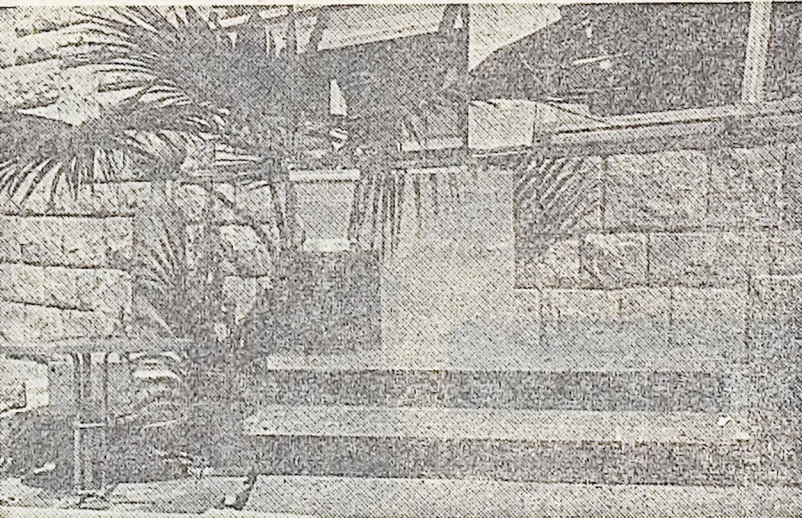
Kraški kamnoseki so že oktobra dosegli plan produkcije, kar je za pridne Kraševce zelo velik uspeh. Toda tudi kamnolomci bodo svoj plan po sedanjih pokazateljih izpolnili do konca leta. Seveda so pred letom na kar najbolj preprosto način sekali kamen. Danes je drugače. Pol manj jih je, in vendar še enkrat več naklepljejo. Pomagajo jim stroji in boljši delovni pogoji. Zato ni drzna trditev, če predvidevamo, da bodo lahko plan za prihodnje leto v višini 1600 kubičnih metrov ne

samo izpolnili, pač pa celo prekoračili.

Kraški kamen izvažajo predvsem v Italijo, Avstrijo, Zahodno Nemčijo, Švico in Bližnji vzhod. A če bodo pospešili modernizacijo kamnolomov, bodo uspeli izpolniti želje Belgijcev, Angležev in celo Američanov, ki jih priganjajo, naj naklešejo čimveč klasičnega »repna«, »koprive«, »lipice« in temnih marmorov iz okolice Tomaja, dalje črni marmor v Temenici in rdeči ter rumeni stakliti, ki ga je polno po kraških kotlinah.

Marmor gre torej dobro v izvoz, doslej že 95 odstotkov letne proizvodnje in prav ta ugotovitev narekuje, naj bi uredili obrat, v katerem bi letno razžagali 1000 kubičnih metrov blokov ter jih predelali v 30.000 kubičnih metrov plošč. Zato so že doslej dali za mehanizacijo obratov 25 milijonov dinarjev in 30 milijonov dinarjev za odpis nerentabilnih strojev, uredili so elektrifikacijo, prostore za bivanje delavcev in izvedli raziskovalna dela (veljala so okrog 3 milijone din), da bi na novih nahajališčih lahko izkopali v nadaljnjih 40 letih vsaj 500 kubičnih metrov kraškega kamna letno. Skratka, gre za modernizacijo doslej dokaj zanemarijene gospodarske panoge, ki lahko nabere več sto tisoč dolarjev letnega prihoda na račun izkoriščanja kraškega marmora, ki je izredno vzdržljiv pred atmosferskimi spremembami, je raznobarven in zelo cenjen v gradbeništvu in kiparstvu.

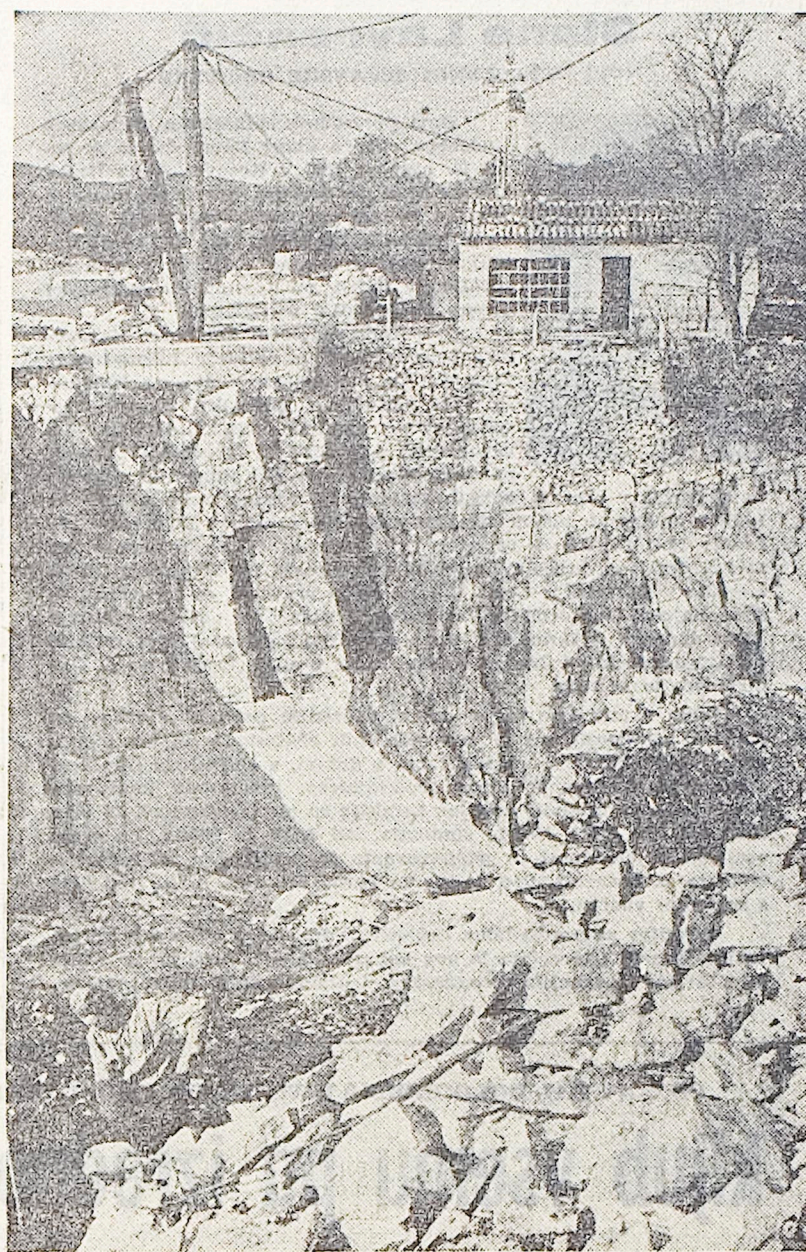
Tam ob cesti med Sežano in Fernečami gradijo velika skladišča, da bo v njih baza za depoji s posebnim industrijskim tirom. V teh skladiščih bo moč zbrati najrazličnejše izvozno blago od drv za kurjavo in rezan les, dalje živino za izvoz in drugo izvozno blago, ki je sedaj, pred odhodom v inozemstvo, stacionirano po ra-

Kraški kamen — to je visoko kakovosten marmor v raznih barvah — je zelo cenjen v gradbeništvu. Slika kaže nekaj izdelkov iz kraškega kamna, ki je zaradi vzdržljivosti zelo primeren za zunanjo in notranjo opremo stavb, za obloge stopnic, spomenike itd.

znih zasilnih skladiščih v Sežani, Kozini in Volčji dragi. Zato kaže to zbirno eksportno bazo čim hitreje dograditi in že do konca leta bo verjetno sprejela večje količine blaga, namenjenega v sosednjo Italijo.

Exportno-importno podjetje Jadran Sežana bo po vsej verjetnosti prihodnje leto s sodelovanjem znanih industrijskih gospodarskih organizacij začelo tudi z

Tako »kopljejo« kraški marmor, ki ga poznamo pod imeni krajev, kjer so njegova nahajališča: »repna«, »koprive«, »lipica«. Kmalu pa bodo začeli izkoriščati še druga ležišča kraškega kamna

moderno proizvodnjo industrijskega blaga za izvoz. Tako je nekoč izključno izvozno podjetje usmerilo svojo dejavnost tudi v kooperacijo z drugimi podjetji in je pričakovati, da bo prihodnje leto že imelo z vso svojo dejavnostjo okrog 5 milijonov dolarjev prometa, od tega več kot 100 tisoč milijonov deviznih dinarjev na osnovi do sedaj z Italijo sklenjenih zaključkov za izdelke elektroidustrije.

Pa še nekaj besed o delavskem samoupravljanju. Sežanski Jadran ima s samostojnim obratom Marmor in Kobilarno Lipica 11 ekonomskih enot in 13 obračunskih enot. Prav ta nova gospodarska orientacija je dala spodbudo delovnemu kolektivu, da je postal dejanski upravljavec podjetja in da njegovi predstavniki

upravljanja nekoč samo 11, danes pa že 284-članskega kolektiva je vplivala na interno gospodarsko politiko podjetja, ki je v zadnjih dveh letih prispevalo 65 milijonov dinarjev za družbeni standard, za gradnjo 27 novih stanovanj in za obnovo treh drugih, za povečanje poslovnih prostorov, skratka za to, da bi podjetje v še večji meri vplivalo na izvajanje zunanjetrgovinske politike.

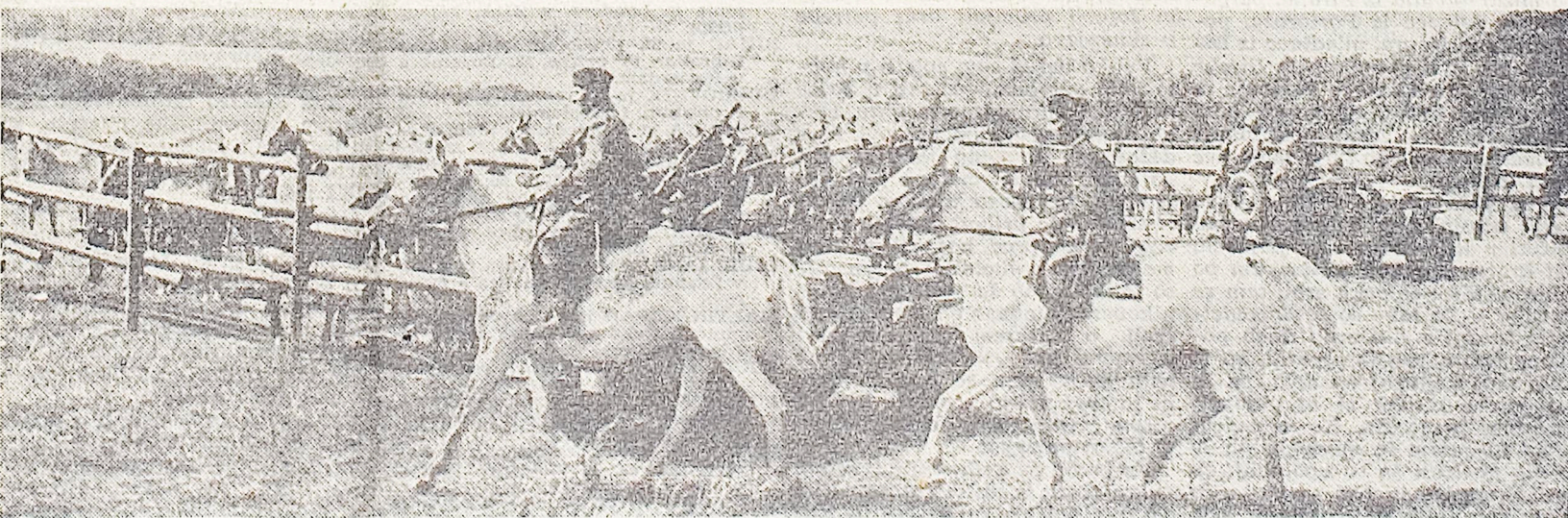
Imajo pa sežanski Jadranci tudi vrsto težav, kakor so na primer zaviranje izvoza opeke iz goriških opekarn, od koder bi morali izvoziti 5,5 milijona enot opeke, vendar bo ta obveznost močnejša, ker opeka ni na prioritetni listi izvoznega blaga in ker podjetje ne uspe dobiti dovolj dovoljenj za prevoz blaga v inozemstvo za lastnimi tovornjaki.

★

EXPORT-IMPORT
JADRAN SEŽANA

ČESTITA
VSEM SVOJIM
POSLOVNIM
PARTNERJEM,
SEŽANSKIM
OBČANOM
IN VSEM
DELOVNIM LJUDEM
JUGOSLAVIJE
K PRAZNIKU
REPUBLIKE!

★

Kader iz Walt Disneyevega filma »Čar belih žrebcev«, v katerem so se na filmskem traku ponovno predstavili naši znani »filmski igralci« — snežnobeli lipicanci. Lipicanci privlačijo v svojo kobilarno na Krasu številne domače in tuje ljubitelje konjeniškega športa. Tako je letos obiskalo naše lipicance več kot pol milijona gostov. Samo za jahanje je mnogo izmed njih plačalo okrog milijon dinarjev, pokupilo pa 25 tisoč dinarjev sladkorja, da bi se prikupilo svojim ljubitelcem, in skoraj 300 tisoč razglednic ter spominskih značk

Stane Lavrenčič

NOVI PREDSEDNIK SEŽANSKE OBČINSKE

Novi predsednik sežanskega občinskega ljudskega odbora Stane Lavrenčič se je rodil 18. oktobra 1925 v Kosoveljah na Krasu kot sin delavske družine. Oče je bil mizar in tako se je tudi sin izučil mizarstva poklica in končal obrtno šolo. Leta 1943 so ga italijanske oblasti nasilno vključile v delavski bataljon v Italiji, po kapitulaciji italijanske vojske pa je odšel v partizane.

V NOB je sodeloval kot borec Kosovelove brigade, pozneje je bil v Južnoprimerjskem odredu politdelegat vođa in politkomisar čete, nato pa v Bazoviški brigadi in v Inženirskem bataljonu XXX. divizije. Po osvoboditvi je služboval v edinicah KNOJ, po demobilizaciji pa kot mladinski aktivist in kadrovik v organih oblasti. Tako je bil najprej referent na GO LMS v Ljubljani, potem sekretar OO LMS v Sežani, personalni referent OLO Sežana in organizacijski sekretar OK KPS Sežana. Za kratek čas je tovariš Lavrenčič bil še kadrovik na Obistnem LO za Goriško in Postojno, od leta 1950 pa se je posvečal gospodarstvu, in sicer najprej kot direktor Mizarstva v Divači in pozneje podjetja »Kras-oprema« v Dutovljah. Po osvoboditvi je končal tudi srednjo partijsko šolo in pa šole za vodilni kader v obrti, izredno pa je študiral družbene vede.

Tudi v tem času se je tovariš Lavrenčič posvečal družbeni in politični aktivnosti, saj je podpredsednik občinskega odbora SZDL, predsednik športnega društva Tabor v Sežani, v občinskem ljudskem odboru pa predsednik zbora proizvajalcev, predsednik kadrovske komisije in predsednik razpisne komisije za mesta učiteljev. Je član ZKS (od leta 1944), SZDL, sindikata, ZB NOV in ZROJ. Za svojo vsestransko dejavnost in udejstvovanje je prejel Red za hrabrost, Medaljo za hrabrost, Red zaslug za narod III. stopnje in Red dela s srebrnim vencem.

Izvolitev za predsednika občinskega ljudskega odbora je za tovariša Staneta Lavrenčiča le nov dokaz zaupanja, ki si ga je pridobil s svojim dosedanjim vsestranskim družbenim in političnim delom.

ČEPRAV ŽAL DOLGOROČNA INVESTICIJA V GOZDARSTVO V ILIRSKI BISTRICI

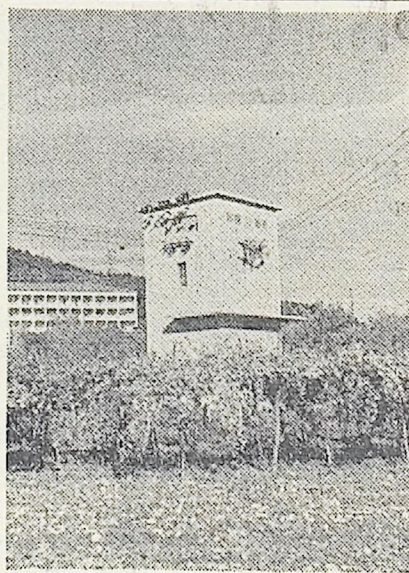
kljub vsemu pa izredno rentabilna

Gozdarski odsek pri Kmetijski zadrugi »4. junij« v Ilirski Bistrici je pripravil program za gozdozredanje površine 100 ha z iglavci. V tekstu so tudi ostala pripravljena dela. Gozdni objekt bo na zemljišču družbene lastnine v bližini vasi Ratečevo brdo. Do sedaj je na tem zemljišču raslo grmičevje, ki ni donosno nikakih dohodkov. V prihodnje pa bodo tu rasle zelo donosne in hitro rastoče drevesne vrste, zeleni bor, zelena dglazija, japonski in sudetski macesen in druge. Sadovnjak bodo uredili po sodobnih metodah. Vsaka vrsta bo v razmahu 5 metrov, drevo v vrsti pa 4 me-

tre. Posadili bodo 50 tisoč mladice, ki so jih po večini vzgojili doma. Za posaditev bodo investirali 25 milijonov dinarjev. Polovico sredstev bodo najeli iz republiškega gozdnega sklada, drugo polovico pa bodo finansirali sami. Do prvega poseka, ki naj bi bil čez 35 let, bo treba za vzdrževanje še okrog 19 milijonov dinarjev. S prvim posekom bi iz tega nasada po sedanjih kalkulacijah ustvarili nad 665 milijonov dinarjev dohodka oziroma 192 milijonov čistega dohodka. (j)

POSVETOVANJE GRADBENIKOV

Pred dnevi je bilo v Izoli posvetovanje gradbenih delavcev kopskega okraja, ki ga je organizirala njihova sindikalna organizacija. Največ pozornosti so udeleženci posvetili izdelavi bodočih statutih gradbenih podjetij in njihovega združevanja, seveda na osnovi temeljitega proučevanja gospodarskih analiz. Vse namreč kaže, da bo potrebno začeto združevanje gradbenih podjetij, kot na primer SGP »1. maj« v Kopru in »Gradbenik« Izola v novo podjetje »Stavbenik« nadaljevati, ker bo tako moč bolje izkoristiti mehanizacijo ter sklade.

Delovni kolektiv podjetja Elektro-Sežana je leta 1951 prejel 254 km nizkonapetostnega omrežja, lani pa ga je že dogradil 1001 km

kje so ladje

BLEJ je 26. novembra priplula iz Ancone v Benetke, kjer manipulira s tovorom, nato pa bo odplula v Trst in Split.
BOHINJ je 22. novembra priplula v Santos, prispe 4. decembra v Montevideo, 7. decembra pa v Buenos Aires.
BELA KRAJINA je 14. novembra odplula iz Ljubljane v ZDA, kamor prispe 28. novembra.
BIHAC je 21. novembra plula skozi Gibraltar in prispe 28. novembra v Rotterdam.
DUBROVNIK je na rednem popravilu v piranski Ladjedelnici.
GORANKA je 19. novembra plula skozi Panamski prekop na poti za novo, kamor prispe 5. decembra.
GORENSKA je priplula 26. novembra v Aleksandrijo, od koder bo odplula tovar v Koper.
KOROTAN je 24. novembra odplula iz Adena proti Indiji.
LJUBLJANA je 23. novembra priplula v Zdanov, kjer manipulira s tovorom.
MARTIN KRPAJ je 22. novembra odplula z Reke za Bakar, Ploče in Aleksandrijo.
PIRAN natovarja na Reki, od koder odpluje 23. novembra za ZDA.
POHORJE je 22. novembra odplula iz Dubrovnika in prispe 9. decembra v Rotterdam.
ROG je 19. novembra odplula iz Leningrada za Montefalcone, kamor prispe 7. decembra.
TREBOVLJE je 22. novembra odplula iz Dubrovnika za Port Mellon in Graysharbour.
ZELENJORA je 23. novembra priplula iz Splita v Itevo v Grčiji, od koder nadaljuje plovbo na Kontinent.

KO POGLED BEGA V DALJAVO IN SE UTRINJAJO SPOMINI

Glej, rodna zemlja, naša draga prst...

(Ob devetnajstem Dnevu republike — 29. novembru 1962)

Začutil sem živo potrebo, da se srečam z vzdušjem, ki je preprežalo ozračje takrat, ko so delegati vsa krajev domovine — pred devetnajstimi leti v bosenskem mestecu Jajcu — položili temelje novi Jugoslaviji. Umaknil sem se šumnemu življenjskemu utripu malega obmorskega mesta in se povzpeli na hrib Markovec. Zobašal sem s pogledom dolček obmorske pokrajine, ki je svobodno zadihala šele v maju 1945. Najprej se mi je pogled ustavil na odmirajoči naravi. Po vinogradih so s trt počasi odkapali žareči listi. Zastal je sok pod hrapavim, rjavim lubjem. Prihodnje pomlad bo z vso majo poglaval mladike novo rast. Še pred dnevi so po vseh istrskih hribih in gmajnah žareli grmi ruja. Bilo je, kot bi pred počitkom še enkrat hoteli pokazati svojo svojo rastno moč. V poljemajem jenskem soncu je ugasnila tudi ta zadnja lepota. Zadnji pozdrav narave.

Cesta — ravna črta med Koprmo in Smededlo — loči morje od celine. Z dolgo roko sega morje prav tu globoko v zemljo istre. Od te ravne črte gre pogled počasi v levo stran. Le oddaljeno slutim sredozemsko daljavo in še bolj oddaljene oceane. Prav tu spodaj — v Koprski zalivi — sega morka roka oceanov in nam nudi — ceste v širine in daljave petih kontinentov... In z vsemi petimi kontinenti nam povezujejo ladje, ki se dan na dan vnovič odpravljajo na tovarjanju v mladi luki. Dve manjši sta pravkar izpluli. Spremljeni od jat belih galebov rečeta bele, penaste brazde v modro gladino. Ko se izgubita v daljavi, kjer se jesensko nebo dotika morja, je v luko priplula druga ladja, da bo raztovorila tovar z onstran oceanov.

Izza visokega nebotičnika v pristanišču pripluje »Veli Jože«. Mogočno se dvigata v zrak dve močni železni tipalki, ki prenašata te ogromne cementne bloke s pomola na drugo stran Kopra. Tam jih polagata za podvodne temelje tretje naveze za pristajanje ladij.

Kar sama se vsili primerjava... Saj so pred devetnajstimi leti zbrani delegati iz vseh današnjih republik polagali prav tako trdne temelje za stvarbo nove Jugoslavije! Čeprav je vsepoved divjala borba, so tako položili temelji hrabrih borca, da so s še večjo odločnostjo udarjali na svaženike. Jurisali so in padali po gozdovih, gmajnah in gorah. Njihova zadnja misel je bila: SVOBODA. Njihov zadnji pogled je veljal lepoti vstajajoče nove Jugoslavije...

In tam nad lukno, na nabrežju Patricea Lumumbe, je skupel novih stavb: osnovna šola Janka Premrla-Vojka, nova, moderna pošta in še dva nebotičnika. Ko večkrat prisluhnem sedanjemu življenjskemu utripu v šoli, na pošti, v nebotičnikih, primerjam mračnost in uklenjenost duha jetnikov v temnih celicah nekdanjih zaporov. Pa kaj bi se izgubljal v nepomembnih besedah. Napis na spominski plošči, vzidani v končni steni šole, to jasno pove:

»V temnih celicah je moralo nešteto borcev za svobodo pretrpeti strahotne muke in tudi smrt, da zdaj ti, človek svobodni v domovini svobodni, lahko to mimo greš. Spomini se njih upor ne ga duha in človečanske misli, ki sta rušila ječe«.

Res. Prepelne so bile ječe, prepelna so bila taborišča, da bi v dvajsetem stoletju se lahko naprej obstajala in se nadalje onemogočala delovanje možganov borcev za svobodo in bratstvo med narodi. In prav zato je — uklenjeni molki rušili ječe in podiral ograje koncentracijskih taborišč.

—000—

Tam na izsušenem zemljišču, tik pred koprskimi vrati, stoji novo poslopje osnovne šole Pinka Tomažiča. Pravkar se izpod njenih stebrov usipljejo roji otrok. Po zraku priplavajo razposajeni vzkliki »prostosti«. Razločim slovenske in italijanske besede... S trpkostjo poleti navel nazaj v pretekli čas, ko je bila tu slovenska beseda obsojena na molk in smrt. Povsod so se bohotili napisi: Qui si parlat soltanto l'italiano.

Iz borbe je šele izšla pravica enakosti obema govoricama. In kako globoko to pravico občutijo prav otroci, saj čeblijo zdaj v enem, zdaj v drugem jeziku...

Na razsežnih, v poletni vročini preoranih njivah, bohotno kilje ozimna. Vrstijo se zelene rastlinice tostran in onstran ceste. Več let je tu rasla trava, je rasel plevel. Škoda, sem večkrat pomislil, škoda tako rodovitne zemlje. In na tako razsežnih površinah: deset, dvajset, petdeset, sto, stopeneset in več hektarjih. Zdjaj je za eno leto urejeno tudi to. Prihodnje leto — za dvajsetletnico ustanovitve nove Jugoslavije — bo na tistih njivah valovalo morje klasja. Iz milijard posejanih zrn, ki bodo zrasla v stebila, bo v gorkoti sončnih žarkov zorel naš kruh...

In ko bomo gledali zorenje klasja, se nam bo ukresala iskra ponosa: To je sad našega dela in našega potu. In bomo s spoštovanjem pokušali ta naš kruh.

Za naprej pa bomo urejali tako, da bo ta zemlja — vse od Debelega rtiča do ravnin okrog Sermina in Bertokov, do Skočjana in Vanganske doline, mimo Tomosa v dolino Markovca in od tu naprej proti Izoli, Strunjanu vse do Sečoveljske doline — urejena in lepo obdelana. Da nam ne bo manjkalo zelenjave, sadja, pšenice in grozdja. Da bomo lahko s posebnostjo domačin in tujin turizmom: Glej, rodna zemlja, naša draga prst...

P. A. OGAREV

Kraška cesta je velik problem

Da, »kraška cesta« je problem. Toda že se išče konec, ki bo pomagal odmotati zavozlan klobčič. Vse češče je slišati glasove, ki zatrjujejo, da ne bo več dolgo, ko bo stekel asfalt od Sežane pa vse dol v goriški okraj — ali obratno, kar je pravzaprav vseeno.

Resnejši pomisleki so le še okrog ne ravno majhne številke, ki danes ne more pomeniti kaj prida več kot ugibanje, a se bistveno vendarle ne bo mogla oddaljiti. Sedemsto milijonov? Kaj natančnejšega bodo seveda predračuni. Drugo vprašanje, ki pa tvori s

prvim celoto, tako da drug drugega pogojujeta, je seveda: od kod toliko sredstev?

Pravimo, da se išče konec štrane. Kakorkoli, danes velja poudariti eno, namreč da pomeni še veliko, če se o tem vprašanju razmišlja bolj intenzivno kot v preteklosti. To pa lahko vodi samo k pozitivnim zaključkom, od katerih eno leto ne pomeni mnogo.

Naj kdo gleda na rešitev ali točneje na perečo nujnost rešitve tega vprašanja tako ali drugače, imajo Kraševci pri tem čisto svo-

je račune. Rekonstrukcija tega odseka ceste, ki veže oziroma bo šele povezovala naš alpski svet, Goriško in Vipavsko z našim morjem (danes se ji vsakdo, če le more, izogne), bo na samem Krasu povzročila oziroma boljše rečeno, omogočila marsikaj novega. In prav to novo je tisto, kar v sežanski občini z nestrpnostjo pričakujejo: osnovni pogoj za razvoj turizma in gostinstva, pa tudi splošen porast blagovnega prometa. Turizma in gostinstva v modernejšem smislu, čeprav v starem, pristnem kraškem okolju.

Danes slišimo še marsikatero prav pikro na račun te ceste (žal, ne samo te) in cestnega podjetja, ki ali odstrani cestarje ali pa, ko se vrnejo, nimajo materiala za čistišče, posipajo nevarne ovinke z gramozom ali zganjajo podobne burke v veseli voznikom.

Nekaj časa so vozila raje zavijala na cesto Ponikve—Storje. Danes pa je že vseeno, kod vozijo.

Rešitev je torej res nujna, čeprav verjetno ne bo mogla v enem samem letu. Dobro pa bi bilo ob tej priložnosti ponovno opozoriti, da se je treba na delo pripraviti, se ga lotiti in ga opraviti drugače, kot za rekonstrukcijo odseka Sežana—Divača. Tak primer se ne sme ponoviti za nobeno ceno. Saj še danes ni gotovo, ali bo ta kos ceste odprt čez zimo, čeprav je začetek del že davno za nami.

-er

DOPIŠUJTE V

barba Vane pravi...

Da se ne bi preveč in kar naprej opravičeval, ker sem mrknil in me ni bilo na spregled toliko časa, bo menda še najbolje, če takoj posežem v sredo zadeve in zgrabim bika za roge, kot pravi star izrek.

Mnenja sem, da urednik že ne bi smel tako javno napovedovati moje okrevanje, ker se mi utegne zdravje spet takoj poslabšati snričo takšnega navala pošte in obiskov in prošnji za intervencije, kakršnemu sem bil te dni izpostavljen. Vse pošte nisem niti utegnil pregledati in seveda še manj preveriti križe in težave številnih prijateljev, ki so me počastili s svojim zaupanjem. Tako bom tokrat zato še ostal dolžan nekaterim prijateljem. Med njimi so mizar-invalidi iz Pirana, pa gostinski delavci iz Portoroča, potrošnica iz Kopra, mladinec iz Divače, pa spet potrošnik iz Ilirske Bistrice, gospodinja iz Postojne in še nekateri drugi, pri katerih bom moral korenine zadev podrobneje proučiti. Seveda to terja malo več časa, zato le — potrpljenje...

Vsa pota vodijo v Rim — so rekli včasih. Zato moram seveda začeti v Kopru, nato pa pojdemo na kratek sprehod še drugim po okraju. Kjer človeka srbi, tam se praska — in tako so se Smededlčani te dni v deževnih dneh postopoma razpraskali in najezili, ko je bilo treba zjutraj na delo, pa še za šolske otroke ni bilo dovolj prostora v satelitu. Ko so vedrili pred buffetom in mesnico, jih je obšla mladost in so ugotovili, da pač drugače niti biti ne more, če gospodar le daje od hiše, v hišo pa nič ne pride. Kljub temu pa sta bila naslednji dan dva satelita, česar se je celo vreme tako razveselilo, da je takoj prenehalo

deževati in so Smededlčani lahko spet suhi pešalci v center.

Da se ne zarezem — tudi to ni tako gotovo. Namreč, če bodo res suhi pridržali v Koper ali če jih na mestnih ulicah ne doleti nesreča in se pri jasnem nebu do kože zmocijo. Ta nesreča preži na cesti v obliki luž in lužic, ki še dolgo po dežju ostajajo na cestah, in pa vozil preobestnih in brezobzirnih šoferjev, ki divjajo po mestu čez te luže in voda pri tem obilno škropi na vse strani.

Pa ne mislite, da je samo v Kopru tako. Podobnih blagodat so deležni tudi Sežančani, Postojančani in tudi meščani Ilirske Bistrice. Treba si bo pač nekaj izmisliti in če ne bo šlo drugače, celo proučiti možnost ureditve mestnih kanalizacij, da ne bi ubogi šoferji prihajali brez potrebe v skušnjava.

Veliko besed smo spletili v hvale novi avtobusni postaji v Sežani. Kako upravičeno in prav, lahko vsak potnik sam ugotovi, če v deževnem vremenu kam potuje, pa mora čakati malone pod napuščem, ker postaja nima čakalnice, in šele prihod avtobusa odreši trpine pred najhujšim. Bolj mokri kot v hodniku te postaje so lahko samo še v nekem Slavnikovem avtobusu od Kopra proti Izoli, v katerem ob deževnem vremenu niti en sam sedež ni suh. Peljal sem se sam v njem in to svojekožno ugotovil, ker žal nisem imel s seboj dežnika, da bi si lahko pomagal.

Ze imam za prihodnjic v zalogi nekaj cvetk iz naših vrtov v Ilirski Bistrici, pa še Sežani in Kopru, nekaj pa jih bom še zbral ter vam prihodnjič postrežem z lepim šopkom. Dotlej pa lepo pozdravljeni! Vane

OB JUBILEJU ELEKTRO SEŽANA

Utrip elektrike na Krasu

Elektro Sežana je znano distribucijsko podjetje za razdeljevanje in prodajo električne energije na področju sežanske, postojanske, ilirskobistriške in hrpelske komunne, delno tudi na območju kopske in vzdržuje električno napeljavo tudi v nekaterih vaseh Hrvaške Istre. Skrb, da bi imeli prebivalci tega predela Primorske luč, obvezuje okrog 160-članski delovni kolektiv, da redno dobavlja električno energijo več tisočem prebivalcev Krasa, Brkinov, pivsko postojanskega predela in dela Istre, to je za ozemlje, ki meri skoraj 400 kvadratnih km.

Elektro Sežana ima tudi servisne delavnice v Sežani, Postojni, Ilirski Bistrici in Kozini, ki opravljajo razne usluge potrošnikom električne energije in izvajajo najrazličnejše električne instalacije. Elektromehanična delavnica v Sežani pa za potrebe matičnega podjetja in za potrošnike velikega ter malega odjema električne energije med drugim previja tudi elektromotorje in transformatorje ter izdeluje železne konstrukcije za transformatorske postaje in železne distribucijske naprave.

Posebno pomembno je omeniti, da ima Elektro Sežana tudi servise za gospodinjske aparate, ki jih izdelujejo znane slovenske tovarne električnih aparatov (TOBI, TIKI itd.).

Gradbena dejavnost tega podjetja je zelo razširjena, saj Elektro Sežana gradi transformatorske postaje, daljnovode in nizkonapetostno omrežje. Zato ima to podjetje lastni projektivni biro, v katerem izdelujejo načrte za vse električne naprave od 35 kilovoltov napetosti navzdol.

Kako zelo obsežna je bila dosedanja dejavnost Elektro Sežana, nam kažejo ti skromni podatki. Leta 1951 je 9962 odjemalcev električne energije porabilo 9.350.000 kWh, lani pa je bilo 16.407 odjemalcev, ki so porabili 37.297.826 kWh. Leta 1951 je bilo 42 kilometrov daljnovodov z na-

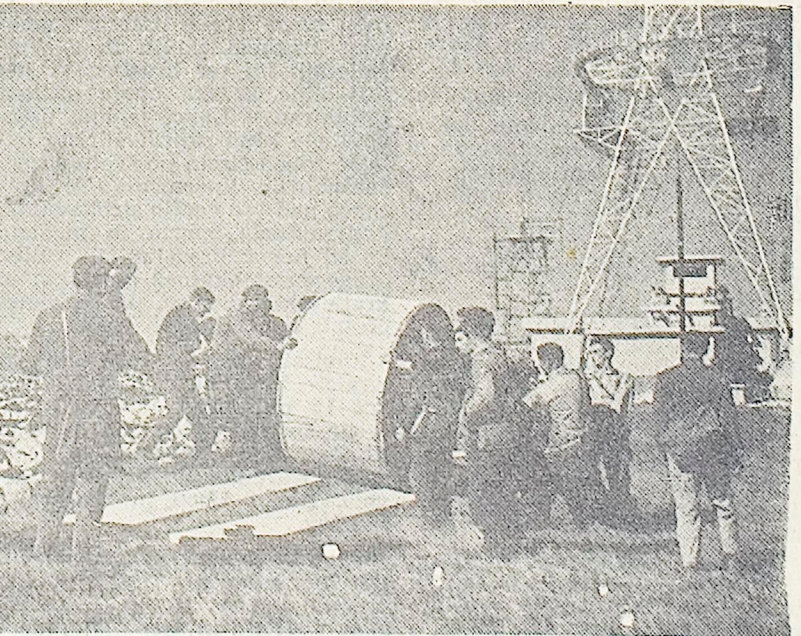
petostjo 35 kilovoltov, lani jih je bilo 49 kilometrov. Pred dobrimi desetimi leti je bilo 217 kilometrov daljnovodov z 10 kilovoltov napetostjo, lani že 347. Tudi število trafostaj se je znatno povečalo in moč kilovoltamperov se je v desetih letih povečala od 9012 na 22.834.

To desetletno obsežno delo Elektro Sežana je kronano z elektrifikacijo domala vseh zaselkov na obširnem pivškem, postojanskem, brkinskem in istrskem področju in danes stoji delovni kolektiv podjetja pred rekonstrukcijo obstoječih naprav za boljše preskrbo z električno energijo. Predvsem želi okrepiti električno napeljavo od sedanjih 26 kilovoltov na 35 kilovoltov, saj to zahteva širjenje industrijske mreže in pa večji odjem električne energije s strani gospodinjstev. Načrti so že pripravljeni. Tako med drugim tudi rekonstrukcija trafostaj v Pivki in Ilirski Bistrici in za prvo etapo teh obnovitvenih del bo potrebnih najmanj

200 milijonov dinarjev, ki bodo v glavnem zbrani z lastnimi viri.

Sedaj pa še nekaj besed o družbenem standardu sežanskih električarjev, ki bodo letos realizirali svoj plan proizvodnje v višini okrog pol milijarde din. Medtem ko so leta 1954 pridobili za svoj kolektiv eno stanovanje, se letos lahko že pohvalijo, da imajo 25 stanovanj za svoje delavce in nameščenice, prihodnje leto pa bo dograjenih še nadaljnjih 8 stanovanj. V prostem času se ta delovni kolektiv pridno udeležuje tudi na športnem področju in ima lastne odbojkarške, namiznoteniške, kegljaške, strelske, balinarske in šahovske ekipe, ki zasedajo najboljša mesta na letnih elektrogospodarskih športnih igrah Slovenije.

Delovnemu kolektivu Elektro Sežana želimo ob Dnevu republike kar največ uspehov na vseh področjih njegove dejavnosti, posebno še, ker opravlja pomembno gospodarsko nalogo na Krasu, v Brkinih in Istri.

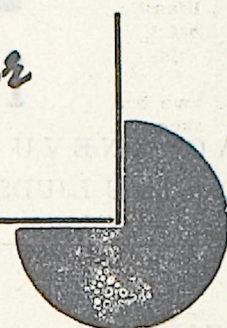

Monterji Elektro-Sežana napeljujejo kabel na Naurus

Kolektiv

„Inter.europa“ Koper

Mednarodna špedicija in transport

čestita vsem delovnim ljudem Socialistične republike Jugoslavije
ob zgodovinskem dnevu 29. novembru
obletnici ustanovitve nove Jugoslavije

DELOVNI KOLEKTIV HOTELA

TRIGLAV
KOPER

Z DEPENDANSAMI V RIŽANI IN ŽUSTERNI
ISKRENO ČESTITA VSEM SVOJIM STALNIM GOSTOM
TER VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE
OB DNEVU REPUBLIKE!

KMETIJSKA
ZADRUGA

LUCIJA PRI PORTOROŽU

iskreno čestita

k Dnevu republike!

Kolektiv sobo-črkoslikarskega
in pleskarskega podjetja

»SLIKOPLESK« Koper

TRG REVOLUCIJE 9

iskreno čestita

ob Dnevu republike

vsem delovnim ljudem

Jugoslavije!

KOLEKTIV

Komunalnega podjetja
Piran

★ ČESTITA VSEM OBČANOM OBČINE PIRAN
★ K 29. NOVEMBRU — DNEVU REPUBLIKE!

KOLEKTIV

Kinematografskega podjetja
PIRAN

z obrati

v PORTOROŽU, STRUNJANU in SEČOVLJAH

se spominja vseh svojih obiskovalcev in jim
iskreno čestita za 29. november!

Trgovsko podjetje

»Koloniale«
PIRAN

s svojimi poslovalnicami
v Piranu, Portorožu, Izoli in Kopru

se še nadalje toplo priporoča in
čestita svojim odjemalcem in
vsem delovnim ljudem k
Dnevu republike!

KOLEKTIV MONTAŽNEGA PODJETJA

»TOPLOVOD«
LJUBLJANA

OBRAT KOPER

iskreno čestita ob Dnevu republike
in se priporoča za svoje solidne usluge!

Delavsko-uslužbena
restavracija, gostišče

»NA OBALI«

PIRAN

se toplo priporoča in čestita
k 29. novembru — Dnevu
republike!

Prijazno gostišče

Riviera, **„Ideal“**

Piran

iskreno čestita vsem svojim
gostom-ter vsem delovnim
ljudem Jugoslavije k
Dnevu republike!

Foto

IZOLA

čestita

delovnim ljudem Jugoslavije
k prazniku republike!

TRGOVSKO PODJETJE

»SOČA«
KOPER

★ čestita k obletnici ustanovitve nove
★ Jugoslavije vsem svojim odjemalcem
★ ter vsemu delovnemu ljudstvu!

ELEKTRO KOPER

KOPER

ČESTITA

K DNEVU USTANOVITVE NOVE JUGO-
SLAVIJE VSEM DELOVNIM LJUDEM!

TRGOVSKO
PODJETJE

»Istra-benz«

KOPER

s svojimi sodobnimi poslovalnicami v Kopru, Izoli, Piranu,
Kozini, Divači, Bujah, Umagu in Novem gradu vam solidno
postreže z vsemi vrstami goriva in z mazivi

★ ★ ★

Delovni kolektiv iskreno čestita ob 29. novembru vsem
delovnim ljudem Jugoslavije!

DELOVNI KOLEKTIV KOMBINATA KONSERVNE INDUSTRIJE

DELAMARIS
IZOLA

ČESTITA

K ZGODOVINSKEMU DNEVU USTANOVITVE
NOVE JUGOSLAVIJE — 29. NOVEMBRU — VSEM
SVOJIM POTROŠNIKOM ŠIROM PO JUGOSLA-
VIJI TER VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM!

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE POHIŠTVA

Stil

KOPER

čestita k Dnevu republike vsem delovnim ljudem
Jugoslavije!

Avtomehanična delavnica

GILDO

in gostilna

PETRONIO
Sečovlje

čestitata za Dan republike!

KOLEKTIV HOTELA

Central

V PORTOROŽU

se priporoča
s primernimi cenami in solidno
postrežbo ter čestita vsem
k Dnevu republike!

Stanovanjska
skupnost

IZOLA

čestita

k Dnevu republike!

GOSTINSKO PODJETJE

»Ribič« Izola

čestita

za Dan republike
vsem občanom!

DELOVNI KOLEKTIV PRESKRBOVALNEGA PODJETJA

- Snežnik -
ILIRSKA BISTRICA

ČESTITA OB DNEVU REPUBLIKE VSEM OBČANOM
IN DELOVNEMU LJUDSTVU JUGOSLAVIJE.

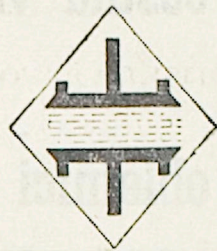
- ČESTITA K PRAZNIKU REPUBLIKE
- VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM TER JIM ŽELI
- SE MNOGO DELOVNIH USPEHOV!

KOLEKTIV TOVARNE

LESONIT PLOŠČE — trde, poltrde in extra trde
v raznih dolžinah, širinah in debelinah;
LESONIT PLOŠČE — gladke, rebraste in karirane
v različnih barvah;
MELANIT PLOŠČE — v več kot 40 barvah in imi-
tacijah

Priporoča
svoje
izdelke

ILIRSKA
BISTRICA

LESONIT

KMETIJSKA ZADRUGA

„4. JUNIJ“

ILIRSKA BISTRICA

- ☆ čestita ob 29. novembru vsem svojim članom
- ☆ ter delovnim kolektivom in jim želi veliko
- ☆ uspeha pri delu!

KOLEKTIV GOSTINSKEGA PODJETJA

čestita za Dan republike vsem svojim gostom
in delovnim ljudem Jugoslavije!

Se nadalje se priporoča svojim domačim in
tujim gostom, ki potujejo skozi Ilirsko Bistrico

„Soča“

Ilirska
Bistrica

KOLEKTIV
LADJEDELNICE

PIRAN

iskreno čestita za Dan republike in želi delovnim ljudem
Jugoslavije še nadaljnjih uspehov pri delu

Ladjedelnica Piran izvršuje najrazličnejša popravila na večjih in manjših ladjah ter
gradi po naročilu ladje za potniški in tovarni promet. Investitorjem se zahvaljuje
za naklonjenost in zaupanje

KOLEKTIV PODJETJA

PTT
PROMET KOPER

s svojimi uslužbenci vseh pošt koprskega okraja
iskreno čestita za Dan republike!

VELETRGOVSKO PODJETJE
EXPORT—IMPORT

imeX

K O P E R

NABREŽJE JUGOSLOVANSKE MORNARICE 1 a S SAMO-
STOJNIM OBRATOM AVTO-MOTO SERVIS KOPER, VELE-
BLAGOVNICO »DOM«, KOPER, POSLOVALNICO »MODA«
KOPER, »BRANKA«, PORTOROŽ TER S POSLOVALNICAMI
AVTOMATERIALA V KOPRU IN UMAGU SE ŠE NADALJE
PRIPOROČA SVOJIM POTROŠNIKOM IN POSLOVNIM
PRIJATELJEM.

DELOVNI KOLEKTIV SE SPOMINJA ZGODOVINSKEGA
DNEVA 29. NOVEMBRA — OBLETNICE USTANO-
VITVE NOVE JUGOSLAVIJE IN ISKRENO ČESTITA
VSEM DELOVNIM LJUDEM TER ŽELI ŠE MNOGO
USPEHOV PRI DELU.

PREDSTAVNIŠTVA: BEOGRAD, LJUBLJANA, ZAGREB, OSIJEK,
RIJEKA.

TELEFON: KOPER 21-080, TELEGRAMI: IMEX KOPER, TELEX: 035-11.

Kmetijska zadruga Knežak

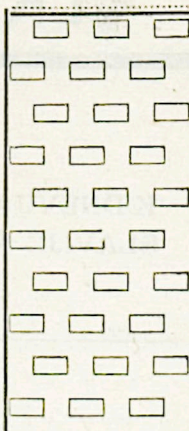
ČESTITA OB DNEVU REPUBLIKE VSEM SVOJIM ČLANOM TER DE-
LOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE.

KMETOVALCEM SE PRIPOROČA ZA SODELOVANJE PRI NAPREDKU
KMETIJSKE PROIZVODNJE.

GRADIMO PO ŽELJAH IN NAROČILU INVESTITORJA NIZ-
KE IN VISOKE GRADNJE

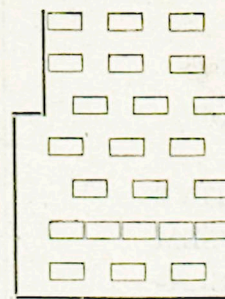
SODOBNA MEHANIZACIJA NAM OMOGOČA IZVRŠITEV
VSEH GRADBENIH DEL SOLIDNO IN V DOLOČENEM
ROKU.

INVESTITORJEM SE PRIPOROČAMO.

GRADBENO PODJETJE

STAVBENIK
IZOLA

Z GRADBENIM SEKTORJEM V LJUBLJANI IN KOPRU.

Delovni kolektiv podjetja iskreno čestita k dnevu republike
vsem delovnim ljudem Jugoslavije.

Splošna plovba Piran

OPRAVEJJA

LADIJSKE PREVOZE S SODOBNIMI TOVORNO-

POTNIŠKIMI LADJAMI PO VSEM SVETU

DELOVNI KOLEKTIV

SE PRIPOROČA ZA NAROČILA TER ČESTITA K

DNEVU REPUBLIKE VSEM DELOVNIM LJUDEM

SOCIALISTIČNE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE!

Za vse informacije se obrnite na upravo podjetja Splošna plovba, Piran,
Župančičeva 24, telegrami: Plovba Piran, telex: 035-22 in na naše agencije
po vsem svetu

KOLEKTIV LESNEGA PODJETJA

MALA OPREMA IZOLA

se se nadalje priporoča za svoje solidne mizarske usluge
ter čestita k 29. novembru — obletnici ustanovitve Sociali-
stične republike Jugoslavije!

Cenjenim gostom
in vsem delovnim ljudem
čestita k prazniku republike
kolektiv restavracije

»MALALAN«

Sežana

DELOVNI KOLEKTIV TOVARNE IGRAČ

MEHANOTEHNIKA

IZOLA

ČESTITA

OB ZGODOVINSKEM DNEVU USTANOVITVE
NOVE JUGOSLAVIJE VSEM DELOVNIM KOLEK-
TIVOM IN SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJEM!

Obrtno podjetje

STEKLO IZOLA

čestita

k Dnevu republike!

Obrtna

vodoinstalaterska delavnica

»Instalater«

KOPER

pošilja iskrene čestitke vsem
delovnim ljudem Jugoslavije!

TRGOVSKO PODJETJE »Jestvina« KOPER

nudi po najnižjih cenah vse vrste prehrabnenih artiklov

★ ★

Delovni kolektiv iskreno čestita ob Dnevu republike
vsem svojim odjemalcem ter delovnim ljudem Jugoslavije!

Trgovsko podjetje

tobak

SEŽANA

čestita vsem delovnim ljudem
Jugoslavije za 29. november —
Dan republike!

Krojaška delavnica Pivka

se še nadalje priporoča
in vsem čestita za 29. november — Dan republike!

TRGOVSKO PODJETJE

Pivopromet

IZOLA

se še nadalje priporoča
in čestita za 29. novem-
ber — dan republike —
vsem občanom

Gostišče TURIST IZOLA

čestita za dan republike

Gostišče »Pri prijatelju«

Lucija pri Portorožu,
čestita
vsem svojim gostom za
dan republike

POTROŠNIKOM ELEKTRIČNE ENERGIJE
V RAJONIH: SEŽANA, POSTOJNA,
ILIRSKA BISTRICA, PIVKA, HR-
PELJE-KOZINA, DIVAČA, POD-
GRAD IN KUBED TER VSEM DELOV-
NIM KOLEKTIVOM ČESTITA

K PRAZNIKU REPUBLIKE

KOLEKTIV

E L E K T R O

SEŽANA

SEŽANA

KMETIJSKA ZADRUGA

KRAS SEŽANA

z vsemi svojimi obrati čestita za Dan republike
vsem svojim članom ter vsem delovnim
kolektivom in jim želi še nadalje
mnogo gospodarskih uspehov!

DELOVNIM LJUDEM NAŠE DOMOVINE

POŠILJA NAJBOLJŠE ŽELJE IN ŽELI ŠE VELIKO GOSPODARSKIH
USPEHOV OB DNEVU REPUBLIKE

DELOVNI KOLEKTIV

Piranskih solin

Portorož

PRIPOROČA SE ZA SVOJE PROIZVODE:
MORSKO SOL TIPA »PIRAN«, FINO MLETO SOL, KRI-
STALNO BIOSALIRANO SOL ZA KOŽARSTVO IN DENA-
TURIRANO ŽIVILSKO SOL

KOLEKTIV

Mestne trgovine POSTOJNA

iskreno čestita za 29. november — Dan republike — vsem
svojim poslovnim prijateljem, svojim potrošnikom
ter delovnim ljudem Jugoslavije in jim želi
mnogo uspehov v gospodarstvu!

GOSTINSKO PODJETJE

HOTEL JAVORNIK POSTOJNA

čestita za 29. november — Dan republike — vsem
svojim gostom in se še nadalje priporoča za obisk!

KOLEKTIV

VODNE SKUPNOSTI
PRIMORSKE

K O P E R

ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE

VSEM SVOJIM ČLANOM, DELOVNIM KOLEKTIVOM IN
OBČANOM IN JIM ŽELI TUDI V PRIHODNJE NADALJNJIH
USPEHOV PRI GRADNJI SOCIALISTIČNE DOMOVINE!

RIŽANSKI VODOVOD

K O P E R

☆ ČESTITA ZA PRAZNIK REPUBLIKE VSEM OBČANOM
☆ IN DELOVNIM KOLEKTIVOM!

TRGOVSKO PODJETJE
TOBAK
K O P E R

ZALAGA TRAFIKE,
GOSTINSKO
IN TRGOVSKO MREŽO
S TOBACNIMI
IZDELKI
TER DROBNIMI
BAZARSKIMI
OKRASKI

☆☆
KOLEKTIV
SE PRIPOROČA
TER ČESTITA
ZA DAN REPUBLIKE
VSEM DELOVNIM
LJUDEM!

HOTEL
PALACE

P O R T O R O Ž

ŽELI OB DNEVU REPUBLIKE ŠE NADALJ-
NJIH DELOVNIH USPEHOV!

☆

VSEM GOSTOM SE ŠE NADALJE PRIPOROČA
ZA OBISK!

OBČINSKI SINDIKALNI SVET

☆

I Z O L A

☆

ČESTITA

OB DNEVU REPUBLIKE VSEM OBČANOM IN
DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE!

KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

PRESKRBA

S E Ž A N A

čestita k državnemu prazniku
vsem svojim odjemalcem, poslovnim prijateljem
in vsem delovnim kolektivom ter se še nadalje
priporoča za sodelovanje!

KOLEKTIV

SPLOŠNEGA OBRTNEGA PODJETJA

S E Ž A N A

SE SPOMINJA ZGODOVINSKEGA ROJSTNEGA
DNE NOVE JUGOSLAVIJE IN ŽELI
DELOVNIM LJUDEM ŠE MNOGO
USPEHOV PRI DELU!

VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE,
SVOJIM STALNIM IN PREHODNIM GOSTOM
ŽELIMO ŠE MNOGO USPEHOV PRI DELU IN
ISKRENO ČESTITAMO ZA 29. NOVEMBER!

K O L E K T I V

Pralnice in kopalnice
K o p e r

AVTOTURISTIČNO PODJETJE

SLAVNIK KOPER

s svojimi poslovalnicami

v KOPRU, PORTOROŽU, PIRANU,
SEŽANI, LJUBLJANI, ZAGREBU
in na REKI

čestita za 29. november vsem delovnim ljudem
Jugoslavije!

S svojimi udobnimi avtobusi ter za tovorni pro-
met po inozemstvu in domovini, za gene-
ralna, srednja in servisna popravila vseh
vrst vozil se še nadalje priporoča!

Servisi TAM, DKW in VW, turistična dejavnost,
potovalni uradi, menjalnice

DELOVNI KOLEKTIV
TRGOVSKEGA PODJETJA

TEHNOBOR

K O P E R

ČESTITA OB 29. NOVEMBRU VSEM SVOJIM
ODJEMALCEM, POSLOVNIM PRIJATELJEM
IN VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE!

DELIKATESA
P I R A N

se še nadalje priporoča
ter iskreno čestita

ZA DAN REPUBLIKE

svojim gostom,
vsem občanom
ter vsem delovnim
ljudem Jugoslavije!

GLOBUS

F I L M

K O P E R

S SVOJIMI ENOTAMI
SOČA KOPER,
ZVEZDA IZOLA,
KINO ŠKOFIJE
IN KINO ŠMARJE

ČESTITA OB DRŽAV-
NEM PRAZNIKU VSEM
SVOJIM OBISKOVAL-
CEM IN SE PRIPOR-
OČA ZA OBISK!

KOLEKTIV TRGOVSKEGA PODJETJA

MAVRICA
I Z O L A

ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE VSEM
OBČANOM, SVOJIM STALNIM GOSTOM TER
VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE!

☆☆☆

V POSLOVALNICAH »MAVRICE« VEDNO
BOGATA ZALOGA IN SOLIDNA POSTREŽBA!

TRGOVSKO PODJETJE

JADRANKA IZOLA

NUDI BOGATO IZBIRO
VSEH PREHRAMBENIH ARTIKLOV DOMA-
CEGA IN TUJEGA IZVORA IN SOLIDNO
POSTREŽBO

☆☆

KOLEKTIV PODJETJA
ISKRENO ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE
VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE!

K I N O
SVOBODA

ILIRSKA BISTRICA

☆

ISKRENO ČESTITA
OB DNEVU
REPUBLIKE

VSEM SVOJIM
OBISKOVALCEM,
OBČANOM TER VSEM
DELOVNIM LJUDEM
JUGOSLAVIJE!

KRAŠKI ZIDAR
Sežana

IZVAJA NAJRAZLIČNEJŠE GRADNJE PO
SODOBNIM PROJEKTIM IN TO PO NAROČILU
IN OKUSU INVESTITORJEV

☆☆

KOLEKTIV PODJETJA ČESTITA OB DNEVU
REPUBLIKE!

DELOVNI KOLEKTIV PREHRAMBENE INDUSTRIJE

Z A Č I M B A **P O R T O R O Ž**

Z OBRATOM SUDEST GRADIŠČE

ČESTITA K DNEVU REPUBLIKE VSEM OBČANOM IN
POSLOVNIM PRIJATELJEM TER ŽELI VSEM DELOVNIM LJUDEM
JUGOSLAVIJE ŠE NADALJNJIH USPEHOV PRI DELU!

☆☆

PREDELUJE, SORTIRA, SUŠI, MELJE, MEŠA, EKSTRAHIRA, PRAŽI
IN EMBALIRA SADJE IN ZELENJAVO, GOZDNE SADEŽE, ZDRA-
VILNA ZELIŠČA, AROMATIČNA ZELIŠČA, DOMAČE IN TUJE ZA-
ČIMBE, ČAJE, KAVOVINE IN ETERIČNA OLJA

GROSISTIČNO-DETAJLISTIČNO TRGOVSKO PODJETJE

I L I R I J A

ILIRSKA BISTRICA

SE PRIPOROČA VSEM ODJEMALCEM TER JIM ZAGOTAVLJA, DA SE
BO ŠE NADALJE TRUDILO, DA USTREŽE ŽELJAM POTROŠNIKOV!

K DNEVU REPUBLIKE ISKRENO ČESTITA VSEM POSLOVNIM
SODELAVCEM TER VSEM OBČANOM!

**ZA VSAKO CESTO,
ZA VSAKEGA VOZNIKA,
ZA VSAKO PRILOŽNOST - ODLIČNI
TOMOSOV MOPED COLIBRI!**

1963 izdelujemo:

- moped Colibri T-03
- moped Colibri T-11
- moped Colibri T-12
- moped Colibri T-13
- izvenkrmni ladijski motor LAMO 06-K
- univerzalni stabilni motor UMO-06
- motorno črpalko MP 250/20

TOVARNA MOTORNIH VOZIL TOMOS KOPER

»JAVOR« - LESNA INDUSTRIJA PIVKA

proizvaja: vezane plošče, panel plošče, plemenite furnirje vseh domačih vrst in eksote, rezan les iglavcev in listavcev, razno embalažo, stolice in razno kosovno pohištvo

kupuje: vse vrste hlodovine listavcev za izdelavo furnirjev in hlodovino za luščenje

Naši obrati: Pivka, Prestranek, Bač, Postojna, Belsko

Poslovalnice: Ljubljana, Cesta Milana Majcna št. 6, tel. 30-756

Zagreb, Braće Oreški br. 15, tel. 72-417

Beograd, Nebojšina ul. 7, tel. 47-634

Split, Špinčičeva ul. 27, tel. 30-90

Delovni kolektiv
lesne industrije
»JAVOR« PIVKA
iskreno čestita
vsem
delovnim
kolektivom
in
delovnim ljudem
Jugoslavije
ob
dnevu republike
29. novembru

INDUSTRIJA PLASTIČNIH MAS IN SMOL

iplas Koper

proizvaja:

- polivinil acetatne emulzije
- brizgane artikle za tehnične namene in široko potrošnjo
- ipren in puhin umetne penaste mase
- ekstrudirane vrečice in votla telesa
- investicijsko opremo za kemično industrijo

Delovni kolektiv se pridružuje čestitkam vsem delovnim ljudem Jugoslavije ob praznovanju DNEVA REPUBLIKE - 29. NOVOBRA

VSEM OBČANOM, DRUŽBENIM, POLITIČNIM IN GOSPODARSKIM ORGANIZACIJAM ČESTITAJO OB PRAZNOVANJU DNEVA REPUBLIKE - 29. NOVOBRA

- Občinski ljudski odbor Koper
- Občinski odbor SZDL Koper
- Občinski komite ZK Koper
- Občinski komite LMS Koper
- Občinski odbor ZVVI Koper
- Občinski odbor ZB NOV Koper
- Občinski sindikalni svet Koper

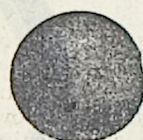
Vsem občanom občine Piran ter vsem delovnim ljudem Jugoslavije iskreno čestitajo ob Dnevu republike

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR PIRAN
OBČINSKI ODBOR SZDL PIRAN
OBČINSKI KOMITE ZK PIRAN
OBČINSKI ODBOR ZB NOV PIRAN
OBČINSKI KOMITE LMS PIRAN
OBČINSKI SINDIKALNI SVET PIRAN

GOSPODARSKA ZBORNICA OKRAJA KOPER

čestita OB DNEVU REPUBLIKE gospodarskim organizacijam, občanom komun koprkega okraja ter vsem delovnim ljudem Jugoslavije z željo za čimboljše nadaljnje uspehe pri gradnji naše socialistične domovine!

EXPORT - IMPORT

FRUCTUS KOPER

telex 03-516, telefon Koper 21-690

s svojimi predstavništvi:

- LJUBLJANA, Gosposka ul. 3 — telefon 21-823
- ZAGREB, Kaptol 5 — telefon 37-605, telex 02-150
- BEOGRAD, Stevana Sremca 7 — telefon 46-208, telex 01-125
- SUBOTICA, Generala Drapšina 15 — telefon 013-44, telex 017-15
- SPLIT, Ulica prvoboraca 35 — telefon 22-08
- MARIBOR, Kersnikova ul. 3 — telefon 33-08
- ZASTOPSTVO: Gračanica 5 — telefon 25

čestita k Dnevu republike vsem svojim kupcem in odjemalcem, vsem občanom ter vsem delovnim kolektivom Jugoslavije!

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
OBČINSKI KOMITE ZK
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI ODBOR ZB NOV
OBČINSKI KOMITE LMS
OBČINSKI SINDIKALNI SVET

Sežana

ČESTITAJO K DOSEŽENIM DELOVNIM USPEHOM VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM! OB DNEVU REPUBLIKE ŽELJO VSEM OBČANOM IN VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE VESELO PRAZNOVANJE!

RUDNIK
ČRNEGA PREMOGA SEČOVLJE

ČESTITA OB DNEVU REPUBLIKE VSEM OBČANOM TER VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE!

TURISTIČNO GOSTINSKO PODJETJE

METROPOL PIRAN

ČESTITA OB DNEVU REPUBLIKE OBČANOM TER VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE!

OBISKOVALCEM PIRANA, DOMAČIM IN TUJIM GOSTOM SE ŠE NADALJE PRIPOROČA ZA OBISK!

Za dan republike čestitamo in želimo obilo uspehov v nadaljnjem delu vsem občanom, družbenim, političnim in delovnim organizacijam

- ★ OBČINSKI LJUDSKI ODBOR
- ★ OBČINSKI ODBOR SZDL
- ★ OBČINSKI KOMITE ZK
- ★ OBČINSKI KOMITE LMS
- ★ OBČINSKI ODBOR ZVVI
- ★ OBČINSKI ODBOR ZB NOV
- ★ OBČINSKI SINDIKALNI SVET

POSTOJNA

Občani razpravljajo o šolstvu

KOPER: O prevozu šoloobveznih otrok v popolne osnovne šole

Ko so v Kopru pripravljali osnutek novega občinskega statuta, so med drugim razpravljali tudi o predlogu, da bi občinski ljudski odbor prevzel vse stroške v zvezi z obveznim osemlentnim šolanjem. Tako tudi za prevoze učencev iz manjših krajev na sedeže popolnih osnovnih šol. Toda obveljala je stara določba, da bremeni občino tri četrtine teh prevoznih stroškov, medtem ko eno četrtino plačujejo starši. To pa ni majhno breme za starše, ki imajo manjše dohodke ali več otrok-vozačev, obenem pa so v neenakopravnem položaju proti tistim, ki stanujejo v mestu ali v večjem kraju in lahko zadostijo šolski obveznosti brez teh stroškov. Razen tega pa se celo zgodi, da prevoza sploh ni mogoče urediti, ker je podjetje »Slavnik« mnenja, da se to ne plača ali pa zahteva od občine pretirano veliko vsoto.

O tem problemu so razpravljali tudi na seji občinskega ljudskega odbora. Ugotovili so, da gre za okrog 600 otrok, ki se vozijo na osnovne šole v Smarje, v Dekane, v Gračišče in v Koper. Za tiste, ki imajo avtobusno zvezo iz svoje vasi pa do šole, še nekako gre, slabše je za tiste, ki morajo več kilometrov pešati do avtobusa, na najslabšem pa so tisti, ki morajo več kilometrske poti do šole v celoti prepešati. Teh zadnjih je največ iz okolice Smarja, kjer prehajajo otroci iz Zupaničev več kot 7 km do šole. Se več je seveda takih, ki imajo štiri in več kilometrov do šole ali do avtobusa.

Ceprav v današnjem času ne moremo več zagovarjati, da je prav, da imamo čimveč nepopolnih ali enooddelčnih osnovnih šol, v katerih učenci končajo šolsko obveznost že v petem ali celo četrtem razredu, vendar moramo priznati, da je naša družbena dolžnost, da otrokom tudi omogočimo, da zadostijo svoji šolski obveznosti in da končajo osemletno šolanje. Izobrazbo popolne osemlentne šole pa lahko dobijo otroci samo v večjih središčih, kjer materialni in kadrovski pogoji dopuščajo popolno osnovno šolo in popolnoma razumljivo je, da si takih šol ne moremo privoščiti v vsaki vasi za nekaj šoloobveznih otrok.

Koprski občinski ljudski odbor je letos planiral izdatek za prevoze otrok v popolne osnovne šole v višini okrog 8 milijonov dinarjev, izkazalo pa se je, da je ta vsota premajhna, ker so med letom avtobusne vozovnice podražile. Zato zaenkrat ni misliti, da bi lahko kril tudi tisti del stroškov, t. j. eno četrtino, ki jo zdaj prispevajo starši iz svojega žepa za prevoz svojih šoloobveznih otrok. Kot so pojasnili občinskim odbornikom, tega ne predvidevamo niti osnutek novega statuta. Nikjer pa seveda ni rečeno, da tega ni mogoče urediti kako drugače. Morda bi lahko uredila občina to vprašanje s prevoznimi podjetji, ki naj pri teh prevozi ne bi iskala posebnih dobičkov, morda bi kazalo vpeljati posebne šolske avtobuse (kot imajo na primer v Sežani), ali pa bi uspelo zagotoviti za prihodnje leto v ta namen večje vsote. Tudi občinski statut je

mogoče dopolniti z naknadnimi uredbami. In končno, morda bo to vprašanje urejeno ob širši razpravi, ki naj bi točno določila mesto in vlogo osnovnošolske obveznosti mladih državljanov.

Spremembe v družbenem standardu

Ker je materialno stanje šolstva v koprski občini že tako precej nezadovoljivo, je družbeni sklad za šolstvo tem bolj prizadela restrikcija v znesku 19.700,00 dinarjev. Upravni odbor sklada je moral zato poiskati nove vire dohodkov in vskladiti finančni načrt za letošnje leto.

Delno so krili primanjkljaj z vsoto, ki so jo namenili v začetku

Ilirska Bistrica: Pet popolnih osnovnih šol

Svet za šolstvo ObLO Ilirska Bistrica je po daljših razpravah sklenil predlagati predstavniškemu organu, da reorganizira šolstvo. Trenutno so v tej občini tri popolne osnovne šole, ena nižje-organizirana osemlentna šola, ena trooddelčna, pet dvooddelčnih in tri enooddelčne šole. Od teh jih je devet, ki so navezane na tri popolne osnovne šole, kjer učenci nadaljujejo obvezno šolanje po končanem četrtem ali petem razredu na matični šoli. Dosedanje delo samoupravnih organov na

leta za prispevek v medobčinski investicijski sklad za šolstvo. Vendar se občine niso zedinile za ustanovitev tega sklada in tako je upravni odbor lahko prenesel 14 milijonov dinarjev na osnovno dejavnost šol. Nov vir finančnih sredstev je bila tudi dotacija Zavoda za zaposlovanje delavcev Koper, čeprav je bila namenska, in sicer za nov oddelke administrativne šole pri Ekonomski srednji šoli v Kopru. Kljub temu pa je ostal še primanjkljaj okrog 6 milijonov dinarjev in za to vsoto je upravni odbor sklada zmanjšal predvidena sredstva nekaterim šolam, vendar tako, da to ni prizadelo njihove osnovne dejavnosti.

Zaradi vseh teh sprememb je upravni odbor sklada predlagal občinskemu ljudskemu odboru tudi spremenjen finančni načrt družbenega sklada za šolstvo, ki zdaj znaša 433.263.703 dinarje. Odborniki so soglašali s predlaganimi spremembami.

Seveda pa je to rešitev, ki ni prav nič pripomogla k boljšim materialnim pogojem šolstva v koprski komunici in za prihodnje leto bo treba misliti, kako bi družbeni sklad za šolstvo finančno močno okrepili.

Z. L.

Centralne šole naj bi upravljale tudi upravno-tehnično delo podružničnih šol. Samoupravne organe naj bi imele samo centralne šole. Po potrebi bi lahko imele tudi podružnice samoupravne organe, vendar z manjšimi pristojnostmi.

Po tej organizaciji naj bi bila osnovna šola Ilirska Bistrica s podružnicami: Dolnji Zemon, Veliko brdo, Vrbovo in Harije; osnovna šola Knežak s podružnicami: Koritnice in Šembije; osnovna šola Prem s podružnicama: Prelože in Ostrožno brdo; osnovna šola Jelšane s podružnico Novokračine in osnovna šola Kutežev.

38 štipendistov

Komisija za štipendije pri občinskem ljudskem odboru Ilirska Bistrica je pred kratkim razpravljala o politiki štipendiranja kadrov za potrebe državne uprave in javnih služb. Letos štipendira ljudski odbor 38 študentov na srednjih, višjih in visokih šolah. Občutno pomanjkanje je bilo očitno vsa leta v prosvetni službi, zato je bilo za to stroko podeljenih največ štipendij. Na učiteljsku se šola 21 štipendistov, na Višji pedagoški šoli 5, na filozofski fakulteti štirje itd. Enako pozornost posvečajo tudi zdravstvenemu kadru, saj je na medicini kar šest študentov.

Vajenec pred sodiščem

Za javnim tožilstvom je dobil besedo Topolščakov in Bolharjev zagovornik, mlad, hudo zgovoren človek; nato pa prestopil gospod, ki je bil uradno imenovan za Zevnikovega branilca.

Ciril ni pozorno poslušal ne prvega ne drugega, bolj in bolj ga je begalo delstvo, da se bo v kratkem odločila njegova usoda. Zbral se je šele, ko je sodnica poklicala najprej Topolščaka, nato Bolharja in drugima za drugim vprašala, če se čutila krivega. Zavrnila sta večino obdolžitev,

vendar je Topolščak prosil za milo kazn, Bolhar pa niti tega ne.

Potem je sodnica poklicala Cirila. Noge so mu bile težje kot tisto zgodnje jutro, ko je ves upuhan deloma pritekel, deloma prišel z Vrhlike v Ljubljano in srce ni imelo v prsi dovolj prostora.

»Ciril, se čutiš krivega?«

Kako se ne bi čutil krivega? Se za marsikaj drugega. Mami je ukradel več kot polovico prihranjenega denarja. Kaj pa je ona storila, ko ji je

začeli, in sicer s I. stopnjo. Do zdaj se je za to šole že prijavilo okrog 150 državljani, ki bodo poslušali okrog 10 predavanj. Po dogovoru z RK pa bodo šli predavatelji tudi v manjše kraje in bodo teme pripravili po dogovoru s starši na terenu.

Poudarek letošnjih šol za življenje oziramo na doraščajočo mladino, da letošnja mladina. Medtem ko so jo lani posejali predvsem šolarji, je letos uspelo s pomočjo OK LMS vključiti okrog 300 mladih delavcev in vajencev. Tako bo ta šola med drugim tudi v širih delovnih kolektivih (Tomos, Slavnik, Stavbenik in Kmetijska zadruha) slušatelji bodo poslušali okrog 17 predavanj z raznih področij.

Za organizacijo torkovih predavanj se skuša LU povezati z vsemi družbenimi organizacijami koprskе komunę, kajti le s skupnimi napori in v vsiljajevanju programov dela bo uspela najti novo obliko teh poljudnoznanstvenih predavanj, ki bi pritegnila ljudi v dvorano. V to zvrst sodi tudi javna tribuna, ki je ena najprivlačnejših oblik izmenjave mnenj. V kratkem bo javna tribuna o urbanističnem načrtu, kar bo prav gotovo pritegnilo veliko število državljanov.

Tako načrtuje letos koprška Ljudska univerza. Pri tem se ne bori toliko s finančnimi, kolikor s kadrovskimi težavami in najbolj pogojevala upravnik, ki bi z večšo organizacijsko roko povezal priznavanja referentov za vsakega izobraževalni sektor. Prav gotovo ne bi bilo napak, če bi pri svojem delu tesneje sodelovali z drugimi LU v obalnem področju, če že ne bi kazalo imeti medobčinske ljudske univerze za vse tri obalne občine.

Z. L.

na Silvestrovo tovarišica Sirkova prisla posebno pomoč s socialnega skrbstva? Vseh trideset tisočakov je polozila preden. »Ciril, kupi si kolo!« je rekla, kakor da mu ponuja stotak. »Daleč imaš do delavnice in stadiona, preveč časa izgubljaš s hojo. Samo pazi nanj!«

»No, odgovori, Ciril! Se čutiš krivega ali ne?«

»Kriv sem,« je odvrnil tiho, a razločno.

»Ti je žal?«

»Žal mi je...«

»Kako misliš poravnati škodo?«

»Plačeval bom s tem, kar bom zaslužil kot vajenec in pozneje kot pomočnik, mesečno, v obrokih...«

»Prosiš za milo kazn?«

Ciril je molče priklimal.

Sodnica je vstala in velela vsem, ki so bili v dvorani, naj odidejo na hodnik in tam počakajo na sodbo.

V naslednjih dvajsetih ali tridesetih minutah se bo torej odločilo, ali se bo jutri navezgodaj odpeljal s kolesom

ANTON INGOLIČ:

- Iz knjige MLADOST NA
- STOPNICAH. V zbirki
- Školjka izdala Mladinska
- knjiga v opremi Janeza
- Starmana

na drugo stran mesta, ali pa bo moral še danes pospraviti svoje reči in se na večer z vlakom odpeljati v Radeče, da bi se jutri zjutraj zbudil med neznanec v postopju, ki je gotovo obdano z visokim obzidjem in se zastraženo. Tam bo zaprt leto, dve, morda še dalje.

»Cirile! Ni mogel sesti k materi na klop, pognal se je tja k oknu na drugo stran hodnika. Na dvorišču se vedno ni bilo videti ne slišati človeka, medtem ko je na hodniku postajalo vsak čas glasnejše in živahnije. Da bi smel zapustiti to nasilno skočilo za vogalom na troletbus in se odpeljati na stadion! Slekli bi se in potegnili nase trenirke, čevlje zamenjali z gumarji in napravili dve, tri runde, nato pa stekel proti Savi. Tekel bi po zmazanih poljskih poteh. Leden bi dvignil nogo in se lahkonotje bi jih spuštal. Se prijetneje bi bilo, če bi tekel pred njim Dušan. Dušan je sploh sijajen fant! Mu ni zadnjič pripovedoval o nekem svojem tovarišu, metalcu kroglice, ki se je na skrivaj poročil s hčerko profesorja Andreasa Škulšchevca? Profesor ne mara priznati njune poroke, ker se nista poročila cerkveno in ker nista njega vprašala za dovoljenje. Reveža se morata shajati v kavarnah in bufetih ali v Tivoliju, ker morda mož, menda mu je ime Marko, stanejo hova odšla k Marku, ki stanuje v naši ulici, in ga pripeljala k tebi. Povej, mama, ju boš sprejela?«

»O kom govoriš, Ciril? Je Ogrinka prestrašeno vprašala. »Koga naj vzamem k sebi?«

Cirila je vrglo na drugo stran k materi.

»Cuj, mama,« je zašel zadihano, »še me pošljejo v Radeče, vzemi v mojo sobo Dušanovega prijatelja Marka in njegovo ženo, nimata stanovanja, ničesar nimata. Prinašala ti bosta kuririvo in vodo, hodila v trgovino in ti sploh pomagala. Takoj popoldne stopim k Dušanu, skupaj hova odšla k Marku, ki stanuje v naši ulici, in ga pripeljala k tebi. Povej, mama, ju boš sprejela?«

»O kom govoriš, Ciril? Je Ogrinka prestrašeno vprašala. »Koga naj vzamem k sebi?«

»Obljubi, mama!« Je Ciril nadaljeval še hlastneje. »Oba sta študenta, sprejmi ju, pomagaj jima, tudi onadva bosta pomagala tebi!«

»Ciril, ti ne pojdeš nikamor, ostal boš pri meni...«

»Tovarišica Sirkova je govorila zame, tudi mojster Hren ni povedal nič slabega o meni, javni tožilec pa je zahteval, da me pošljejo v Radeče. Obljubi, da sprejmeš Marka in njegovo ženo, če bom moral v dom!«

»Obljubi, vendar...«

»Razprava se nadaljuje!« se je razleglo po hodniku.

Visoka rjava vrata so se odprla. Ljudje so začeli ohajati v dvoran. Ciril je ostal z materjo med klopu: toda sodnica mu je velela, naj stebliže k mizi, pred katero sta že stala Opoščak in Bolhar. Sodnica s sodnikom se je dvignila, nato so se dvignili še ostali.

POSVETOVANJE O STROKOVNIH TEHNIŠKIH KNJIZNICAH

Današnji proizvajalec mora biti izobražen

Po vseh večjih industrijskih središčih Slovenije pripravljata letos Zveza inženirjev in tehnikov LRS in Centralna tehniška knjižnica iz Ljubljane posvetovanja o strokovni informativni službi, o tehniški dokumentaciji in o strokovnih tehniških knjižnicah. Pri teh posvetjih sodelujejo Svet za prosveto in kulturo LRS, Narodna in univerzitetna knjižnica in Društvo bibliotekarjev. Za organizacijo takega posvetovanja v Kopru so vsi ti organizatorji dobili še pomoč Studijske knjižnice, okrajnega Društva inženirjev in tehnikov in Okrajnega odbora SZDL. Posvetovanje je bilo pretekli teden v čitalnici Studijske knjižnice v Kopru.

Namen posvetovanja je bil, da bi tudi pri nas dobili dobro urejene strokovne tehniške knjižnice, zlasti pri gospodarskih organizacijah. Te knjižnice naj bi bile sposobne sprejeti tudi naloge dokumentacijske in informacijske službe. Vse to je danes naša stopnja pogoj, če hočemo doseči tisto stopnjo proizvodnosti, da bomo kos sodobnim zahtevam domačega in tujega tržišča.

Udeležence posvetovanja je uvodoma razvnel Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani inž. Kajetan Kavčič seznanil z osnovnimi načeli in z zakonom o teh knjižnicah, o stanju, problematiki in perspektivah strokovnih tehniških knjižnic v koprskem okraju pa je govoril upravnik koprške Studijske knjižnice Srečko Vilhar. Zastopniki podjetij in zavodov koprškega okraja, ki so se udeležili

posvetovanja, so govorili o stanju strokovnih knjižnic in tehniške dokumentacije. Izkazalo se je, da imajo nekatera naša večja podjetja sicer precej strokovne literature, vendar nimajo skoraj nikjer tako urejeno, da bi se je delovni kolektiv v polni meri posluževal. Se sluša je z dokumentarno službo. Glavni vzrok temu je, ker v podjetjih oziroma v zavodih ni knjižničarjev.

Udeleženci posvetovanja iz večjih podjetij bodo sprožili pred domačimi organi samoupravljanja vprašanje seminarja za knjižničarsko službo. Ti knjižničarji bi lahko bili obenem tudi dokumentaristi, skrbeli bi za nabavo strokovne literature, jo svetovali in spoznavali v delovnem kolektivu, obenem pa bi sodelovali pri sestavi centralnega kataloga. Delovni kolektivi se namreč lahko poslužujejo tudi Centralne tehniške knjižnice v Ljubljani, ki razpolaga s 35.000 strokovnimi knjigami najnovejšega datuma in s številnimi strokovnimi revijami, od katerih je okrog 900 inozemskih. Naši delovni kolektivi so z vsem tem vse premalo seznanjeni in se zato te literature sploh ne poslužujejo, čeprav bi pogosto lahko našli sodobno rešitev za svoje delovne procese in za dvig storilnosti.

Za organizacijo seminarjev za knjižničarje in dokumentariste v podjetjih in zavodih sta pripravljena Studijski knjižnici pomagati Centralna tehniška knjižnica in Društvo bibliotekarjev.

SLOVENSKI FILM »TISTEGA LEPEGA DNE

V proizvodnji podjetja Viba-film smo dobili letos poleti nov uspehi slovenski igrani film z naslovom TISTEGA LEPEGA DNE. Po noveli književnika Cirila Kosmača (Pesem in pevci) sta pripravila zanj scenarij Andrej Hieng in France Stiglic, ki je film tudi režiral. To je že devetletni celovečerni igrani film tega našega znanega in najbolj izkušenega režiserja in film ne prva uspešna koprodukcija Stiglic-Kosmač. Film je ekipa pesnelca letos poletni na Viba-filmu, ki je bil v produkciji Viba-filma, zabeležil rekordno obisk, ki ga do zdaj prekasa samo še pripravljeni Čapova »Vesna«. Samo v Ljubljani je videlo film več kot 50.000 ljudi, pretekli teden pa smo si ga ogledali tudi pri nas. K velikemu uspehu novega filma je pripomogla poleg odličnega scenarija in režije tudi dobra igralska ekipa: Bert Sotlar (s svojimi štirimi pupkami), Duša Počkajeva, Jože Zupan, Zlatko Sugman, Lojze Rozman, Silva Danilova, Angelica Hlebecetova, Maks Bajc, Arnold Tovornik, France Presetnik, Metka Bučarjeva in druge. Direktor fotografije je bil Ivan Marinkič, glasbo pa je oskrbel Alojz Srebotnjak.

Na sliki: Duša Počkajeva kot Hedviga (po dolgih letih se je vrnila iz Milana in ljudje razpirajo precej zlonamerne govorice o njenem bivanju v tujini) in Bert Sotlar kot Stefan (glavni junak zgodbe, ki sega v čas prodora fašizma v Slovensko Primorje; dvakrat je bil že poročen z dvema sestrama in ostal vdovec; v filmu se trudi, da bi si pridobil še tretjo sestro, kar povzroči vrsto zapletov)

Na juriš!

Naprej po fašistih!

Le redki so udeleženci NOB iz enot Istrskega odreda, ki bi bili napisali svoje spomine iz borb za osvoboditev Slovenske Istre in tistega dela Slovenskega Primorja, ki je bilo operativno področje enot Istrskega odreda. Nevarnost, da bi šli mnogi pomembni dogodki v pozabo, je čedalje bolj očitna. To je tembolj občutljivo, ker gre za predele, ki so v bližini naših etničnih in državnih meja. Posebno pomembno je dejstvo, da skoraj ni področja v Sloveniji, kjer bi okupator tako masovno požgal in tako zverinski divjal kot na področju Istrskega odreda, in to ne le po italijanski kapitulaciji, marveč že vse od pomladi leta 1942. Nikakršen teror niti požiganje niti streljanje prebivalcev ni moglo omajati trdne organiziranosti prebivalcev in njihove enotnosti.

Vzrokov, zakaj so bili dogodki, ki so spremenili IO premalo opisani in zgodovinsko obdelani, je več, vendar je mogoče to pojasniti z naslednjim:

1. Oddaljenost operativnega področja od operativnih centrov v času NOB in nezadostno prizadevanje odgovornih činiteljev v tej smeri med vojno.

2. Pogostne organizacijske spremembe pripadnosti I. odreda. Od ustanovitve v oktobru 1943 do septembra 1944 je IO deloval kot samostojna operativna enota in je bil neposredno podrejen VII. korpusu NOV in POS. Od septembra 1944 do januarja 1945 je bil kot 4. bataljon 9. SNOB, potem pa kot 4. bataljon 18. SNOUB — Bazoviške in tako podrejen IX. korpusu NOV in POS.

3. Premajhna aktivnost borcev in aktivistov tega področja, da bi zapisovali in objavljali spomine iz NOB na področju Slovenske Istre in Brkinov.

4. Pomanjkanje virov in sredstev ter zavoljo tega nezadostna organizacijska aktivnost odgovornih činiteljev v povojnem času.

Namen tega prispevka ni v tem, da bi takšno stanje kdo ve kako spremenil, saj se more pisec omejiti le na picle vire in na lastni spomin, ki ne more biti vedno neoporočno nepristranski. Hotel bi le prikazati akcijo za osvoboditev Šmarja pri Kopru in osvetliti najpomembnejše dogodke, ki so to akcijo sprožili. Hkrati s tem pa bi hoteli izraziti tudi upanje, da bi spodbudil k zapisovanju spominov tudi druge pripadnike IO.

V spomladanskih mesecih leta 1944 je prešlo prizadevanje slovenskega vojnega in političnega vodstva NOB, da "e na celotnem slovenskem ozemlju izpopolni, utrdi in nadalje razvija organizacijska, struktura NOG (narodnoosvobodilno gibanje) ter mobilizirajo vse ljudske in materialne rezerve za boj proti okupatorju, v novo fazo.

Centralni komite KPS je 24. aprila 1944 izdal vsem partijskim organizacijam posebno okrožnico, v kateri je pod točko 17. med drugim rečeno:

"V tednih in mesecih, ki so pred nami, moramo izvesti dokončno mobilizacijo vseh za orožje sposobnih narodnih sil v našo vojsko. Od uspešne ali neuspešne rešitve te naloge je odvisen ves nadaljnji razvoj na Slovenskem..."

Partijske organizacije v Ljubljanski pokrajini in na Primorskem morajo storiti vse, da bodo pritegnjeni v vojsko tudi zadnji ostanki še nemobilizirane in za orožje sposobne žive sile!

Za naše razmere na področju Brkinov in Slovenske Istre je to napotilo pomenilo, da moramo borbeno in organizacijsko močnejše razgibati področje Slovenske Istre, kjer je bila borbeno aktivnost v zimskih mesecih 1943—1944 po nemški ofenzivi v začasnem zastoju. Ves ta čas so delovale v Istri politične organizacije NOG, katerim je uspelo oživiti borbeno aktivnost ljudstva ne glede na narodnostno pripadnost. Tako so bili ustvarjeni ugodni pogoji za prihod borbenih enot na to področje. Odpravili smo se na pot.

Za ta pohod so bile izvedene potrebne organizacijske priprave. Konec marca 1944 je štab IO napravil premostitev bataljonov. I. bataljon je v Skadarski gori prevzel položaje II. bataljona, medtem ko je bil II. bataljon premeščen v Brkine in na Pivko.

Prve dni aprila 1944 je prispel k Istrskemu odredu ves II. bataljon 9. SNOB, katerega glavni del je bil dodeljen I. bataljonu IO. Formiran je bil nov štab bataljona. Za komandanta je bil imenovan Leopold Krebelj, za namestnika komandanta Karol Vene, za komisarja bataljona Franc Zore, za namestnika komisarja Franc

Bevc. Bataljon je imel tri čete in še kakih 150 borcev. Okrog 15. aprila 1944 se je odpravil bataljon na prvi pohod proti Slovenski Istri. Pohod je vodil obveščevalec Jože Markučič iz Hrastovelj. Pot je vodila skozi vas Jelovice, proti progi Divača—Pula, ki jo je bataljon prekorajčil blizu Zazida, v vas Dol pri Hrastovljah. Bataljon se je nastanil v borovem gozdičku nad vasjo. Štab bataljona je razposlal patrulje v smeri proti Koprju in cesti Kubeč—Buzet nad vasjo Gratišče. Pričakovali so večjo kolono fašistov. Na srečo je privozila po cesti le motorna prikolica. Ker se ni hotela ustaviti, je stražar streljal. Pokanje je razkrilo položaj bataljona, in ker fašistov tudi po dveh urah čakanja še vedno ni bilo, je komandant odredil umik. Komaj smo prispeli v taborišče v borovem gozdičku, je prišla po cesti kolona. Bilo je prepozno.

Na tem položaju se je bataljon zadržal približno teden dni. Enot bataljona so pregledale teren na področju vasi Lopar, Popetre, Rižane, Trseka in Marežice. Po oceni situacije in manevriranja na tem prostoru, je štab bataljona sklenil, da bi bilo bolje, ko bi se bataljon nastanil nekje pod Slavnikom in za izvajanje operativnih nalog ustanovil manjše udarne skupine. V vseh zgornjih Istri je bila izvedena delna mobilizacija, in nato se je bataljon umaknil. Ze naslednjega dne so poslali v Istro udarno skupino desetih mož. Vodila sta jo Ivan Pezdirc in Maks Zadnik. Skupina je imela nalogo, da zbere podatke o stanju sovražnikovih postojank v Koprju in Dekanah, da zbere podatke o prometu na cesti Rižana—Buzet in Trst—Koper ter drugo. Posebna naloga skupine je bila, da ugotovi, ali operirajo na tem področju kakšne nepovezane obojene skupine. Skupina bi se morala povezati tudi z aktivisti OF, jim pomagati in jih ščititi pri pripravi akcije za proslavo 1. maja 1944, izvesti napade na sovražne patrulje in prevozna sredstva.

Z naglimi premiki in akcijami je skupina prekrizala ves prostor med Marežicami in Rižano. Sprejem, ki ga je skupina doživela v vseh Popetre, Trsek, Truske, Lopar, Sv. Anton in Marežice, je bil nadvse pristrčen. Sprva so naleteli na strah — ljudje so se bali posledic, vendar je ta bojazen kmalu splahnela. Nikjer ni so trčili ob nezaupanje. Povsod so jih ljudje vabili v hiše in spravevali, kdaj homo pregnali fašiste in kako se drugod borimo z nacisti. Izvedli smo tudi nekaj akcij, kot na primer napad na karabinjerje pri Rižani, vrh tega pa smo preprečevali oskrbovanje postojank z živil.

Na večer pred 1. majem 1944 so prvič v zgodovini Istre množično zagoreli močniki prvomajski kresovi na vseh istrskih gričih. Fašisti v koprski in dekanski postojanki so si dajali duška s streljanjem v prazno.

Nadaljevanje aktivnosti borbeno skupine je prekinila depeša, ki jo je poslal štab bataljona po kurirski zvezi. Z njo nas je pozval, naj se nemudoma vrnemo v sestav bataljona, ki je bil tedaj v Brkinih, v vasi Prelože. 3. maja smo

prispeli v Tatre. Čakala nas je nevhvalna naloga. Istrskemu vojnemu področju smo morali pomagati, da se prebije iz Brkinov proti Pivki oziroma Snežniku, ker so Nemci pripravljali ofenzivo z več tisoč vojaki iz postojank Hrpeleje —Kozina, Materija, Podgrad, Ilirska Bistrica, Pivka in Divača. Četudi je komandant področja trdil, da so vsi prehodi zasedeni, smo se prebili preko reke Reke in ceste Postojna—Rupa brez strela. Cesto smo prečkali pod vasjo Jajnežovo brdo. Ura je bila nekaj manj kot polnoči. Prišli smo že nad cesto, ko smo zaslišali nemške kamione. Po vsej verjetnosti so pripeljali zasedo.

Našega bataljona in drugih enot Istrskega odreda nismo več našli v Brkinih. Na poziv VII. korpusa so se že prejšnjega dne napotili preko Notranjske v Amburs v Suhi krajini, kjer je bil tedaj štab VII. korpusa. Naša skupina je prišla v sestav I. bataljona v vasi Žirovnica v Loški dolini, od tod z bataljonom odpotovala v vas Gora nad Sodražico, kjer so se zbrale vse enote Istrskega odreda.

O' osemnajstletnici bojev za osvoboditev Šmarja nad Koprrom

V noči med 5. in 6. majem je bataljon prekorajčil železniško progo Ljubljana — Kočevje ter se napotil proti Zvirčam. Spotoma se je pripetil incident. Po srečanju se je sprožila puška in smrtno ranila pomočnika komisarja II. bataljona tov. Zargija.

V Ambursu je bila izvedena reorganizacija vseh enot IO. Mnogo borcev in komandirjev je ostalo v drugih enotah VII. korpusa. Reorganiziran je bil tudi štab odreda, formirana sta bila dva nova bataljona z manjšimi številnimi stanjem. V noči med 17. in 18. majem je tako reorganiziran IO prispel spet v Brkine, v vas Prelože. Ze istega dne so se spopadli na sektorju vasi Harije, Tominje, Zajelše, Pregarje in Huje Nemci in brigada Vladimirja Gortana. Zasedli smo položaje v smeri vasi Celje, Pregarje in Ostrožno brdo. Do boja pa ni prišlo, ker so se Nemci umaknili, brž ko so požgali vasi Tominje, Zajelše, Podbeže, Pregarje, Huje in Gaber. Naslednjega dne je I. bataljon prekorajčil cesto Reka—Trst pri Markovščini in se utaboril v Skadanski gori pod Slavnikom.

Iz tega področja so enote I. bataljona izvedle naslednje akcije:

1. Med Materijo in Markovščino so trikrat zaporedoma iz zasede napadle nemške voje transporte ter povzročile sovražniku izgube v moštvu in prevoznih sredstvih.

2. 24. maja je prva četa I. bataljona IO pri Bazovici napadla vojaški osebn avto in ubila tri oficirje. Istega dne je sovražnik požgal vas Boko pri Kozini.

3. Kombinirana minersko-borbeno skupina IO je med 25. in 30.

majem porušila železniški most na progi Kozina—Trst. Proga ni obratovala do konca vojne.

4. Prve dni junija 1944 je bila minirana transformatorsko-ranžirna postaja »Pri Orehu« blizu Milj pri Trstu. Tega dne je sovražnik požgal vas Gabrovico. Nekaj dni potem je bil miniran tudi koprski vodovod v bližini Rižane.

5. 6. junija 1944 je bil pri vasi Prešnica, na progi Divača—Pula, napaden in uničen nemški transportni vojaški vlak. Uničene so bile tri lokomotive, oklopni vagon in več drugih vagonov. Pri spopadu je izgubilo življenje 30 sovražnikovih vojakov.

6. Razbite in uničene so bile železniške naprave na kolodvoru v Podgorju. Postajno poslopje je bilo zažgano.

Medtem ko so udarne skupine in druge enote I. bataljona IO opravljale borbeno akcije, so druge enote mobilizirale v Slovenski Istri. V drugi polovici maja in v juniju 1944 so na novo pridobili več kot 300 novih borcev. Del novincev je ostal v enotah IO,

kjer smo 20. junija ustanovili še III. bataljon, ostale pa smo poslali na Dolenjsko in na Notranjsko. Za uspešno mobilizacijo je Glavni štab NOV in POS pohvalil Istrski odred. Pohvala je bila objavljena v dnevnem povelju in pozneje v Slovenskem poročevalcu.

Da bi omogočili učinkovitejšo in hitrejšo prodiranje proti morju, je štab I. bataljona okrepil I. četo. Dodelil ji je najboljše borce in ji dal najboljše orožje. Četi je bil dodeljen tudi namestnik komandanta bataljona Karol Vene. Poveljstvo čete so sestavljali komandir Bruno Bizjak, namestnik komandirja Žito, komisar Polde Ivančič in namestnik komisarja Maks Zadnik. Četa je štela 26 borcev. Iz Skadanske gore je odšla v Slovensko Istro v noči med 14. in 15. junijem. Njena najvažnejša naloga je bila, da uniči rudnik premoga v Sečovljah in naprave za pridobivanje soli v tamkajšnjih solinah.

16. junija je prispela mimo Pomjana in Šmarja v Padno. Tod smo prekinili pouk na osnovni šoli. Otroci so na šolskem dvorišču z velikim veseljem požgali fašistične simbole. Starejši učitelji, ki je bila Italijanka, smo dejali, naj solo zapusti, mlajši, ki je bila domačinka, pa smo poučili, naj nadaljuje pouk v slovenskem jeziku in v smislu naše vzgoje. Pristala je. Ponoči so nas obiskali fašisti. V zgodnjih jutranjih urah naslednjega dne je glavno četo napadla v Padni skupina kakih 30 fašistov. Četa je poglala fašiste v beg in ni pri tem utrpela nikakršnih izgub. V Korte smo poslali patruljo, proti večeru pa je odšla vsa četa. Od tod smo napadli v noči od 17. do 18. junija napasti rudnik v Sečovljah. Zvečer bi morali dobiti o rudniku najvažnejše podatke, ker jih nismo dobili, smo prenočili na nekem seniku blizu vasi. V Kortah smo zbudili presenečenje, pri katerih pa tudi bojazen. V vasi dotlej še ni bilo naših vojaških enot. Zapeli smo nekaj slovenskih pesmi. Okrog nas so se začeli zbirati ljudje. Vsakdo je hotel videti novo slovensko vojsko. Gostilničar in trgovec Korenika nam je dal zastoj makarone, mladinka Slavka pa nam je skuhala večerjo. Istega večera so se javili prvi prostovoljci: Jože Grbec, Oktavij Korenika, Odoriko Kleva in drugi.

Naslednjega dne je bila nedelja. Ljudje so prihajali in odhajali iz Kort. Nismo mogli ostati neopaženi, saj je bil senik, na katerem smo spali, tik poti. Zaradi varnosti smo vse prišleke zadržali. Ko smo ljudi izpustili, smo tudi sami krenili po skrivni poti v Padno. Spali smo v padenski šoli. Se pred svitom smo vstali in se premaknili proti Šmarjam. Ze prejšnjega dne smo poslali v Šmarje patru-

ljo dveh borcev. Vodil jo je domačin Elijo Bržan. Patrulja svoje dolžnosti ni opravila. Fašisti so jo presenetili in se je morala zato skriti v cerkveni stolp.

Okrog treh zjutraj smo se približali Šmarjem. Deset do petnajst metrov pred kolono je stopala predhodnica. Uzrl smo prve obrise hiš, zdajci pa nas je presenetilo nekaj čudnega. Po vrtovih so se premikali obrisi ljudi. V poltmi jih nismo mogli jasno razločiti. Karol Vene je dal znak: »Stoj in v zaklon!«

Poiskali smo si kritje in naperili orožje. Sovražnik je začel besno streljati. Časa za premislek

je bilo malo. Morali smo se odločiti, da napademo ali da se v zaščiti lastnega orožja umaknemo. Odločili smo se za naskok. Glavni napad bosta vodila Karol Vene in Bruno Bizjak, medtem ko bo namestnik komisarja Maks Zadnik napravil s tremi borci obkoljevalni manever in udaril sovražniku v bok. Takšna odločitev se nam je vsiljevala zaradi znakov, ki so kazali, da smo mi presenetili sovražnika in ne on nas. Očitno je bilo, da so komaj prispeli v vas, in da nas niso pričakovali. Dominantnih točk v vasi in okoli nje še niso bili zasedli. Pobuda je bila torej na naši strani.

Po prvih sovražnikovih strelh smo poplegli v zaklone in prežali v temo, da bi vedeli, kam neki se je bil sovražnik vgnedil. Izza nekoga vogala je prišel karabinjer. Tekel je proti drugemu koncu hiše. Vsi smo ga imeli na muhi. Zdajci je počila mavzerka, na zidu se je pokadilo in karabinjer se je prekopal po strmini. Iz vseh grl je zadonel krik:

»Na juriš! Naprej!«

Med prvimi sta se poglala naprej kurir Pipo in komandir Bruno. Istočasno je povedel pomočnik komisarja Maks svojo skupino v napad na desno. Sovražnik je besno streljal, toda zadelav je bil prazno. Maksova skupina si je našla kritje in jela odgovarjati z ognjem. Mahoma pa se je od nekod vzel dresiran pes. Planil je proti Maksu, toda Maks je bil hitrejši. S strelom ga je pogodil v čelo. Pes je oblezel negiben. Maksovi skupini je hotela preprečiti prodiranje sovražna trojka. Skri-la se je za zid in jela streljati. Naš puškomitraljezec jo je s kratkimi rafali prikoval na tla. Maks in še en borec sta se ji med tem splazila za hrbet in vse tri pozvala k predaji. Vsi trije karabinjerji so dvignili roke. Poslali so jih v ozadje, v komando čete. Prepre-ka je bila odstranjena. Po dobri uri je skupina dosegla grič nad vasjo in od tod napadla sovražnika, ki se je še upiral.

V vasi se je vodil boj od hiše do hiše. Glavna napadalna skupina, ki sta jo vodila Karol Vene in Bruno Bizjak, je vdrla v gostilno (Dopolavoro), kamor se je bilo namestilo fašistično poveljstvo. V bojih okrog hiše in v njej so padli trije fašisti, med njimi tudi poveljnik ekspedicijske skupine. Zaradi te izgube so postali fašisti kot brez glave, prestrašeni in presenečeni so se upirali neorganizirano. Sovražnik je jel bežati in njegov odpor je polagoma popuščal. Odpor pa je bil povsem strl, ko je z druge strani vasi udarila še Maksova skupina. Nemci in fašisti so se v paničnem begu poglali proti Koprju.

Ko je boj ponehal in smo rešili več kot 30 domačinov, ki so jih bili fašisti zaprli, smo začeli iskati skrite in raztrepene posameznike. Starejši domačin je dejal obveščevalcu Valdu in vodniku Drniču, da se v neki kleti skrivata dva Nemca. Hotela sta ju izbežati iz skrivališča, toda ko sta se približala kleti, je priletela ven

ročna bomba. Strašansko je počila, toda škode ni napravila. Kmalu za tem se je prikazal v vratih mlad nemški vojak s puško pripravljeno na strel. Vlado ga je po nemško pozval, naj se preda. Odvrgel je puško in dvignil roke. Iz kleti je prišel z dvignjenimi rokami tudi drugi Nemec.

Pri pregledu vasi smo našli tudi hudo ranjenega karabinjerja. S pomočjo domačinov smo ranjenca obvezali, ga naložili na voz in ga poslali v Koper.

Vene in Bruno sta klicala zbor. Ugotovila sta, da nismo imeli v tem boju nikakršnih izgub. Nihče ni bil ranjen. Ujeli smo dva Nemca in pet karabinjerjev. Na drugi strani pa so v boju padli trije fašisti in en Nemec, medtem ko je bilo 15 sovražnikovih vojakov ranjenih. Zaplenili smo dve brzostrelki, polavtomatsko mavzerko, več pušk in pištol ter streliva.

Glede izjav ujetnikov in podatkov, ki smo jih dobili pri prebivalcih, smo ugotovili, da je bila sovražnikova ekspedicija sestavljena iz 80 fašistov in karabinjerjev ter 30 Nemcev, na drugi strani pa je štela naša četa le 26 borcev. V začetku se je udeležilo borbe le 18 borcev, pozneje pa sta se ji pridružila še dva iz patrulje. Skupno nas je bilo v napadu le 20. Sele na osnovi teh podatkov lahko ocenimo drznost in tveganost akcije, ki smo se je lotili. Ne da bi imeli izgube, smo premagali po številu petkrat močnejšega sovražnika.

Zmaga nad toliko močnejšim sovražnikom je imela za to področje daljnosežne vojaške, politične in moralne posledice. Sovražnik je moral svoj polom nekako opravičiti. Razširili so novico, češ da so se morali njegovi vojaki po junaškem odporu proti nadmočnim »bandam ribelov« in zaradi sovražnega nastopa prebivalcev, ki je na njihove vojske metalo kamenje in jih polivalo z vročo vodo, umakniti iz Šmarja, potem ko so zadali »ribelom« hude izgube. To opravičevanje jim je bila kasnejša preteveza za požig vasi in za streljanje vaščanov.

6. julija 1944 je »Partizanski dnevnik« na vsej četrti strani objavil članek Staneta Komana, kulturnega referenta Istrskega odreda, pod naslovom: »O akciji v Šmarjah«. Med drugim piše v njem tudi tole: »Šmarje! Zunaj vasi je opaziti premikanje ljudi. Maks zaskrbljeno gleda na ves ta dircaj. Venetu pa se svetijo oči. Sovražnik v zasedi je spustil vrsto rafalov na naše borce. Osemnajst partizanov se je kot eden vrglo za zid ob ograji. Dvoje se je pričel. Vene glasno komandira: »Na levo v zaklon!« Sovražnik v vasi zbežano leta sem in tja. Juriš... juriš... se čuje od vsepovsod. Kakor gnani od nevidne sile, so se fantje z vseh strani vsuli v vas.

Pod spretnim vodstvom Veneta in Bruna je dvajset partizanov obklopi vojske. Sovražnik se je v neredu umikal proti Koprju. Po cesti iz Šmarja gre dvajset partizanov; vsi so nasmejani in veseli. Zivahnost pogovora se jim bere na licu. Sredi njih pa stopa s povešeno glavo sedem ujetih sovražnikov!«

Moralnopolitični vpliv te akcije je bil nadvse pomemben. Če se je dotlej še kdo v Slovenski Istri bal fašistične strahovlade, se je večina po tej akciji tega strahu otesla. Povsod so se norčevali iz fašističnega »junaštva«. V naše enote je prihajalo na desetine in stotine novih borcev. Fašisti se v manjših skupinah niso več upali iz postojank. Operativne možnosti našega poseganja so se razširile prav do postojank in do predmestja Trsta. Najpomembnejše pa je bilo to, da se je istrsko ljudstvo duhovno osvobodilo more, ki jim jo je bila vcepila petindvajsetletna fašistična strahovlada. K temu pa je osvoboditev Šmarja precej prispevala. Uresničene so bile težnje šmarskih antifašistov, ki so bili desetletja najbolj goreči poborniki in pristajali brezkompromisnega boja proti fašizmu.

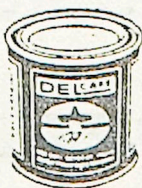
Maks Zadnik

V živilsko-predelovalnem kombinatu DELAMARIS v Izoli je delovni kolektiv nekaj manj kot milijardo dinarjev lastnih sredstev investirala v nov, moderen in avtomatiziran obrat, ki bo izdeloval dva nova produkta: DELCAFÉ in ZDRAVKO. Novi oddelek je tako avtomatiziran, da bo v njem v eni

DELCAFÉ
DELCAFÉ

DELCAFÉ
DELCAFÉ

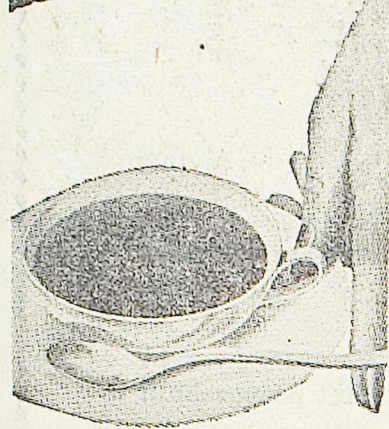
DELCAFÉ
DELCAFÉ

DELCAFÉ
DELCAFÉ

NOV PROIZVOD KOMBINATA KONSERVNE INDUSTRIJE »DELAMARIS« IZOLA

DELCAFÉ

DELAMARIS IZOLA

izmeni delalo samo 15 ljudi, v treh izmenah pa bodo ustvarili letno predvidoma dve milijardi bruto produkta.

Kaj sta dva nova proizvoda, ki so ju dobili potrošniki na trg v teh dneh?

DELCAFÉ je stoddostni ekstrakt sedmih različnih vrst kave,

ki jo potrošniki lahko uporabljajo s sladkorjem v mrzli ali v vroči vodi. Torej odlična ekspres kava, izredno dobrega okusa. S tem ekstraktom lahko napravimo vrsto okusnih jedi, kar lahko preberete v naših receptih.

ZDRAVKA je kavni koncentrat iz domačih surovin — ječmena, slada, cikorijske in smokeve. Mešanica je pripravljena tako, da se v trenutku raztopi v topli ali hladni vodi. Sladkor dodamo po okusu, če pa mešanico raztopimo v mleku, bo še bolj hranljiva in bo imela tudi boljši okus. »Zdravko« izdeluje Delamaris v Izoli v kooperaciji z ljubljansko Kolinsko tovarno.

Ko bo stekla proizvodnja teh dveh novih izdelkov, bo delovni kolektiv Delamarisa pripravil zopet nove. Tako napovedujejo različno sadje v prahu (za pudinge, sladolede, čokolado in bonbone), mleko v prahu, jajca v prahu, različne juhe in vse vrste zelenjave v prahu, paradižnik v prahu, različne vrste čaja v prahu in tako dalje.

Vse to bo omogočila nova, najmodnejša aparatura, ki s svojim sodobnim tehnološkim postopkom ne jemlje surovinam vitaminov, arome, barve, okusa, temveč ohranja vso njihovo hranljivost. Kakšnega praktičnega pomena bo vse to za naše gospodinjstvo, pa bodo prav gotovo najbolje razumele same!

Kaj je Delcafé?

Čisti ekstrakt 7 sort prave kave brez dodatkov! Najprej kavo pražijo v velikih električnih bobnih, potem jo s pomočjo vode ekstrahirajo. Ekstrakt ohladi in posebne črpalne naprave ga vlečejo v sušilni stolp, v katerem se pod močnim pritiskom razprši v megle. Zelo vroče megle vsesavajo posebne komore, imenovane ciklone, kjer se megla posuši in usede na dno komore. Posušeni prah prave kave ohladi, posebne naprave ga presejejo in polnijo v lepo, higienično in hermetično zaprto embalažo.

Prava kava v prahu je naglo topiliva, aromatična, poceni, mnogostoransko uporabna, obdrži aromo in jo imamo lahko na zalogi.

Skodelica kave, pripravljena iz prave kave v prahu — Delcafé — nam nudi več uživanja. Delcafé je kot naročen za ljubitelje dobre, polno aromatične kave. Delcafé pa uporabljamo tudi kot dodatek k raznim slašticam, cocktailom itd.

Delcafé pripravimo po navodilu na embalaži, tu pa vam bomo posredovali še nekaj drugih dobrih receptov:

Delcafé za zajtrk

Kavno žličko kave v prahu in žličko sladkorja vmešajte s kapljico mrzle vode, da postane svetla in penasta, dodajte ji počasi med stalnim mešanjem tri žlice vroče vode, potlej nalijete v skodelico do vrha vročega mleka. Lahko pa kavo vmešate in ji dolijete samo mleko.

DELCAFÉ

PROIZVOD
DELAMARIS
IZOLA

Delcafé kot poživilo

Za skodelico črne kave vmešate žličko kave v prahu in žličko sladkorja s kapljico mrzle vode. Delj jo mešate, bolj je penasta; vodo dolijate počasi, da se kava dobro raztopi. Lahko dolijete mrzlo ali vročo vodo. Vroči kavi lahko dolijete žličko nestepene sladke smetane, mrzlo pa natočite v kozarec, ji dodate kocko ledu in oslajeno stepeno smetano.

Delcafé cocktail

V politrsko posodo stresite dve žlički kave v prahu in dolijte osminsko litra mrzle vode. Z ročnim mešalcem ali z mešalcem »čarobna palica« kavo mešajte, da dobite gosto peno, nato dolijte dve žlički ruma in tri žličke sladkorja v prahu. Peno nalijte v kozarec in jo okrasite s sladko stepeno smetano.

Z jajcem

Tri žlice mrzle vode, 1 žličko kave v prahu in eno jajce vmešajte z mešalcem. V kozarec položite kocko vaniljevega sladoleta, pripravljenega iz praška za sladolede SNEŽNIK, in ga prelitate z jajno kavo. Nazadnje dodajte kumpček stepene oslajene smetane in takoj servirajte.

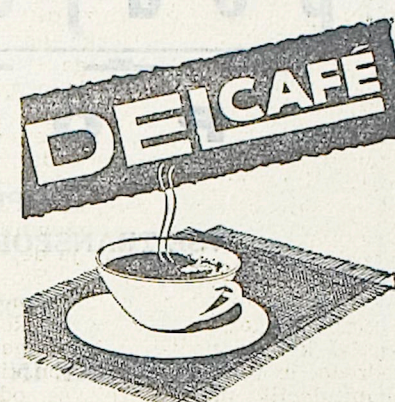
Delcafé krema

Pol litra mleka, 2 veliki žlici sladkorja, 2 rumenjaka, 1 žlica moke stepajte nad soparo v gosto kremo, še topli kremi dodajte posebej vmešano kavo v prahu (2 žlički kave v prahu vmešajte v skodelici s kapljico vode in ji počasi dodajajte kremo; ko kavo med kremo lepo gladko vmešate, jo dodajte vsej kremi). Ohlajeni kremi dodajte še trd sneg iz dveh beljakov in jo bodisi v kozareh ali stekleni skledi postavite v hladilnik.

Tako pripravljeno kremo, vendar nekoliko bolj redko, pa uporabite za piškotno grmado. Kekse namočite v oslajenem mleku, ki ste mu dodali malo ruma, in jih eno vrsto naložite v stekleno posodo, polijte jih s kremo, naložite spet kekse in tako ponavljajte tako dolgo, da vse porabite. Skledo postavite v hladilnik, preden pa slašico servirate, jo okrasite s stepeno oslajeno smetano.

Delcafé torta

Osem beljakov in 40 dkg sladkorja stepajte nad soparo, da dobite gost zmes. Razdelite jo na s surovim maslom namazan pekač, ki ga postavite v srednje vročo pečico. Lepo zlato-

DELAMARIS

rumeno posušeno ploščo razrežite na tri dele. Ploščo namažite s kremo: 8 rumenjaka, 4 žlice sladkorja, skodelico vode in 2 žlici moke stepajte nad soparo v gosto kremo. Vroči kremi dodajte 5 žliček kave v prahu. (Vmešajte in dodajte jo tako, kot je opisano v receptu Delcafé krema.) Posebej penasto vmešajte četrt kilograma dobrega surovega masla, ki mu počasi med stalnim mešanjem dodajate ohlajeno kremo. Pazite, da se krema ne sesiri! Najprej vmešajte eno žlico kreme, potem drugo, tretjo itd. Namazane plošče zložite, torto tudi po vrhu namažite s kremo. Če se plošče nekoliko zdrobe, ne bodite slabše volje, s kremo boste vse zdrobljene kose namazali.

PROIZVOD DELAMARIS IZOLA

Tudi Koper ima atletski klub

Dolgoletne želje koprskih športnikov so se končno uresničile. V petek popoldne so se zbrali predstavniki koprškega športnega življenja in ustanovili atletski klub. S tem so dali osnovo za načrtno in organizirano delo na tem področju, kjer smo v zadnjem času zabeležili nekaj prav lepih uspehov.

Za predsednika atletskega kluba so izvolili poštvalnega koprškega telesnovzgojnega delavca Borisa Košeleta, ki mu bo pomagal sedemčlanski odbor. Tehnično vodstvo pa je prevzel nekdanji atletski reprezentant Nerone Oliveri.

V imenu Atletske zveze Slovenije je zaželel novemu klubu mnogo uspehov inž. Maks Megušar. Poudaril je, da so v Kopru ugodni pogoji za razvoj te panoge in da bo Atletska zveza nudila klubu zlasti pri premagovanju začetnih težav vso podporo. Govorili so tudi predstavniki občinskih in okrajnih telesnovzgojnih forumov, ki so prav tako obljubili moralno in gnotno podporo.

Osnovni cilj atletskega kluba bo razvijati množičnost. Zato bo klub navezal najtesnejše stike s šolami in delovnimi kolektivi, kjer je atletika pognala že precej močne korenine. Šolska športna društva in posamezne tovarne (zlasti Tomos) prirejajo namreč že nekaj let uspešna tekmovanja. Zdaj bodo lahko prešli na bolj organizirano delo in ob strokovni pomoči dosegli še lepše uspehe. Seveda pa bo potreben tudi primeren odziv telesnovzgojnih učiteljev na šolah in sindikalnih odborov v gospodarskih organizacijah.

Koprski atletski klub ima razen tega vrsto možnosti za zunanje atletske manifestacije, na katerih bi se uveljavila tudi kvaliteta tekmovalcev. Morda ne bi bilo napačno organizirati tradicionalni troboj atletskega kluba Koper, atletskega kluba Gorica in tržaškega športnega društva Bor, ki ima zelo delavno atletske sekcije. Razen tega, kar so poudarili tudi v razpravi, bi lahko že v zgodnji

pomladi organizirali v Kopru večjo atletske prireditve, ki bi naznanila začetek atletske sezone v Sloveniji. Podobno prireditve bi organizirali jeseni ob zaključku sezone. Seveda so za take prireditve potrebne kvalitetne naprave in upajmo, da bo obljubljena pomoč na ustanovnem občnem zboru tudi obveljala, ko bo šlo za sredstva za izpopolnitev in za nove naprave.

Kovinsko podjetje

LIV POSTOJNA

Išče sodelavce za svoje proizvodne enote, in sicer:

več STRUGARJEV,

več KLJUČAVNICARJEV,

več PRECIZNIH MEHANIČNIKOV,

več ELEKTRIČARJEV za šibki tok,

več RADIOTEHNIKOV za precizno mehaniko,

več ORODJARJEV

ter večje število mlajše ženske in moške delovne sile (pomožne)

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri DS

LADJEDELNICA PIRAN

razpisuje

naslednja prosta delovna mesta:

1. VODJE ODDELKA VARNOSTI PRI DELU
2. REFERENTA ZA ELEKTRIČNE NAPRAVE V ODDELKU POGONA IN ENERGIJE

Pogoji: Pod 1. in 2. — srednja strokovna izobrazba z 9 leti prakse

Ponudbe pošljite Ladjedelnici Piran do 15. decembra 1962.

MALI OGLASI

PODJETJA, USTANOVE, POZOR: Posredujemo prodajo vseh osnovnih sredstev, kot osebnih avtomobilov, kamionov, buldožerjev, strojev itd. Prodajo nam javite pisмено ali telefonsko. REALITETNA AGENCIJA, MARIBOR, Partizanska 32, telefon 28-13.

IŠČEM GOSPODINJSKO POMOCNICO, lahko tudi z otrokom, na majhno posestvo blizu Portoroža. Možna poroka. Ponudbe na upravo Slov. Jadrana pod »Lepa prilika«.

OB VAŠIH OBISKIH V TRSTU ne izpustite obiska trgovine »MAGLIABELLA« na Corsu Garibaldi št. 11 (Barriera) nekaj korakov od avtobusne postaje. Pri nas boste našli veliko izbiro pletenin, nogavic in perila za dame, gospode in otroke po najnižjih cenah v Trstu. Postreženi boste v vašem jeziku! Proti vzetju tega oglasa prejmete darilo!

PREKLIC

PREKLICUJEM žaljivke, ki sem jih izrekla proti Angelu Primožiču iz Spodnjih Škofij dne 13. novembra 1962. Emilija Božič Fajti 290 a — Škofije

IZGUBE

OD SEŽANE DO DIVAČE je bila izgubljena rezervna guma s kamiona »TAM«. Najditelja prosimo, da javi to najbližji postaji Ljudske milice oziroma vrne proti nagradi.

23. NOVOEMBRA sem na poti iz Kopra proti Škofjanu zgubila zlato zapestnico. Poštenega najditelja prosim, da mi jo proti nagradi vrne. Naslov v upravi.

RAZPIS

Šolski odbor Osnovne šole Božič razpisuje delovno mesto **TANJNIKA ŠOLE** Pogoji: srednja izobrazba ali administrativna šola. Osební dohodek po tarifnem pravilniku. Pismene ponudbe sprejema uprava šole. **POCENI PRODAM** novo garažo železne konstrukcije, ki se lahko demontira v štirih urah. Naslov v upravi Slov. Jadrana.

DVOKOLESA od 7.000 Lit dalje nudi MARCON v Trstu, Piazza Ospedale 6. Kot darilne pakete pošiljamo v Jugoslavijo bicikle.

OBZALOVANJE IN ZAHVALA

Podpisani Jožef Semolič iz Brestovice pri Komnu št. 61 sem udaril Valentina Pipana, ker sem prestrogo ocenil spopad, ki ga je on izzval. Opravičujem se mu za nepremišljeno dejanje in se mu zahvaljujem da je odstopil od tožbe.

Jožef Semolič

OBVESTILO

Zdravstveni dom obvešča, da se bodo ordinacije splošne ambulante, ki sedaj poslujejo v Marušičevi ulici, in zobne ordinacije splošne zobne ambulante v Kopru (do sedaj v prostorih na Prešernovem trgu) preselile v novi trakt Zdravstvenega doma v Dellavallejevi ulici št. 3. Zato ne bodo omenjene ambulante v dneh od 26. 11. 1962 do 3. 12. 1962 redno poslovale, temveč bo organizirana dežurna služba, pripravljena nuditi pomoč za najnujnejše primere.

Ambulante za dežurno službo bodo v Dellavallejevi ulici št. 3, stara zgradba.

Obenem obveščamo, da bodo s preselitvijo v nove prostore zlasti zobne ambulante sposobne sprejeti večje število pacientov, zato priporočamo, da se občani le-teh poslužujejo.

Prav tako se bo v dneh od 26. novembra do 3. decembra 1962 preselila v nove prostore tudi specialistična ordinacija za čeljustno ortopedijo, ki bo poslovala kot doslej enkrat tedensko — ob sredo, oziroma od 1. januarja 1963 dalje po dvakrat na teden, in sicer ob sredo in petkih.

Zdravstveni dom Koper

Jadran

in odgovorni urednik Rastko Bradar. Izdaja vsak petek Izdaja CŽP Primorski tisk Koper. Uredništvo in uprava v Kopru, Carjeva 1, telefon 21-470. Posamezen izvod 20 din. Letna naročnina 800 din, za inozemstvo 2.200 din ali 3,5 amer. dolarja. Bančni račun 602-11-131 pri podružnici NB Koper. Rokopisov in fotografij ne vračamo. Stavek in klicni tiskane CŽP Primorski tisk Koper tiskano na rotaciji tiskarne CŽP Ljudska pravica Ljubljana.

RAZPIS

Komisija za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij pri Cestnem podjetju v Kopru razpisuje prosta delovna mesta za:

1. finančnega knjigovodjo;
2. materialnega knjigovodjo;
3. personalnega referenta;
4. stenodaktilografino;
5. gradbenega tehnika za nizke gradnje.

Pod točko 1. je potrebna popolna srednja šola z daljšo prakso v finančni službi.

Pod točko 2. popolna srednja šola s prakso v materialnem knjigovodstvu.

Pod točko 3. popolna srednja šola z večletno prakso v personalni službi.

Pod točko 4. dokončana administrativna šola ali nepopolna srednja šola z obvladanjem stenodaktilografije.

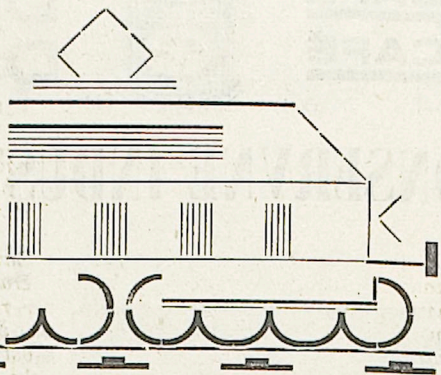
Pod točko 5. popolna srednja tehnična šola z daljšo prakso v cestnovzdrževalni službi.

Nastop službe je možen takoj ali po dogovoru.

Osební dohodek je določen po pravilniku o delitvi osebníh dohodkov delavcem podjetja.

Interesenti naj pošljejo svoje vloge v življenjepisom in opisom dosedanje zaposlitve splošnemu sektorju Cestnega podjetja v Kopru.

Železniško transportno podjetje

P O S T O J N A

OPRAVLJA SOLIDNO IN POCENI
VSE TRANSPORTNE USLUGE Z VLAKI IN KAMIONI,
DOSTAVLJA IN ODVAŽA
VAGONSKE IN KOSOVNE POŠILJKE NA DOM IN Z DOMA
PRIPOROČA SE ZA SODELOVANJE!

MIZARSKO PODJETJE Senožeče

izdeluje
specialne mizarske izdelke, ohišja za radijske
sprejemnike in televizorje

Kolektiv podjetja
čestita za DAN REPUBLIKE vsem delovnim
ljudem Jugoslavije!

Mehanična tkalnica

SENOŽEČE

čestita za Dan republike
vsem občanom ter vsem
delovnim ljudem
Jugoslavije!

Gozdno gospodarstvo Postojna

POGOZDUJE STARE IN NOVE GOZDNE POVRŠINE, SKRBI ZA NEGO
IN NAČRTNO EKSPLOATACIJO GOZDOV
KOLEKTIV PODJETJA ISKRENO ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE
VSEM OBČANOM TER VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE!

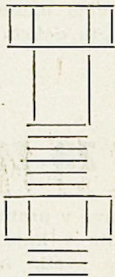
KLJUČAVNIČARSTVO — VIJAKARNA

»KOVINAR«

HRPELJE PRI KOZINI

Kolektiv iskreno čestita k 29. novembru vsem občanom ter vsem delovnim
ljudem Jugoslavije!

Izdeluje ključavničarske izdelke in matice različnih kvalitete po posebnih
naročilih za strojno in drugo industrijo

OSVOJIL JE PROIZVODNJO TER JE DELOVNI KOLEKTIV
PODJETJA »KOVINAR« EDINI PROIZVAJALEC INBUS
VIJAKOV Z VGREZNJENIM ŠESTEROKOTOM V GLAVI.
REDNO PROIZVAJA KVALITETNE MATICE RAZNIH
VRST, KRONSKKE MATICE IN VIJAKE ZA AVTOMO-
BILSKO INDUSTRIJO. PRIPOROČA SE ZA NAROČILA!

»Timav«

Hrpelje - Kozina

ISKRENO ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE VSEM OBČANOM IN VSEM
DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE!

☆☆☆

SVOJIM CENJENIM STRANKAM SE ŠE NAPREJ TOPLO PRIPOROČA

Komunalnega podjetja Postojna

KOLEKTIV

ČESTITA

OB ZGODOVINSKEM DNEVU USTANOVITVE
NOVE JUGOSLAVIJE — 29. NOVENBRU —
VSEM OBČANOM IN VSEM DELOVNIM LJU-
DEM JUGOSLAVIJE IN JIM ŽELI SE MNOGO
DELOVNIH USPEHOV!

Zavod za zaposlovanje delavcev

K O P E R

SE PRIDRUŽUJE
ČESTITKAM
OB DNEVU
REPUBLIKE

OBRATNO SLIKARSKO IN PLESKARSKO PODJETJE

DEKORPLAST

K O P E R

- opravlja:
- vsa slikarska in pleskarska dela, polaga pla-
stične mase, podolit, gume, linolej itd.,
 - strešne izolacije s plastično maso, izolacijo
fasad itd.,
 - vsa dekoracijska in črkoslikarska dela, napise
iz plastične mase, diapozitive itd.

Kolektiv čestita za DAN REPUBLIKE
vsem svojim komitentom ter vsem
delovnim ljudem in se še nadalje pri-
poroča za sodelovanje!

KOLEKTIV GOSTINSKEGA PODJETJA

»JADRAN« Postojna

iskreno čestita za DAN REPUBLIKE vsem svojim
gostom ter vsem občanom in jim želi še mnogo
uspehov pri delu!

PRIPOROČA SE ZA NADALJNI OBISK!

KOMUNALNO
PODJETJE

K
O
M
U
N
A
L
N
I
S

K O P E R

iskreno čestita
ZA DAN REPUBLIKE
— 29. NOVEMBER —
vsem občanom
ter vsem delovnim
ljudem Jugoslavije
in jim želi
še nadaljnjih uspehov
pri delu!

GOSTILNA

Pri Mušiču

SENOŽEČE

čestita za Dan republike!

KOLEKTIV

gostinskega
podjetja

Galeb

K O P E R

S SVOJIMI OBRATI

KAVARNA LOŽA, GOSTIŠČE TAVERNA, BIFE VIPAVKA
IN BIFE V SEMEDELJI

ISKRENO ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE VSEM SVOJIM CENJENIM
GOSTOM, VSEM OBČANOM TER VSEM DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE!

☆☆☆

PRIPOROČA SE ZA NADALJNI OBISK!

OBRATNA DELAVNICA

Elektro radio

P I R A N

OPRAVLJA VSE VRSTE
ELEKTROINSTALACIJ
IN VSA POPRAVILA
RADIJSKIH
IN ELEKTRIČNIH
APARATOV

☆☆

KOLEKTIV ČESTITA
ZA DAN REPUBLIKE
VSEM OBČANOM
TER VSEM DELOVNIM
KOLEKTIVOM!

OBRATNO PODJETJE

Pekarna in slaščičarna

P I R A N

ČESTITA K DRŽAVNEMU PRAZNIKU
VSEM PREBIVALCEM OBALNIH OBČIN
IN SE JIM PRIPOROČA S SVOJIMI
KAKOVOSTNIMI IZDELKI!

Delovni kolektiv
splošnega gradbenega podjetja

»PRIMORJE«

AJDOVŠČINA

se spominja zgodovinskega dne ustanovitve nove Jugoslavije in iskreno
čestita vsem delovnim ljudem naše domovine k državnemu prazniku!

Podjetje izvaja vse vrste nizkih in visokih gradenj
ter se priporoča za naročila!

Telefon Ajdovščina 63, 64, 68, 46

Telegrami »Primorje« Ajdovščina

KOVINSKO OBRATNO PODJETJE

Istrametal - Piran

IZVRŠUJE VSA VODOINSTALATERSKA, KLJUČAVNIČARSKA IN
KLEPARSKA DELA KVALITETNO, PO NIZKIH CENAH IN V ZAJE-
LENEM ROKU

☆☆☆

DELOVNI KOLEKTIV ČESTITA ZA DAN REPUBLIKE — 29. NOVEN-
BER — VSEM SVOJIM ODJEMALCEM, VSEM OBČANOM TER VSEM
DELOVNIM LJUDEM JUGOSLAVIJE IN SE ŠE NADALJE PRIPOROČA

MALI ROKOMET — PRIMORSKI DERBY

Uspešna Ajdovščina

Moška liga:									
Koper	5	4	0	1	101:56	8			
Izola	5	4	0	1	105:62	8			
Jadran	5	3	1	1	86:77	7			
ŠKKS	5	2	0	3	91:131	4			
ESS	5	1	0	4	64:104	2			
Delfin	5	0	1	0	79:95	1			

Ženska liga:									
Jadran	4	4	0	0	27:17	8			
ESS	4	2	0	2	24:19	4			
Koper II	4	2	0	2	16:18	4			
Piran II	4	1	0	3	27:24	2			
Delfin	4	1	0	3	11:24	2			

V republiški moški rokometni ligi je bil v nedeljo, 18. novembra, na sporedu primorski derby med Ajdovščino in piranskim Partizanom. Domači so zmagali s 15:11. Tekma je bila pravzaprav odločilna že v prvem polčasu, ko so Ajdovci dosegli vodstvo 8:3. Gostje

NOGOMETNI TURNIR

Koprski Tomos organizira v počastitev dneva republike kvalitetni nogometni turnir za prehodni pokal občinske zveze za telesno vzgojo. Na turnirju bo nastopil jesenski republiški prvak Kranjski Triglav ter tri najmočnejše enajstorce okraja: Delamaris, Tomos in Postojna. Tekme bodo na koprskem stadionu 29. in 30. novembra.

KOPRSKI IN GORIŠKI INVALIDI

V Vipavi je bilo zanimivo srečanje invalidov športnikov koprskoga in goriškega okraja v kegljanju. Največ uspehov so imeli Klančič iz Portoroža, Bovdaš iz Nove Gorice, Fabijančič iz Kopra, Saksida iz Nove Gorice, Stopar iz Nove Gorice in Seražin iz Izole. V dvoboju med Koprom in Novim Gorico so zmagali Gorčani s 317:302.

Tekmovanje so organizirali v počastitev dneva republike

V PRIZADEVANJU ZA VSESTRANSKI NAPREDEK KOMUNE
IN VSEGA SOCIALISTIČNEGA GOSPODARSTVA ČESTITAJO
OB DNEVU REPUBLIKE VSEM OBČANOM ILIRSKA BISTRICE
IN VSEM DELOVNIM KOLEKTIVOM

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR

OBČINSKI KOMITE ZK

OBČINSKI ODBOR SZDL

OBČINSKI ODBOR ZB NOV

OBČINSKI KOMITET LMS

OBČINSKI SINDIKALNI SVET

Ko je Jakša prišel, se je posvetovalno že začelo. Dan se je končal srečno, sovražnikove izgube so bile ogromne, toda pri njegovih premolkih ne prevelike. V primeri s tistimi, ki jih je imela pila grajska posadka. Samo še ena takšna zmaga, pa ne bo s čim odbijati napade, zlasti če bo cesar udaril z vseh strani naenkrat. Predslav je molčal, trdovratno, medtem ko so drugi šlihi, da bi sklenili premirje s cesarjem. Morda se zadovoljuje, da zapustijo vojaški mesto, a prebivalcem zagotovi življenje in imetje, tudi če bi bilo treba plačati. Janik je postal slabe volje. Ni rad mislil na naslednji dan, a je bilo treba. Prosil je za besedo.

Tu v bližini je nekje Boguslav s svojimi. Naj bi se v gradu zaprl. Tristo takih vojakov ni bogve kakšna sila, a tu so bolj potrebni.

»In voditelja boste imeli, a ne po-habljenca,« je bridko zamrmral Predslav.

»Kaj neki pravite!« je živo odgovoril Janik. »Samo je treba imeti koga, da ga vodiš.«

Protresil so misli, toda zmagala je Janikova: poslati k Boguslavu, da bi dal vsaj nekaj svojih ljudi, dokler cesar ne obda gradu in ne zapre dostop. Predslav se je strinjal, nastalo je samo še vprašanje, koga naj pošljejo in kje naj pošljejo Boguslava. Lahko je bil na desnem ali levem bregu, lahko zgoraj ali dol. Vstal je Vižga, ki se prej ni mešal v vojaške zadeve, in dejal:

»Naši paglavci so za to najpriljavnejši. Plavajo kakor ščuke, a poznajo vsako luknjo nekaj dni po naokoli.«

»Zdihni ne more iti,« se je oglašil Jakša, »ker je potolčen.«

»Smejejo se je pripovedoval, kako je fant ujel viteza, in končal, obrnjen k Vižgi.«

»Vaš Mirek naj gre, samo naj se prej stemni, če že tako svetujete.«

»Naj gre,« je zamrmral župnik, »samo moja žena naj ne zve, ker je po-potem razkodovala kakor kura nad goskimi.«

Ostalo je pri tem in Predslav je začel izdajati hitrejša povelja, da bi potegnili s predpolja pometano kame-nje in tramove ter palisade popravili, kolikor se da, kar se je razlegel to-pot nog v veži in v izbo je planil Zdih z zardelimi lici.

»Poslanstvo od cesarja je zakrlihal.«

Vsi so se dvignili. Očitno tudi ce-sarju ni bil všeč tisti dan, ko hoče govoriti z oblaganci.

Predslav je vstal z obrazom, izra-žajočim negotovost in potrtost. Na-stopila je skušnjava. V veži je za-venčevalo orožje, duri so se odprle in pokazalo se je vojak, ki je pripeljal poslanstvo, govoreč:

»Grof Wiprecht iz Grojča od cesar-ja Henrikha h kaštelanu Predslavu.«

V jedilnico je stopil visok, še ne star mož s sijajni vojni opravi in se ponosno ozrl po navzočih. Potem je od nog do glave pomeril Predslava in zaka-l posmehljivo po poljsko:

so bili v drugem polčasu sicer boljši in so s skrajno pozhrtvovalnostjo nizali razliko. Bilo pa je že prepozno, da bi osvojili vsaj točko.

V koprski okrajni ligi so od-igrali zadnje kolo jesenskega dela

prvenstva. Moški so dosegli na-slednje izide: Delfin-Jadran 16:16, Piran II — ŠKKS 23:15 in Partizan Koper — ESS 20:8.

V ženski ligi je Jadran pre-magal ESS z 8:5, Piran II pa Del-fin z 9:0.

Pomorstvo št. 9-10/1962

Spet zajeten zvezek 68 strani velikega formata. Naslovna fotografija ljubljanskega Exportprojekta v bar-vah: Sibeniški s štirimi potniškimi la-djami Jadrolinije v luki. Pestrta raz-nolikost člankov, reportaž, literarnih prispevkov in prikazov ter ni manj pisan izbor slik, skic in dveh foto-reportaž v barvnem tisku, ki ponozo-rujeta opozorilo na »Luške dni«, tako-j ena števila POMORSTVA 9-10/1962.

Med vse to množico so udeleženi štirje slovenski avtorji: Dr. B. V. »Sodelovanje LITOSTROJA z našimi ladjedelnici« (3 slike); Branko Vel-ka-verh: »Bela knjiga japonskega mi-nistrstva za promet«; V. P. »Prva nemška ladja z jedrskim pogonom« (slike); Franc Štoka »Oporka«, rodo-ljubna pesem, ki je nastala ob stolet-nici narodne prebuditve vzdolž vzhod-nega Jadrana. Proniknila naj bi v sr-ca vse naše mladine, širila naj bi se kot ustno izročilo iz roda v rod!

Zvezek 9-10 je nekakšno nadaljeva-nje ali dopolnilo prejšnje dvojne šte-vilke 7-8/1962, ki je izšla ob dvajset-letnici rojstva naše vojne mornarice. Zavezanja z obsežno informativnim pri-kazom »Dvajsetletnica vojne mornari-ce in pomorstva 1942-1962«.

Sledijo članki in pod.: Borbeno in vedno v prvih vrstah (Spomini na padle borbe-komuniste v vojni morna-rici); Položaj našega brodarstva po ustanovitvi skupne gospodarske zbor-nice; Aktivnost sindikatov in reševa-nju problemov davcev v prometu in zvezah; Petnajstletnica Jadranske li-nijske plovbe; Naše obalno morje in ženevske konvencije o morskem pra-vu (Ob načrtu zakona o obalnem mor-ju, zunanjem morskem pasu in epi-kontinentalnem pasu FLRJ); Ladje-delstvo na Korškul; Vest iz našega pomorstva; Delo Sveta za pomorsko brodarstvo; Motorna tovarna ladja E. H. Bird (Druga ladja za razsutu to-rov, zgrajena v ladjedelnici SPLIT za ameriške lastnike); Poljska kot »po-

morska država; Svetovno pomorstvo; Metode vrtovanja položajnih linij na pomorski karti ob uporabi raznih ra-dioelektronskih navigacijskih pripo-močkov; Radar in slaba vidljivost; Smrtna obolenja in njihovo zdravlje-nje na ladjah; Zdravljenje skorbuta na hrvaških jadrnicah v 18. in 19. stolet-ju.

Med književnimi prispevki je več pesmi ter prispevki: »Sirok«; Globine in jabolki (Morje je poeziji Jure Fran-čičevski Pločar).

Zaključujejo obširno gradivo poro-čila: Z jadrnico okoli rta Horn; V pr-vi »umetniški luki na svetu Mulbern Beach; Plovba skozi ozino, po morju in kanjonu. Nenavadno trčenje Queen Mary potopilo križarico; Jedr-ska pogonska naprava in zaščita pred izžarevanjem na ledolomilcu LENIN; Tehnične novosti in Pomorska kro-nika.

Povzetek važnejših prispevkov v an-gleščini.

Priloženo je tudi kazalo lanskega, to je XVI. letnika 1961.

OB ZAKLJUČKU JESENSKEGA TEKMOVANJA V SLOVENSKI NOGOMETNI LIGI

Za zimski počitek dobra zaloga točk

NK »DELAMARIS« je z osvojitvijo šestega mesta presenetil celo optimiste

V nedeljo, 18. novembra, je bilo na sporedu zadnje kolo jesenskega dela tekmovalja v republiški nogometni ligi. Izolski Delamaris se je pomeril s trboveljskim Rudarjem in zmagal z 1:0 (1:0). Tudi tokrat je bila tekma na ko-

prskem stadionu, ker igrišče v Izoli še ni usposobljeno. Čeprav je bilo vreme precej neugodno, so prihiteli pristaši Delamarisa v precejšnjem številu na igrišče. Bi-lijih je okrog 800.

Sodniku Einspielerju iz Ljubljane sta se enajstori predstavitelj v naslednjih postavah:

Rudar: Leskošek, Kos, Lukan-čič, Breznikar, Marjanovič, Bostič, Klenovšek, Pajer, Knavs, Opre-snik in Deželak;

Delamaris: Fermo, Božič, Cer-ne, Gabrijelčič, Jerkovič, Sosič, Milojkovič, Janus, Radovič, Ko-stič, Kovačič.

To je bila tipično prvenstvena tekma, ki bi bila morda lepa tudi za oko, če bi to dovolilo razmoče-no in blatno igrišče. Tako pa sko-raj ne moremo govoriti o uredni-čevanju, kakršnih koli kombina-cijskih zamisli. Obema moštvoma pa moramo priznati doberš me-ro pozhrtvovalnosti in borbenosti.

Prvi polčas je potekel v dokaj živahni igri in domačini so imeli očitno prednost, čeprav so tudi gostje nekajkrat nevarno napadli preko Knavs in Opreznika. Po hitri akciji vsega napada je konč-ni padel edini zadetek srečanja. Strelec je bil Janus, ki je žogo prisebno poslal v mrežo. Imeli smo občutek, da bi lahko vratar, če bi

vložil nekaj več navora, ta strel ubranil.

V drugem polčasu je tempo igre nekoliko popustil, kajti težko, blatno igrišče je igralce utrudilo. Kljub vsemu je imel Kostič dve lepi priložnosti za povišanje raz-like, ki pa ju ni izkoristil, deloma tudi zato, ker ga je prevaralo bla-to pred vrati. Zadnji del igre je pripadal gostom, ki so hoteli na vsak način izenačiti. Res so izsilili nekaj kotov in dvakrat so se na-padalci znašli sami pred vratar-jem Fernom. Toda izolski vratar ne uživa zama slovesa enega najboljših v Sloveniji. S pozhrtvo-valnimi padci pod noge je nam-reč rešil dva sigurna gola.

Zmaga Izole je bila zaslužena. Domači so tako v taktiki kot v konceptu igre prekosili goste. Tr-boveljčani so se namreč posluževali kratkih pasov, kar se na blat-nem igrišču ni obneslo. Razen te-ga so igrali mnogo preveč meh-ko, da bi lahko razbili izolski »bunker« v zadnjih minutah igre. Pri Delamarisu moramo spet po-hvaliti celotno obrambo in Janu-sa v napadu, medtem ko sta bila pri Rudarju najboljša Opreznik in Knavs.

Delamaris bo torej prezimil s štirinajstimi točkami, na katere najbrž niso računali niti najbolj

optimistični razpoloženi pristaši kluba. Izolčani so sploh največje presenečenje letošnjega republiškega prvenstva. Premagali so najmočnejše slovenske enajstorce Slovana, Kladivarja in Rudarja, krona vseh uspehov pa je vsaka-kor zmaga nad jesenskim prva-kom Triglavom v Kranju! Če k temu dodamo še to, da so Izolčani odigrali vse tekme na tujih igri-ščih, potem res ni treba še poseb-nih komentarjev k uspehom. Prav pa je, da napišemo še en-krat, da so si s temi uspehi zaslu-žili, da igrajo spomladi na doma-čem igrišču. Zdaj, ko se bodo za-čeli zbori volivcev o osnutku pri-hodnjega družbenega plana, bi bi-lo prav, da bi v tem osnutku do-bili svoje mesto tudi športni ob-jekti, predvsem seveda stadion.

Triglav	13	10	2	1	27:13	22
Železnikar	13	7	3	3	30:21	17
Ljubljana	12	7	2	3	34:19	16
Odred-Krim	13	6	3	4	17:15	15
Kladivar	13	4	6	3	21:21	14
Delamaris	13	5	4	4	23:25	14
Slovan	13	6	1	6	27:25	13
Rudar (T)	13	5	3	5	32:31	13
Sobota	13	4	5	4	22:19	12
Celje	13	5	2	6	22:25	12
Svoboda	13	3	4	6	15:17	10
Gorica	12	4	2	6	23:26	10
Ilirija	13	3	8	13	13:27	7
Rudar (V)	13	2	1	10	13:35	5

Ko je Jakša prišel, se je posvetovalno že začelo. Dan se je končal srečno, sovražnikove izgube so bile ogromne, toda pri njegovih premolkih ne prevelike. V primeri s tistimi, ki jih je imela pila grajska posadka. Samo še ena takšna zmaga, pa ne bo s čim odbijati napade, zlasti če bo cesar udaril z vseh strani naenkrat. Predslav je molčal, trdovratno, medtem ko so drugi šlihi, da bi sklenili premirje s cesarjem. Morda se zadovoljuje, da zapustijo vojaški mesto, a prebivalcem zagotovi življenje in imetje, tudi če bi bilo treba plačati. Janik je postal slabe volje. Ni rad mislil na naslednji dan, a je bilo treba. Prosil je za besedo.

Tu v bližini je nekje Boguslav s svojimi. Naj bi se v gradu zaprl. Tristo takih vojakov ni bogve kakšna sila, a tu so bolj potrebni.

»In voditelja boste imeli, a ne po-habljenca,« je bridko zamrmral Predslav.

»Kaj neki pravite!« je živo odgovoril Janik. »Samo je treba imeti koga, da ga vodiš.«

Protresil so misli, toda zmagala je Janikova: poslati k Boguslavu, da bi dal vsaj nekaj svojih ljudi, dokler cesar ne obda gradu in ne zapre dostop. Predslav se je strinjal, nastalo je samo še vprašanje, koga naj pošljejo in kje naj pošljejo Boguslava. Lahko je bil na desnem ali levem bregu, lahko zgoraj ali dol. Vstal je Vižga, ki se prej ni mešal v vojaške zadeve, in dejal:

»Naši paglavci so za to najpriljavnejši. Plavajo kakor ščuke, a poznajo vsako luknjo nekaj dni po naokoli.«

»Zdihni ne more iti,« se je oglašil Jakša, »ker je potolčen.«

»Smejejo se je pripovedoval, kako je fant ujel viteza, in končal, obrnjen k Vižgi.«

»Vaš Mirek naj gre, samo naj se prej stemni, če že tako svetujete.«

»Naj gre,« je zamrmral župnik, »samo moja žena naj ne zve, ker je po-potem razkodovala kakor kura nad goskimi.«

Ostalo je pri tem in Predslav je začel izdajati hitrejša povelja, da bi potegnili s predpolja pometano kame-nje in tramove ter palisade popravili, kolikor se da, kar se je razlegel to-pot nog v veži in v izbo je planil Zdih z zardelimi lici.

»Poslanstvo od cesarja je zakrlihal.«

Vsi so se dvignili. Očitno tudi ce-sarju ni bil všeč tisti dan, ko hoče govoriti z oblaganci.

Predslav je vstal z obrazom, izra-žajočim negotovost in potrtost. Na-stopila je skušnjava. V veži je za-venčevalo orožje, duri so se odprle in pokazalo se je vojak, ki je pripeljal poslanstvo, govoreč:

»Grof Wiprecht iz Grojča od cesar-ja Henrikha h kaštelanu Predslavu.«

V jedilnico je stopil visok, še ne star mož s sijajni vojni opravi in se ponosno ozrl po navzočih. Potem je od nog do glave pomeril Predslava in zaka-l posmehljivo po poljsko:

»Uganil sem, da govorim s kaštelano-m tega gradu. Vidim, da se lahko dogovorimo, ker vam ni do vojne.«

Predslav je zardel in ježno zavrnil: »Samo zbežati ne morem, toda biti se me morem, kakor ste gotovo danes opazili.«

Vedel je, da je grof mogočen sorod-nik poljskih in čeških knezov, ki je sam dva tisoč ljudi pripeljal cesarju za vojno, toda starega je udeležilo omalovaževanje. Sedel je in dodal:

»Sedite tudi vi. Želite piva? Danes je bilo toplo.«

Bistri grof je opazil, da se je zmot-il, in je takoj spremenil obnašanje.

»Samo da se dogovorimo. Rad bom

Sam, je šel naprej, a za njim drugi. Sedli so v obširni predsobi in molča-li. Nihče ni hotel začeti pogovor. Prvi se je oglašil Janik:

»Ne vrgajemo, da so Boguslava po-bili. Če je resnično blazno udariti ob belem dnevu na zavarovanega, ga je moral kdo rešiti... Torej pošljemo k njemu, da bi vsaj izvedel, kako stva-ri stoje. Wiprecht nam hoče vzeti po-tro, kdo neki bi mogel cesarju ver-jeti, da hoče priznati naši kriv! Svojo mu je žal prelivati.«

»Tako je,« se je oglašil Vižga po-gumno. »Samo to lahko verjamemo, da se rajši poceni odkupijo kakor

voli, nimamo voč o čem govoriti. En-krat je za koga smrt!«

Predslav je vstal in končal: »Ako se nam posreči stvar zavleči, poskus ne bo škodil: vsaj tako mi-slim, da gre knezu prav za čas. Če so pa ne da, bo, kar bo bog dal. Pojdimo h grofu.«

Wiprecht je medtem sedel v jedil-nici in sam s seboj zadovoljen pil pi-vo in zabaval Radko. Duha je v sta-rišinal potlačil, sedaj pa je poskusil, če ne izvede iz dekleta, kakšen duh je v gradu in katšne so izgube. To-da deklet je zardela jecljala. Tedaj se je grof obrnil k Zdihju, ki mu je iz kota sledil z žarečimi očmi.

»Zadiren petelinček si,« je odgo-voril grof nekako razdražen, »toda z visokega poletja in nekoliko krivo. Pri nas so tudi otroci navajeni baha-nja in izmišljevanja.«

Zdih se je ujezil in ga zavrnil: »Pri nas ne! A pri vas ne samo otroci.«

Grof se je grozno namrščil, ker pa je pomislil, da ima opraviti z nedo-letnim, se je prisiljeno zasmajal in odvrnil:

»S čim se mi bahamo?«

Niti ne misel mu ni prišlo, da ne bi več videl Boguslava, ki sta se vzljubila ob prvem srečanju. Grof se ni razjezil zaradi šal in tudi ne zara-

»Uganil sem, da si kaštelanov sin, ker si sestri podoben. Zakaj me tako gledaš?«

»Strah mi ugaja vaša bojna op-ra-va. Skoda, da nisem vas ujel.«

»Mene? Koga si ti mogel ujeti? Naj-brž takega, kakršni si ti; s takimi pa se mi ne bojujemo.«

»Toda mi se bojujemo. Res je, da sem odraslega vojaka ujel,« je odgo-voril Zdih in gledal omalovaževalno, »imel je navadno opravilo. Vi gotovo ne lezete na zidove, temveč druge pehate. A moj oče, četudi je pobah-ljen, se tudi bojuje. Nasekal je vase, kolikor jih je prišlo. Je povedal sa-mozavestno, kljub temu da ni videl očeta v boju.«

»Zadiren petelinček si,« je odgo-voril grof nekako razdražen, »toda z visokega poletja in nekoliko krivo. Pri nas so tudi otroci navajeni baha-nja in izmišljevanja.«

Zdih se je ujezil in ga zavrnil: »Pri nas ne! A pri vas ne samo otroci.«

Grof se je grozno namrščil, ker pa je pomislil, da ima opraviti z nedo-letnim, se je prisiljeno zasmajal in odvrnil:

»S čim se mi bahamo?«

Niti ne misel mu ni prišlo, da ne bi več videl Boguslava, ki sta se vzljubila ob prvem srečanju. Grof se ni razjezil zaradi šal in tudi ne zara-

»Uganil sem, da govorim s kaštelano-m tega gradu. Vidim, da se lahko dogovorimo, ker vam ni do vojne.«

Predslav je zardel in ježno zavrnil: »Samo zbežati ne morem, toda biti se me morem, kakor ste gotovo danes opazili.«

Vedel je, da je grof mogočen sorod-nik poljskih in čeških knezov, ki je sam dva tisoč ljudi pripeljal cesarju za vojno, toda starega je udeležilo omalovaževanje. Sedel je in dodal:

»Sedite tudi vi. Želite piva? Danes je bilo toplo.«

Bistri grof je opazil, da se je zmot-il, in je takoj spremenil obnašanje.

»Samo da se dogovorimo. Rad bom

Sam, je šel naprej, a za njim drugi. Sedli so v obširni predsobi in molča-li. Nihče ni hotel začeti pogovor. Prvi se je oglašil Janik:

»Ne vrgajemo, da so Boguslava po-bili. Če je resnično blazno udariti ob belem dnevu na zavarovanega, ga je moral kdo rešiti... Torej pošljemo k njemu, da bi vsaj izvedel, kako stva-ri stoje. Wiprecht nam hoče vzeti po-tro, kdo neki bi mogel cesarju ver-jeti, da hoče priznati naši kriv! Svojo mu je žal prelivati.«

»Tako je,« se je oglašil Vižga po-gumno. »Samo to lahko verjamemo, da se rajši poceni odkupijo kakor

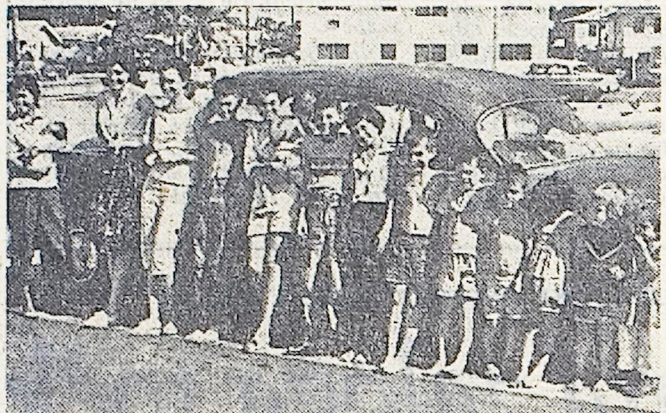
voli, nimamo voč o čem govoriti. En-krat je za koga smrt!«

Predslav je vstal in končal: »Ako se nam posreči stvar zavleči, poskus ne bo škodil: vsaj tako mi-slim, da gre knezu prav za čas. Če so pa ne da, bo, kar bo bog dal. Pojdimo h grofu.«

Wiprecht je medtem sedel v jedil-nici in sam s seboj zadovoljen pil pi-vo in zabaval Radko. Duha je v sta-rišinal potlačil, sedaj pa je poskusil, če ne izvede iz dekleta, kakšen duh je v gradu in katšne so izgube. To-da deklet je zardela jecljala. Tedaj se je grof obrnil k Zdihju, ki mu je iz kota sledil z žarečimi očmi.

Vipava - male Benetke

Glavnemu mestu Švedske — Stockholmu pravijo severne Benetke, Bangkog — azijske Benetke, Vipavi pa — male Benetke. Zakaj pa ne? V Vipavi ni nič manj kot 25 mostov, mostičkov in brvi. Nekateri mostovi so zanimivi tudi po svoji arhitekturi, posebnosti tisti, ki stoji na dvorišču nekdanjega gradu grofov Lanthierijev, Reka Vipava namreč prihrumi že močna izpod skalnatih sten

Gornja slika kaže številno družino Burnette: štirinajst otrok od treh tednov pa do šestnajstih let z materjo na levi strani, ki jih ima komaj 35. Vse premoženje družine predstavlja avto za njimi, s katerim se vsi skupaj prevažajo iz kraja v kraj po ZDA. Slikali so se pred dnevi v Miamiu, medtem ko je družinski glavar iskal zaposlitev po mestu. Lokalni reporter je iz začudbe napravil senzacijo — ki je kot nalašč voda na mlin bogataškim krogom v nekaterih ameriških državah, kjer si prizadevajo, da bi z zakonom odredili sterilizacijo revnih žensk in tako preprečili nadaljnje širjenje revščine. Tudi v tem problemu vidijo namreč nevarnost za svoje ekstra profite in tako postavljajo svojo deželo kljub njenemu napredku in gospodarski razvitosti na samotni oster

DUHOVITI GENERAL

Pred kratkim je izšla iz tiska knjiga, ki nosi naslov: »Izreki generala de Gaulle«. Knjiga je postala bestseller. Anekdote in duhovite domisleke so zbrali de Gaullovi zvesti sodelavci. Posebno pozornost je zbudilo generalovo navodilo dežurnim oficirjem v Elizejski palači. Takole pravi: »Prebudite predsednika samo v primeru, če izbruhne tretja svetovna vojna.«

Dior je letos »pomladil« žensko modo z ličnim pokrivalom, kot ga kaže gornja slika z nekaj krznenimi čopi, ki si jih bodo le stežka privoščila mlada dekleta in je kreator že vnaprej napovedal, da je pokrivalce namenjeno starejšim in petičnim gospe

Nanosa. Brž ko pride na belu, že dobi svoj prtok — Bela. Nekateri menijo, da se pod Trnovskim gozdom in Nanoško planoto steka v Vipavo voda tudi iz Divlje-ga jezera pri Idriji. Naj bo kakor hoče, resnica je, da je Vipava ob pomladni odpo-jugi in ob jesenskih nalivih skoraj bolj podobna Benet-kam kakor pa Benetke sa-me. Voda rada poplavlja nižinske predele mesta. Na poplave pa so Vipavčani že

navajeni, čeravno se člo-vek na nesrečo skoraj nik-dar ne more privaditi. Ka-dar preseže voda določeno raven, zatuli sirena. Temu pa bi bilo treba napraviti čimprej konec. Strah bi splahnel, ko bi uredili prito-govo Vipave in njenih stru-kov. Regulacija je več kot nujna. Na občini v Ajdov-ščini seveda ne morejo re-šiti vseh perečih vprašanj hkrati. Kot kaže naš posne-tek, urejujejo sedaj strugi reke Hubelj in hudourniki Lokavščica, ki sta ogrožala nižje predele mesta in sta večkrat grozila tudi indu-strijskim objektom.

SLEPI IMAJO RADAR

Profesor Quellog je ugo-tovil, da imajo ljudje, ki so se rodili slepi, v sebi ne-kakšen radar, ki jim omo-goa, da se varno gibljejo. Zaradi tega se počutijo ljudje, ki so od rojstva sle-pi, veliko bolj varne ka-kor ljudje, ki so kasneje oslepli.

Svet ima tudi letos spet svojo vsakoletno lepoto kraljico. Za »Miss Svetla« so letos v Londonu izvolili med 39 kandidat-kami 20-letno Nizozemko Ca-tharino Lodders, manekenko iz Haaga. Skupaj s krono in žez-lom je žirija izročila srečni zmagovalki še ček za 2.500 fun-t Sterlingov (nad 5 milijonov di-narjev). Razen tega napovedu-jejo, da ji bo njen novi položaj v letu dni prinesel še najmanj dohodek okrog 20.000 fun-t sterlingov in verjetno tudi pogodbo s Hollywoodom. Catherine je rjavolaska, tehta 55 kg, visoka je 1 meter 68 in meri čez pas 60 cm, čez boka in prsi pa 94. Pravijo, da je treba te podat-ke že navesti, da bi tudi bo-doče aspirantke na ta položaj približno vedele, kaj od njih pričakuje žirija. Vse to pa ob nešteti problemih mladost-nih ali vsaj slabo plačanih delayceev

Plastični cement

V moskovskem kemičnem inštitutu so napravili beton brez cementa. Namesto ce-menta so uporabili posebno plastično maso. Razen pla-stičnega cementa so napra-

vili v istem inštitutu tudi gradivo, ki so mu dali ime steklofera. Posebnost te-ga materiala je v tem, da ne gori, da ne prepušča vo-de in da je trši od jekla. Iz njega je mogoče izdelovati predmete, ki terjajo večjo čvrstost, kakor pa jo je mo-goče dobiti od najtršega jekla. Po svojem zunanjem videzu je steklofera močno podobna steklu.

Vesolje v ribniku

Za polete v vesolje je bi-lo treba izumiti nekoliko stvari. Ne samo rakete, gorivo, način brezžičnega upravljanja itd., pač pa tu-di stvari, ki navadnemu smrtniku niti na um ne pridejo in ki nimajo na vi-

»NAS AVTO« BO KMALU ZVOZIL

V poletnih mesecih so v Piranu in Kopru snemali filmsko komedijo, ki ji je napisal scenarij Vitomil Zupan, režiral pa jo je František Čap. Film je že dogotovljen. V Ljubljani so že sinhronizirali slovensko verzijo, pred kratkim pa so poslali v Beograd kopijo filma, da mu bodo posneli tudi srbohrvatsko verzijo. S svojimi glasovi bodo v njem nastopili vidnejši beo-grajski dramski igralci.

»PIRANFILM« IZ STUTTGARTA ANGAŽIRAL NAŠEGA REŽISERJA

Producerska hiša »Pi-ranfilm« iz Stuttgarta se močno zanima za sodelova-nje z našimi filmskimi de-lavci. Tako je producent Habbe ponudil režiserju Boštjanu Hladniku in sce-nografu Niku Matulu sne-manje štirih filmov. Hlad-nik naj bi začel snemati prihodnjo pomlad po last-nem scenariju. Producent Habbe že več let sodeluje s Filmservisom. Njegovo zadovoljstvo nad delom te-ga podjetja je tolikšno, da je svoje podjetje celo ime-noval po kraju, v katerem ima Filmservis svoje ate-ljeje.

Triletno Mariory Proffitt iz Glasgowa je doletela žalostna usoda, da mora biti že v tej nežni dobi edina pomoč in zla-sti vodit po ulicah svojim ne-nadoma oslepljen staršem. Si-lka kaže, kako mora žrtvovati naravno živahnost svoje do-be in jo podrediti humani skrb-i za svoje nesrečne starše

JABOLKO — HRANA IN ZDRAVILO

Menda ni sadja, ki bi bi-lo po njem večje povpraševanje kakor po jabolkih. Znanstveniki so se pred kratkim lotili preučevanja njegovih sokov. Kaj so odkrili in kaj torej svetujejo? Pojejte eno samo jabolko na dan, pa vam zdravnik ne bo potreben! Tisti, ki so poslušali ta nasvet, so bili redkeje prehlajeni kakor tisti, ki jabolko ne jedo. To pa še ni vse. Ugotovili so, da je jabolko imenito sredstvo proti staranju.

Kje je kaj te dni

KINO

KOPER: 27. novembra argentinski film VODJA BANDE, 28. in 29. novembra jugoslovanski film SLAVICA, 30. novembra poljski film SAMSON, 1. decembra an-gliški film SMRT PREZI, 3. de-cembra japonski film KAMIKAZE, 4. decembra sovjetski bar-vni film KAMENITI CVET, 5. decembra madžarski film GA-BOV DIJAK, 6. decembra sovjetski mladinski film DRZNE UKA-NE.

IZOLA: 27. novembra ameriški barvni film KARNEVAL v NEW ORLEANSU, 28. in 29. novembra argentinski film VODJA BAN-DE, 30. novembra jugoslovanski film SLAVICA, 1. in 2. decem-bra ameriški barvni CS film OBSEDENA ŽENA, 3. decembra sovjetski mladinski film DRZNE UKANE, 4. decembra madžarski film GABOV DIJAK, 5. in 6. decembra japonski dokumentarni film KAMIKAZE.

SKOFIJE: 27. novembra jugoslo-vanski film SLAVICA, 28. no-vembra anliški film SMRT PREZI, 1. decembra poljski film SAMSON, 2. decembra argentin-ski film VODJA BANDE, 4. de-cembra ameriški barvni film OBSEDENA ŽENA, 6. decembra madžarski film GABOV DIJAK. **SMARJE:** 28. novembra anliški film SMRT PREZI, 1. decembra jugoslovanski film SLAVICA, 2. decembra poljski film SAMSON, 5. decembra ameriški barvni film OBSEDENA ŽENA.

POSTOJNA: 29. in 30. novembra italijanski film CIOCIARA, 1. in 2. decembra španski barvni film PRODAJALKA VIOLIC, 4. in 5. decembra ameriški barvni film OSAMLJENI MASCEVALEC, 6. decembra ameriški barvni film DEVI KROCKET IN PIRATI. **PIVKA:** 28. novembra francoski barvni CS film LJUBEZEN POT NADZORSTVOM, 1. in 2. decem-bra ameriški barvni CS film KARNEVAL v ORLEANSU, 6. decembra ameriški film TARZA-NOVA BOREA.

PRESTRANEC: 2. decembra ame-riški film KAVEJOV.

SEŽANA: 27. in 28. novembra ju-goslovanski film SRECA PRIHA-JA, 29. in 30. novembra jugoslo-vanski CS film PESEM, 1. in 2. decembra italijansko-jugoslovanski film VIHAR, 4. in 5. decem-bra francoski film ZVEZDE OPOLDNE, 6. decembra švedski film POUK O LJUBEZNI.

RADIO KOPER

SREDA, 28. NOVEMBRA:

15.15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7.30 Poročila — 7.35 Glas-ba za dobro jutro — 13.30 Poročila — 13.40 Mala prodajalna plošč — 14.00 Odmevi iz NOB v ljudski pesmi — 14.30 Za odhiti in razvedrilo igrajo in pojo Rudy Risavv, Brenda Lee, Wild Bill Davison, The Clark Sisters in The Shirelles — 15.00 Dnevnik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Igra godba ljudske milice.

ČETRTEK, 29. NOVEMBRA:

13.30 Poročila — 13.40 Cestitke de-lovnih kolektivov — 15.00 Poročila.

PETEK, 30. NOVEMBRA:

13.30 Poročila — 13.40 Cestitke de-lovnih kolektivov — 14.30 v ljud-skem plesnem ritmu — 15.00 Poročila.

SOBOTA, 1. DECEMBRA:

7.15 Glasba za dobro jutro, vmes objave — 7.30 Poročila — 7.35 Glas-ba za dobro jutro — 13.30 Poročila 13.40 Popevke in ritmi od tu in tam — 14.30 Mali koncert zabavne glasbe — 15.00 Dnevnik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 »Čaše nalijmo si...«

NEDELJA, 2. DECEMBRA:

8.40 Z vedro pesmijo v nedeljsko jutro — 9.00 Naša reportaža: »Novi milijoni kilovatov iz Soče« — 9.15 Zabavni zvoki — 9.45 Poje Nino Robić — 13.30 Sosedni kraj in lju-dje — 14.00 Glasba po željah 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.15 Poje moški zbor prosvetnega društva »Franc Zgonik« iz Branika p. v. Gvida Filipčiča — 15.30 Nedeljski rendez-vous.

PONEDELJEK, 3. DECEMBRA:

13.40 Iz Ljubljanske operne hiše — 14.30 Zabavni mozaik — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Slovenske narodne pesmi.

TOREK, 4. DECEMBRA:

13.40 V ritmu z orkestri in ansam-bli — 14.00 Paleta zabavnih popevk

— 14.30 Robert Stolz: Fantazija na dela P. I. Čajkovskega — 14.45 Po-je mladinski zbor iz Raven p. v. Helene Jureš — 15.15 Zabavna glas-ba, vmes reklame — 15.30 Stiri če-ske polke in valčki.

SREDA, 5. DECEMBRA: 13.40 Mala prodajalna plošč — 14.00 Od Gradisce do Medjimurja — spored narodnih pesmi v pri-redbah Vinka Zganca in Iva Lili-ke Kalkinskega — 14.30 Za odhiti in razvedrilo vam igrajo in pojo Nel-son Riddle, Carol Danell, Tommy Gumina, Four Freshmen in Sonny Burke — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Poje Koroški akademski oktet.

ČETRTEK, 6. DECEMBRA: 13.40 Borut Lesjak: »Zaklad naše zemlje« R. Segers: »Montana« — izvajajo zabavni orkester RTV Ljub-ljana — 14.00 Glasba po željah — 14.30 Melodije za prijetno popol-dne — 15.15 Zabavna glasba, vmes reklame — 15.30 Slovenske narode-ne pesmi.

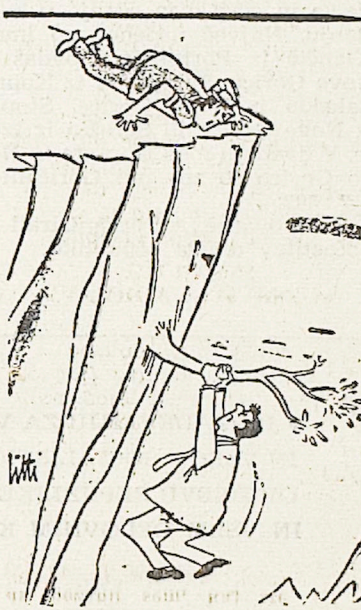
TELEVIZIJA

Sreda, 28. novembra: 18.00 TV SLIKANICA: VELIKA POLICIJSKA PRAVLJICA 19.30 TV OBZORNIK 20.45 TURNUSU — zabavno-glas-bena oddaja združena s po-delitvijo plaket Branka Zi-heria najboljšim športnikom Slovenije

Četrtek, 29. novembra: 19.00 TV OBZORNIK

Petek, 30. novembra: 19.00 PARTIZANSKA GRAFIKA — prenos iz muzeja NOB v Ljubljani, ogled vodi Bogdan Pogačnik 19.30 TV OBZORNIK 19.45 PROPAGANDNA ODDAJA

Sobota, 1. decembra: 19.30 TV OBZORNIK 19.45 PROPAGANDNA ODDAJA 22.15 TRETJI CLOVEK

— Oprostite, če sem se vrnil, to-da pozabil sem, kaj ste hoteli imeti: lestev in vrvi ali vrveno le-stev?

ODKRITO POVEDANO

V londonskem časopisu Dai-ly Mirror je kritik M. Weber zapisal tudi tole:

»Za mene je vsak tisti, ki slika gole ženske in trdi, da ga bolj zanima umetnost ka-kor pornografija, velik lažni-vec.«

ZAVAROVANJE PROTI LJUBEZNI

Menda ni gospodarskega po-sla, ki bi bil bolj donosen kot ljubezen. Zavarovalna družba v Liverpoolu je prišla na svo-jevrstno zamisel, po kateri se je moč zavarovati proti lju-bezni. Vsi tisti Angleži, ki ne preživljajo dopusta skupaj z ženami ali dekleti, lahko nji-hovo zvestobo zavarujejo pri tej družbi. Za ženske, ki so mlajše od 25 let, stane zavarov-alna polica 15.000 din, za že-n-ske, ki so starejše od 25 let, pa 10.000 dinarjev. Kakšen je ključ za povzračilo škode, pa je uradna tajnost.

Lev Šejtin:

16

Strogo zaupno

VOHUNSKA ZGODBA IZ II. SVETOVNE VOJNE

Ah, ta sobota 21. junija leta 1941! Le kdo od nas, ki smo pre-živeli vojno, se je ne bi spominjal? Spominjal te zadnje predvojne sobote! Kolikokrat smo se je pozneje spominjali! Spominjali smo se je v strelskih jarkih, v redkih trenutkih premora v tovarnah, ki so bile pravkar postavljene na Uralu... Pravzaprav se ni po ničemer razlikovala od poprejšnjih sobot in vendarle, nemara smo si jo tako radi poklicali v spomin prav zaradi tega.

Starejši preiskovalec Larcev se je te sobote le odločil in odšel s svojim desetletnim sinkom loviti ribe. Ošla sta na umetno jezero. Na bregu sta postavila šotor in vse popoldne ribarila. Lov je bil uspešen in zvečer, ko je sin sladko spal, je sedel Larcev pred šotor in si prižgal cigareto. Vseenoakrog je vladala tihota. Od gozda je vel hladen, vlažen zrak, ki je prinašal duh po smoli in trohnobi...

Iste noči, ko je sedel Larcev pred svojim šotorom in se od časa do časa ozrl na sina, so odprli vsi komandanti nemških divizij, brigad in polkov, ki so bili skoncentrirani na sovjetskih mejah, zaupna pisma, ki so jih prejeli prejšnji dan in ki so bila težka od nešteti pečetov. Na njih je pisalo:

»Strogo zaupno!«

Komandantom divizij, brigad in polkov — osebno razpečati ti točno ob 2.00 uri 22. junija 1941. leta.

Kdor razpečati pismo tudi tri minute pred ali tri minute po določenem času, bo predan vojnemu sodišču in kaznovan kot izda-jalec države. Führerjevo povelje.

Komandant divizije na zahodnem bregu reke San, generalni major Flick, je odprl zaupno pismo točno ob dveh ponoči.

V pismu je bilo osebno führerjevo povelje vsem enotam nem-ske armade, ki je bila razporejena vzdolž sovjetskih meja, silam vojnega letalstva in vojni mornarici, naj začno točno ob 4.00 ne-

nadni napad na Sovjetsko zvezo, naj bombardirajo Lvov, Minsk in druga sovjetska mesta, naj vržejo proti sovjetskemu ozemlju tanke, topništvo, motorizirano pehoto in vse druge vrste orožja.

Povelje je obvezovalo poveljnike vojaških enot, da objavijo tekst povelja celotnemu moštvu točno eno uro pred začetkom napada.

Flick je prebral povelje. Razen datuma in trenutka napada ga ni v povelju ničesar presenetilo. Adjutant je dal povelje, naj izda bojni preplah, vendar naj brez kakršnegakoli šuma in po možnosti čim bolj skrito postroji celo divizijo.

Flick je stopil na breg reke San in se zagledal na nasprotni breg, ki je bil skrivnostno temen. Tod se začne velikanska država, država, ki sega čaka do Tihega oceana. Kaj ga čaka v tej deželi? Kaj čaka v tej deželi njega, njegovo divizijo in še ostalih 169 nemških divizij? Kako bodo sprejeli ljudje hitlerjevsko armado, ki dotlej ni poznala porazov? Ali je pametno, da lezemo v brolg k temu ruske-mu medvedu? Mar se ni Hitler prenačil? Mar je pozabil na Napo-leonovo usodo in na usodo njegove vojske, ki je shirala na teh mrzlih stepah?

General Flick je bil izobražen človek. Dobro je poznal zgodo-vino vojn. Prisluskoval je plivkanju vode in lastnim mračnim mi-slim, ki so se mu zdele kot slutnja nečesa zlokobnega...

Povsem drugačnega razpoloženja je bil gospod Kraschke, ki je v diviziji generala Flicka predstavljal sektor admirala Canarisa. Vse drugačne misli so ga obletavale, ko je gledal preko reke na sovjetsko stran. Spominjal se je svoje smole, ki jo je bil doživel v tej prekleti Rusiji. Zaradi nje je izgubil diplomatski naziv, degra-dirali so ga in poslali na fronto. Samo da se živ privleče do Mo-skve!... Potem bo že znal obračunati z njimi! Bodo že videli, s kom bodo imeli opravka!

V tem času so spravili divizijo brez trobent in svetlobnih zna-kov na noge in jo postrojili kot za pregled.

General Flick je obšel okamenjene čete. Komandanti polkov so svečano prebrali führerjevo povelje. Vojski so ga poslušali molče. Že poprej so jim bili zabranili, da bi vzklikali »Hoch!« ali »Heil Hitler!« Bili so se, da bi jih utegnili slišati sovjetski obmejni straž-niki. Po prebranem povelju je obležala nad divizijo mrakobna tihota. Le sem in tja je zazvenela čelada ali čutarica, ki je zadela ob puško.

V stroju divizije je stal tudi podoficir Wilhelm Schulz, bivši mehanik tovarne »BMW« v Eisenachu. V vojsko so ga mobilizirali pred dvema letoma.

Nihče v polku ni vedel, da je bil Schulz že pet let član Komu-nistične partije Nemčije, ki je prešla v ilegalnost po prihodu Hi-lerja na oblast. Zdaj je slišal führerjevo povelje in zvedel, da bo že čez eno uro naskočilo Sovjetsko zvezo 170 divizij. Odločil se je, da bo kot komunist izpolnil svojo partijsko dolžnost. Za hipec ga je spekla misel na usodo družine — pomislil je na svojo ženo in na otroka...

Mahoma je podoficir Schulz, pred očmi vseh vojakov, oficirjev in pred očmi samega generala Flicka, skočil iz vrste in se v teku in s polno polno opremo pognal v reko. Zaplaval je proti sovjet-skemu bregu...

Gospod Kraschke se je prvi znašel. Prvemu vojaku je iztrgal brzostrelko in spustil dolg rafal. Schulz se ni ozrl in je plaval dalje. Kraschke je pomeril in poslal za njim drugi rafal.

Obmejna stražnika Ivan Brovko in Danilo Rjabakoni, ki sta bila na tem odseku sovjetske meje na mrtvi straži, sta se zdržnila in spogledala. Slišala sta strele in v vodi opazila temno pego, okoli katere so padale krogle. Brovko je dvignil slušalko telefona in javil dežurnemu obmejni službe o čudnem dogodku.

»Na noben način ne smeta streljati,« je dejal dežurni. »Pridem takoj!«

Kraschke je streljal in streljal in naposled ranil Schulza, ko se je le-ta že približal sovjetskemu bregu. Prav tedaj je pridrvel sta-rejši poročnik Tihonov. Opazil je, da se plavalec v reki komaj drži nad vodo in da plava samo z leve roke. Ranjen je bil v desno roko in v prsi. Brovko se je neopazno splazil do vode, zaplaval in na rokah prinesel ranjenca na breg.

»Kamerad!« je zastokal Schulz. »Ich komunist. Bruder...«

Mlajši vodnik Ivan Brovko ni razumel nemško, vendar je čutil, da rešuje tovariša, somišljenika, brata...

Schulza so položili na šotorsko krilo. Bil je brez zavesti. Tihono-v je poslal po sanitetja, med tem pa je ranjenca sam prevezal rane. Iz ust je bruhnil kri. Tihonov mu je posvetil v obraz z žepno svetilko. Pred njim je ležal slok in črnolast tridesetletnik.

Prihitel je zdravniški pomočnik in dal ranjencu injekcijo kan-fore. Schulz je odprl oči, zbral zadnje moči in zašepetal:

»Prijetelj, jaz sem komunist. Čez eno uro se bo začela vojna... Napadil vas bodo... Privravite se, tovariši!«

»Tovariši!« je kriknil Tihonov in dvignil umirajočemu glavo.

»Tovariši!«

Schulz se je nasmehnil, ko je zaslišal to edino rusko besedo, ki jo je znal.